دیوێکی دیکەی
حەکایەتە نەنووسراوەکان

رۆمان

یوسف عیزەدین

سلێمانی ٢٠٠٦

دیوێکی دیکەی حەکایەتە نەنووسراوەکان

نووسینی: یوسف عیزەدین

بابەت: ڕۆمان

تایپ: توانا ئەحمەد حەسەن

نەخشەسازی بەرگ: سۆران ڕەفعەت

تابلۆی بەرگ: شیلان جەبار

تیراژ: ٥٠٠

چاپ: چاپخانەی (شڤان)

چاپی یەکەم: ٢٠٠٦ سلێمانی

ژمارەی سپاردن(٦٧)ی ٢٠٠٦

ئەم ڕۆمانە لەسەر ئەرکی نووسەر چاپکراوە

www.dengekan.com

Digitally signed by www.dengekan.com
DN: CN = www.dengekan.com, C = US, O = dengekan, OU = dengekan
Reason: I am approving this document
Date: 2006.12.01 17:11:49 -05'00'

١

لەگەرمترین ئێوارەیەکی تەممووزی یەکێك لەساڵەکاندا، بۆ یەکەمجار، تابووتێك فڕێدرایە نێو ئەو تاکە ڕووبارە بێکۆتاییەی کەدوورگەی (سین)ی دەکردە دوو کەرتی یەکسان و هاوتاو هاوشێوە. بەچەشنێك کە لەهەر بەشێکی دوورگەکەدا گەڕابایت، وات دەزانی لەبەشەکەی تردایت. هیچ جۆرە نووسین و ناوێکت لەسەر هیچ بیناو دەرگایەکی نێو دوورگەکەدا نەدەبینییەوە، تەنها بەژمارە بیناکانت بۆ جیا دەکرایەوە. نزیك ڕۆخی ڕووبارەکەو بەرامبەر بەیەك، دوو پەرستگای لێکچوو، بەحەوادا چووبوون، بەچەشنێك کە لەیەکێك لەڕۆخەکانی ڕووبارەکەوە، نزیك یەکێك لەپەرستگاکان، لەپەرستگاکەی بەرامبەرت ڕوانیبا هەردەتگووت، لەئاوێنەیەکی گەورە دەڕوانیت. لەنێوەڕاستی هەر یەکێك لەبەشەکانی دوورگەکەدا، دەیان بینای هاوشێوەو لێکچووت دەکەوتنە بەرچاو کەکۆیلەکانی تێدا دەحەسایەوە. هەردوو کۆشکەکەی (کڕاڵ) دەکەوتنە پشت هەردوو پەرستگاکەوە، تەنها ڕێگایەکی گەیشتنە نێو کۆشکی (کڕاڵ)یش، بەڕاڕەوێکی نهێنی نێو هەردوو پەرستگاکەدا تێپەڕدەبوو. کۆشکی (کڕاڵ) لەشانزە منارەی بەرزو هەشت ساختمانی بازنەیی پێکهاتبوو، کەسەرەکانی بەگومەزی ڕەنگ پیرۆزەیی گیرابوون، کەمێك لەدەستە ڕاستی هەردوو کۆشکەکەدا، گۆڕەپانێکی تایبەت

هەبوو، بۆ کۆبوونەوەی کۆیلەکان لەو بۆنەو مەراسیمانەدا کە(کڕاڵ) وتارە دوورو درێژەکانی تێدا دەخوێندەوە، پاش ئەوەی دەچووە سەر سەکۆ بەرزەکەی تەنیشت پەیکەری ئەو پیاوە پۆشتەیەی کەسواری ئەسپە بێ سەرەکە ببوو. لەدەستە چەپی هەر یەکێك لەکۆشکەکانی (کڕاڵ)یشدا، بینای تایبەت بەپەخشکردنی بەرنامە تەلەفزیۆنییەکانی تاکە کەناڵێکی دوورگەکە هەبوو. لەبەشی سەرووی هەردوو بەشی دوورگەکەشدا بینایەکی نیمچەگەورە هەبوو، کە بەبینای ژمارە حەوت ناودەبرا. دووکەڵکێشێکی لوولەییش لەسەربانی یەکێك لەژوورەکانی بەشی دواوەی بیناکەوە بەرز دەبۆوە. ڕۆژانە هەر لەسپێدەوە تا ئێواریێ، هەموو شتێکی نێو دوورگەکەت وەك خۆی دەهاتە پێش چاو، بەڵام هەر کەشەو دادەهات لەجێی هەموو ئەو شتانەی کە بەڕۆژ بینیبووت، شتی دیکەو جیاوازت دەبینی. سەرجەم بیناکانی نێو دوورگەکە، دەبوونەماڵۆچکەی لەزەل و قامیش دروستکراو، کەجگە لەخشۆك و دەعباکان شتێکی دیکەت لەنێویدا نەدەبینییەوە. لەجێی پەرستگاکان، دوو چیای بەرزت دەکەوتە بەرچاو، کۆشکی (کڕاڵ) لەهیچ شوێنێکی هەردوو بەشی دوورگەکەدا بوونی نەبوو. لەهەر جێگەو شوێنێکی دوورگەکەدا، دەکرا توخم و جۆرێکی زۆر دەگمەنی تەیرو توو و باڵندەو ئاژەڵی دەمێك ساڵ لەمەوپێش لەناوچوو، وەك تارماییەکی ڕەنگاوڕەنگ ببینیت. ئیدی هەموو شەوێك ئەو دوورگە وشك و برنگە دەبووە دنیایەکی بریقەداری ڕەنگاوڕەنگی قەشەنگ. شەوانە دەیان

باڵنده بەسەر ئاسمانی دوورگەکەوە بەرەو خۆرهەڵات قەتارەیان دەبەست. نزیك ڕۆخی ڕووبارەکەو لەسەعاتێکی دیاریکراودا، ڕەوێك ئاسکی چاو زەرد، بێباکانە دەمیان لەئاوی ڕووبارەکە وەردەدا، لەکاتێکدا بریق و باقی ماسییە ڕەنگاوڕەنگەکانی ژێر تریفەی مانگەشەو لەچاویاندا دەبریسکانەوە.

شەوانە دەکرا بەئارەزووی خۆت بەسەر چیمەنە سەوزەکاندا هەنگاو بنێیت، بۆنی دەیان گوڵی هەمەچەشنی کێویی بکەیت، کەبۆن و بەرامەیان ڕۆژەڕێیەك بڕی دەکرد. ئیدی لەو کاتانەدا سەدان دارخورماو دارمۆزو دەوەن و درەختی جۆراوجۆر، پانتایی فراوان و بێکۆتایی دەریاکەیان لەبەرچاو ون دەکردیت. ڕەنگی تێکەڵی قەدو لق و گەڵا جۆراوجۆرەکانیان، دەبووە بەربەستی چیدی فڕینی پەپوولەی نیگا تینووەکانی تەماشاو بینین. جارجارە لەژێر چڕەسێبەری لق و گەڵاکاندا کیسەڵێکی بێ جووڵە لەشوێنێکی دەڕوانی. هەندێك جار کووندەپەپووەکان لەچەند لایەکەوە بەڕیتمێکی هێواش دەنگیان دەهات، ئەو دەمانە حەوت ڕەنگیلەو چۆیلەکەکان، گوێیان هەڵدەخست، مشکەکان خۆیان لەدرزو کەلێن و کوون و قووژبنەکان دەهاویشت. تاوێك پێش تاریك‌و ڕوونی بەرەبەیان، بۆ دواجار گوێت لەچریکەی باڵندەیەکی دەنگخۆش دەبوو، کەزیاتر دەنگی چریکەی لەئاوازێکی خەمناك یان وشە بەسۆیەکانی گۆرانییەکی دێرین دەچوو.

* * *

بەدرێژایی پێنج ساڵ مانەوەم لەدوورگەکەدا، چەند جارێك خەونم بەو کچۆڵەیەوە بینیوە کەساڵانێکی زۆر لەمەوبەر بەڕێکەوت وابەستەی ببووم. بۆ ماوەی ساڵێك‌و هەموو ڕۆژێك لەساتەوەختێکی دیاریکراودا لەتاکە باخچەیەکی ئەو شارەی کەتێیدا دەژیاین، یەکترمان دەبینی. وەك پیشەیەکی دووبارەبۆوە، دەبوو سەرجەم درەختەکانی باخچەکە بژمێرین‌و یەك بەیەك بەسەریان بکەینەوە. پاشان جیاجیاو بەرامبەر بەیەك دادەنیشتین بەبێدەنگی لەیەکترمان دەڕوانی، پێکەوە گوێمان لەدەنگی خوێندنی کوکوختی‌و قومرییەکان دەگرت. گەرچی هیچ جوانییەکم لەڕووکاریدا نەدەبینییەوە، بەڵام نەشمدەزانی بۆ دەبێت ئاوا گیرۆدەی بووبێتم. بەچەشنێك منی بەلای خۆیدا ڕاکێشابوو، کەنەدەکرا دەستبەرداری ببم. هەر دەتگووت پێشترو لەژیانێکی تردا ئەوم لەشکڵ و شێوەی کچۆڵەیەکی تردا ناسیوەو سەردەمانێك پێکەوەبووین.

هەندێ لەو شەقام‌و کۆڵان‌و کووچانەی کەپێکەوە لەگەڵ ئەودا پێیدا تێپەڕ دەبووین، گەرچی لەسەرەتادا وا دەهاتە زەینم کەناکرێت پێشتر بەو شەقام‌و کۆڵان‌و کووچانەدا لەهیچ ئان‌و زەمانێکی بەسەرچوودا تێپەڕبووبێتم، بەڵام دواتر دەنگێك لەناخمەوە پێی دەگووتم(تۆ پێشتر هەموو ئەو شەقام‌و کۆڵان‌و کووچانەت بینیوە). هەموو کاتێك پاش ئەوەی گوێم لەو دەنگە

دەبوو هەستم بەپیربوونی خۆم دەکرد، تەنانەت زۆرجار لەبەرخۆمەوە دەمگوت(تۆ بڵێی وابێت؟!). ئەم حاڵەتە سەیرو دڵەڕاوکێ دەروونییەم زۆری نەخایاند، چونکە پاش ماوەیەك هەر دوای ئەوەی گوێم لەو دەنگە دەبوو، بەچەشنێکی دی ئەو شەقامو کۆڵانو کووچە دێرینانەم دەهاتە پێش چاو کەنەدەکرا (نەوا)، وەك من هەموو ئەو شتانە ببینێت کەمن دەمبینین. جارێکیان ئەو حاڵەتە تایبەتییەی خۆم بۆ گێڕایەوەو گوتم(تەماشای ئەو خانووە دوو نهۆمییە بکە، منیش وەك تۆ ئەو خانووە زۆر دێرینە دەبینم، بەڵام پاش بیستینی ئەو دەنگەی کە لەناخمەوە دێت بەدەر لەویستی خۆم شتێکی تر دەبینم، لەشوێنی ئەو خانووەی کەدەیبینیت، پانزە بیست دەوارێکی چڵکن دەبینم، باوەڕبکە زۆر بەڕوونی ئەو دوو منداڵە دەبینم کە لەبەردەم یەکێك لەدەوارەکانەوە تێم دەڕوانن).

(نەوا) بەپەشۆکاوییەوە گوتی(سەیرە، ئەوەی کەتۆ گووتت، پێشتر لەنەنکی دایکمم بیستووە، بەڵام تۆ بڵێی تۆش وەك من لەکەسێکت نەبیستبێت؟!). (نەوا) ڕەشپێستێکی قژلوولی چوارشانەی باڵابەرزی لچ ئەستوور بوو، قامکەکانی گەورەو درێژو قەوی بوون. چاوەکانی کزو گچکەو پووکاوە بوون، جگەلەوەی تیل بوون. ڕیزێ ددانی بەشی سەرەوەی تاقم و ڕیزەکەی خوارەوەشی چەند ددانێکی لێ دەربچێت، زەردو کلۆرو ڕەش داگەڕاوبوون. ئەو تاقانەی دایكو باوکێکی هەژار بوو، کە بەبنەچە دەچوونەوە سەر ئەو خێڵەی کە بەناچاری

پێش چل پەنجا ساڵێك لەمەوبەر پاش ئەوەی ماڵو حاڵیان هەڕاجکردن، بۆ هەتاهەتایە بەشێکی زۆریان شاریان جێهێشت. هەردەم داوای گێڕانەوەی ئەو بەسەرهاتو سەرگوزشتنەو حەکایەتانەم لێدەکرد، کە لەنەنەکی دایکییەوە بیستبووی. وەك ئەوەی بۆی دەگێڕامەوە، پێ بەپێ دەیبردمە نێو بەسەرهاتو سەرگوزشتەو حەکایەتەکانی. خۆم لێدەبووە پاڵەوانی سەرەکی ماجەراکەو وەك ئەوان خۆم دەهاتە پێش چاو، بەخەیاڵ هەمان جلکی ئەوانم لەبەردەکرد، وەك ئەوان بەگژ دێوو درنجەکاندا دەچووم‌و شمشێرم ڕادەوەشاند. بەسواری یەکێك لەو ئەسپانەی کەهەمیشە سووچێکی زەینمیان داگیردەکرد، بەرەو گەرمەی جەنگەکە ملم دەکوتا. دەنگی پێکدادانی شمشێری سوارچاکەکانی گۆڕەپانی جەنگ و دەنگی شمشێرەکەم تێکەڵ دەبوون، وەك ئەوان دەمنەڕاندو نەعرەتەم دەگەیشتە عەرشی عەزیم. پاش تەواوبوونیشی لەگێڕانەوەی هەر بەسەرهاتو سەرگوزشتەو حەکایەتێك، گۆرانی کەپرە شینەکەی بۆ دەگوتم و رایدەکێشامە نێو ئەو کەشە تایبەتییەی کە لەهەموو پایزێکدا بەمەبەستی بارینی بارانی پەڵە سازدەکرا.

جارێکیان پاش دووبارەکردنەوەی چەند جارێکی گۆرانییەکە، دایە پڕمەی گریان، هێندەی خایاند، ئیدی پێموانەبوو جارێکی تر ژیرببێتەوە. هەرچییەکم کردو کۆشام بێسوود بوو، نەختێکی مابوو منیش وەك ئەو بدەمە پڕمەی گریان، کەدەنگی گرمەو ناڵەی تۆپبارانی کەناری شار، هەستو

خوستی لێ بڕی، پاش ئەوە بۆ تاوێك گوێی هەڵخست، زاری هەڵهێناو گوتی(کە منداڵ بووم، باوکم لەدەستپێکی هەموو پاییزێکدا، بەچرپە بانگی دەکردمو دەیگووت: وەرە باپێکەوە کەپرە شینەکە چێ بکەین، بەڵام لای کەس باسی نەکەیت، باشە کچی خۆم. پاش ئەوەی دەرگای دەرەوەی ماڵەوەمانی دادەخست، پێکەوە دەچووینە پاڵ دیوارە بەرزەکەی بەشی پێشەوەی خانووەکەمان، کەنەدەکرا لەوێدا کەس بمانبینێت، بەچیچکانەوە دادەنیشتین و ئەو کەپرە پیرۆزەی کەدەبوو زۆر بەگەورەیی و لەشوێنێکی دیارو ئاشکرادا بکرێتو حەشامەتێك دەوری بدات، لەخوا بپاڕێتەوەو دوعا بکات، پاشان نوقڵو شیرینی بەسەر دراوسێکاندا دابەش بکرێت، بەڵام منو باوکم گچکە کەپرۆکەیەکمان دروست دەکرد، لەجێی ئەو کەپرەی کەساڵانەو بەدرێژایی مێژوویەکی دێرین، لەهەمان کاتو ساتی خۆیدا، دروستکراوە. جگەلەوەی ئەو نوقڵو شیرینیانەی کەدەبوو ببەخشرێنەوە، خۆمان دەمانخواردن). دوای ئەوەی(نەوا) لەقسەکانی بۆوە، پێکەوە بۆ ماوەیەك لەگاژە هەورێکی تەنکمان ڕوانی، کە لەدوو پیتی تێکەڵ دەچوو.

زۆرجار باسی ئەو خانووە کۆنینە سەیرو سەمەرەیەی خۆیانی بۆ دەکردم کەدەکەوتە بەشی خوارەوەی یەکێك لەگەڕەکە دێرینەکانی شارەوە. بەخەیاڵ دەرگای دەرەوەی خانووەکەیانم دەترازاندو دەچوومە ژوور، گوێم بۆ دەیان وشەی نامۆو عەجایب هەڵدەخست، نەنکی دایکی (نەوا)م دەبینی،

لەسووچێکی حەوشەکەدا دوعای دەکرد. بسکەکانی بەچەشنێك درێژبوو، کەدیاربوو بەدرێژایی تەمەنی نەیبڕیبوو. خەیاڵەکان ڕاپێچی ئەو ژوورە پوختو جوانەیان دەکردم کەبنمیچەکەی بەشووشەی ڕەنگاوڕەنگو ئاوێنەی قۆقزو ڕووچاڵ گیرابوو، لەتاقە بەرزەکانیم دەڕوانی، ژوور بەژوور دەگەڕامو پاشان خۆم لەگەنجینە لاچەپەکەکەیاندا دەبینییەوە کەبۆنی عەنبەرو بوخوردو ڕۆن گەرچەكو مێخەكو ڕێحانەو گوڵی وشکەڵاتووی لێدەهات. (نەوا) پاش گێڕانەوەی هەر یادەوەرییەك چاوە گچکەو پووکاوەکانی خۆڵی مێژوویەکی کۆنیان لێدەنیشت، لەوکاتانەدا بێزاریو ناڕەحەتییەکی شاراوەم لەبزواندنی قامکەکانیدا دەبینییەوە. پاشان ئاخێکی قووڵی هەڵدەکێشاو پەنجەی بۆ ددانەکانی دەبرد، دواتر دەستی دەکردە کۆخین و هەردوو دەستی لەگەردنی خۆی گیردەکرد. هێندەی نەدەبرد، بەدەنگێکی کزو شێواوو لەرزۆکەوە پڕبەدەم بۆ چەند جارێك ناوی دەهێنامو بانگی دەکرد(موسا.. موسا.. موسا).

هێندە بەئاوازێکی تایبەتو شێوازێکی سەیر ناوی دەهێنام، بەدەر لەویستی خۆم تاماوەیەك غەرقی نەشئەیەکی سیحراوی دەبووم. لێوی لەنێوەڕاستەوە شوێن زامێکی قووڵی پێوەدیار بوو، کە لەکاتی شکاندنی ڕیزە ددانەکانی کاکیلەی سەرەوەیدا لەلایەن منداڵەکانی گەڕەکەوە زامداربووبوو. هەرکاتێك کەئەو بەسەرهاتەی بۆ دەگێڕامەوە، لەگەڵیدا هۆن هۆن دەگریا. پاشان

هەرچۆنێك بایە، دەمهێنایەوە سەرخۆی و بۆ تاوێك باسەکەم لێ دەگۆڕی. دەمگوت(باباسی شتێکی ترت بۆ بکەم). هەموو جارێکیش باسی ئەو توولەسەگەم بۆ دەکرد کە بەمندالّی بۆماوەی سێ مانگ لەمالّەوە ڕامگرتبوو. گەرچی لەدەستپێکی گێڕانەوەی حەکایەتەکەدا، کەمێك بزەو خەندە لەسەر لێوم دەنیشت، بەلاّم دواتر گەردو خۆلّی خەم و کەسەرێکی نیشتووی نێو قوولاّییەکانی دەروونم، لێویان دەهێنامە لەرزین. ریتمی شەپۆلەکانی دەنگمیان دەگۆڕی، بەتایبەت کەدەگەیشتمە سەرباسی ئەوساتەوەختەی توولەسەگەکەم لەقەراغ شاردا جێهێشت. کەزنجیرەی بەرەوپێشچوونی ئاستی گێڕانەوەی حەکایەتی توولەسەگەکەم دەگەیشتە ئەو ترۆپکە هەستیارە، هەردەم لەو ساتەوەختەداو وەك هەموو جارێکی پێشوو، (نەوا) قسەی پێدەبڕیم و دەیگوت(باشە بۆچی جێتهێشت؟). منیش بەپەلە وەلاّمم دەدایەوەو دەمگوت(دراوسێکانمان ناچاریان کردم، خۆزیا پاش چەند ڕۆژێك توولەسەگەکەم نەگەڕابایەتەوە، چونکە نەئەوە بوو بتوانم بیهێنمەوە ژوورو نەئەوەش بوو مندالّە وردکە لێی بگەڕێن. سەرەتا کلکیان بڕی، پاشان پەلەکانی پێشەوەیان بەبەرد شکاند، دواجاریش هەردوو چاویان کوێرکرد. لەیەکێك لەبەیانییەکاندا، بەپەلە خۆم گەیاندە ئەو کەلاوەیەی کەداماوە خۆی تێدا حەشاردەدا، بەلاّم تازە کار لەکار ترازابوو، توولەسەگەکەم گیانی تێدا نەمابوو).

وەك هەمیشە پاش ئەو وەلاّمەم، پێکەنینی دەهات، پاشان کەدەیزانی پێکەنین تووڕەم دەکات، بەشەرم و شکۆیەکی سەیرەوە چاوی لەچاوەکانم دەبڕی و دەیگوت(ئازیزم، دلّنیابە لەوەی کە بەتۆپینی سەگەکەت پێناکەنم، بەلّکو بەوە پێدەکەنم، کەهەموو جارێك هەمان بەسەرهاتم بۆ دەگێڕیتەوە. پێناچێت هیچی دیکەت بەدرێژایی ژیانت، هاتبێتە ڕێ! یان ڕەنگە ئەو سەگەت لەهەموو کەس و شتێکی ئەم دنیایە، زیاتر خۆشویستبێت، من وەك خۆم ئێرەیی پێدەبەم!). ئەو کۆلاّن و شەقامانەی کەپێکەوە بەناچاری هەموو ڕۆژێك پێیدا تێپەڕدەبووین، دەیان ناحەزو دوژمنی لابەلای بۆ دروست کردبووین. کەوەك دوو بوونەوەری قێزەون و مارمێلکە خشۆکێکی دەعەجان و پیس، تێیان دەڕوانین. دەمزانی لەناخیانەوە چ گڕکانێکی پڕ لەڕك و کینەی خەفەبووی پێشینە مێژووییەکی ناشیرین قولّپ دەدات. چاوەکانیان نەفرەت و خێسەی ئیبلیسی لێ دەباری، نەشدەکرا بەچاوێکی دیکە بڕواننە پەیوەندیی نێوان نێرو مێیەکی شارەکەیان، چونکە ئەوان هەر لەمندالّییەوە فێری نەفرەت دەکران، بەجوێن و تف زاریان دەپڕژا. بەناچاری دەبوو جارجار کۆلاّن و شەقامێکی نوێ بدۆزینەوە، تابتوانین بۆ ماوەیەك بەکامی دلّی خۆمان بدوێین و بگەڕێین.

ساتەوەختەکانی باران بارین باشترین کاتی پیاسەکردنمان بوو، لەوکاتانەدا منو ئەو لەژێر هەمان چەتردا جێی خۆمان دەکردەوە، هێندەی هێزو تاوو خوڕەی بارانەکە، قاقامان لێدەداو تاپێمان کرابا ڕامان دەکرد. لەو دەمەدا چەند حەزم دەکرد بۆ تەنها کورتەساتێك شەو داهاتباو پڕ بەدڵ ماچێکی ڕوومەتە ڕەشەکانیم کردبا، دەستێکم بۆ پرچە زبرو لوولەکانی بردبا، بەڵام هەردەبوو لەو ساتەوەختانەدا هەستم بەبوونی دووچاوی ڕەنگ خورمایی پشت پەچەپەیەکی ڕەش بکەم، کە لەشوێنێکەوە تێیان دەڕوانیمو ناچاریان دەکردم بێمەوە سەرخۆمو تاپێم بکرێت بەعەیەبو ئاغرانە بجوڵێمەوە. لەیەکێك لەڕۆژە هەرە ساردەکانداو پاش بەسەرچوونی ساڵێك لەپەیوەندیمان کە قەولبوو وەك هەموو ڕۆژێك لەکاتو شوێنی دیاریکراودا، ئامادەبێت، لەپەنا درەختێکدا چاوەڕێی بووم، کەچی نەهات؟!! پاش ساڵانێکی دوورو درێژ، بەدارتێلی یەکێك لەشەقامە لاچەپەکەکانی شارەوە پۆستەرێکی هەڵواسراوم بینی کەناوو وێنەی ئەوی پێوەبوو، هێندەی لەسەر نووسرابوو(نەوا.. لەڕۆژی سێشەممەی، مانگی گەلاڕێزانی ساڵی لافاوە گەورەکەدا، لەشاری بەغدا لەسێدارە درا).

* * *

هێندەی ڕێمدەکەوتە کتێبخانەی پەرستگای بەشی ڕۆژئاوای دوورگەی (سین) خۆم بەخوێندنەوەی کتێبە جۆراو جۆرەکانەوە خەریکدەکرد، بەتایبەت ئەو کتێبانەی کەشتێکیان لەبارەی دۆزینەوەی دوورگەکەوە، دەخستەڕوو. زۆربەی کتێبەکانی نێو کتێبخانەکە بەدەست نووسرابوونەوە. پێنج شەش کاهین، لەکاهینەکانی نێو پەرستگاکە بەنووسینەوەی ئەو کتێبانەوە خەریکبوون، کەبەشێکی زۆری تایبەت بوو بەبەسەرهاتی ژیانو ماجەراو پەیوەندییە سێکسیو قارەمانێتییەکانی (کڕاڵ).

گرنگترین بابەتێکی مێژوویی کەسەبارەت بەدۆزینەوەی دوورگەکە چنگم کەوت کتێبێکی زۆر کۆن بوو کەناوی نووسەرەکەی لەسەر نەبوو. باسی لە(شەهموز) ناوێك دەکرد، کەگوایە یەکەم کەسێك بووە، بەڕێکەوت دوورگەی (سین)ی دۆزیوەتەوە. لەنێوان دوو کەوانەی گەورەدا بەسەرهاتی (شەهموز)و دۆزینەوەی دوورگەکەی تێدا خرابووەڕوو((شەهموز) پاش ئەوەی لەدووبارەبوونەوەی سەدجارەی خەونێکی ناخۆش بەئاگادێتەوە، دەڕوانێتە ئەو دەریایەی کەشەپۆلەکانی خەیاڵی سەفەرو هەوڵی کەشفکردنی دوورگەو شوێنو جێگە کەشف نەکراوەکانی پانتاییەکی جوگرافی ون، لەمێشکدا دەورووژێنن. ئیدی پاش

ئەوە، دەبێتە کەشتییەوان، دەیانجار بەمەبەستی دۆزینەوەی دوورگەو پانتاییە جوگرافییە کەشفنەکراوەکان، لەتاکە بەندەرێکی وڵاتەکەیەوە، بەسواری کەشتییەکی کۆن‌و گچکە، دەستەو ئێخەی شەپۆلەکان دەبێت‌و بەمەبەستی کەشفکردنی مەجهول دەکەوێتەڕێ. بەڵام هەموو جارێك بەناکامی دەگەڕێتەوە. تاپاشای وڵات، بەم کەین‌و بەینەی (شەهموز)و بڕیاری دۆزینەوەو کەشفکردنی دنیایەکی نەدۆزراوە، دەزانێت‌و بانگی دەکاتە لای خۆی‌و بەدەنگێکی قەڵەو پێی دەڵێت(شەهموز– ئەگەر دەتەوێت باشترین کەشتییەکی بەندەرەکەت دەدەمێ، چیت دەوێت لەچەك‌و تفاق‌و کەلوپەل‌و پێداویستیی سەفەر ئامادەیە، بەڵام یەك مەرجم هەیە، دەبێت تەنها بەیەك سەفەر بگەیتە ئەو شوێن‌و دوورگەیەی کەخەون بەدۆزینەوەیەوە دەبینیت، کەگەڕایتەوە لەگەڵ خۆت نموونەی هەموو چەشنە ئاژەڵ‌و پەلەوەرو باڵندەو دەعباو تەنانەت یەك دوو بنیادەمی ئەو شوێنەشم لەگەڵ خۆتدا بۆ بهێنە. بەڵام ئەگەر وەك هەموو جارێك بەدەستی بەتاڵ‌و بەناکامی بگەڕێیتەوە ئەوە بێگومانبە لەوەی کە بەزیندوویێتی دەتسوتێنم). (شەهموز) پێش هەموو شتێك، چل کەس لەخزم‌و برادەرەکانی خۆی کۆدەکاتەوەو قەناعەتیان پێدەکات کە لەگەڵی بچن.

لەبەرەبەیانێکی تەماویدا، چارۆکەکانی کەشتییەکەی هەڵدەکات و بەنیازی دۆزینەوەی دوورگەیەکی مەجهول

دەکەوێتەڕێ. بەڕێکەوت باوبۆران‌و ڕەشەبایەکی توند ئاراستەی بەرەوپێشچوونی کەشتییەکەی دەگۆڕن. پاش بەسەرچوونی ماوەیەکی دوورو درێژ لەبەر شپرزەیی و ترسی ونبوون، بەروارو ژمارەی ڕۆژەکانی پێشووی سەفەرەکەی لەبیردەچێتەوە.

لەسپێدەی یەکێك لەڕۆژەکاندا، تەمی کەڵەکەبووی ڕۆژانی پێشوو دەڕەوێتەوەو گزنگی بەرەبەیانی خۆرەتاوێکی شەرمن، ختووکەی دەموچاوی سپی هەڵگەڕاوی دەدات، کاتێك بەتەواوی خۆر بەتاقی ئاسمانەوە دەبینێت، بەتەواوی لەوە دڵنیادەبێت کە بەدرێژایی ئەو ماوەیەی کەشتییەکەی شەپۆلە هارو شێت‌و تێکچڕژاوەکانی دەریاکەی بڕیوە، هەردەم بەپێچەوانەی ئاراستەی ئاسایی‌و دیاریکراوی سەفەرەکانی پێشوویەوە کەوتۆتەڕێ. گەرچی خۆی‌و هەموو ئەوانەی لەگەڵیدان لەسەرەتادا خەم دایاندەگرێت، بەڵام پاش دیتنی پانتایی خاك‌و خۆڵی وشکانییەك کەمێك خەمیان دەڕەوێتەوە.

لێی نزیك دەبنەوەو لەدووری سەد مەترێکەوە قوولاپە ئاسنینەکان فڕێ دەدەنە قووڵایی دەریاکەو لەنگەر دەگرن. چەند بەلەمێك دادەگرن‌و بەدوای یەکدا خۆیان دەگەیەننە کەناری خۆرئاوای دوورگەکە. هەرپێیان دەگاتە سەر وشکانی، (شەهموز) دوورگەکە ناودەنێت، دوورگەی (سین). ئەوو ئەو چل کەسەی کە لەگەڵیدان، پاش گەڕانێکی زۆر

لەبەشی خۆرئاوای دوورگەکەدا جگە لەدوورگەیەکی وشكو برنگ هیچی دیکە نابینینەوە.

(شەهمون) لەوکاتەدا بەساردو سڕییەکەوە دەڵێت(چ چڵە گیاو ڕووەکێکی دەگمەنو گوڵو گوڵزارێکی عەجایبو چ ئاژەڵو تەیرو توویەك لەگەڵ خۆمان بەرینە لای پاشا. جگە لەوەی ڕێگەی گەڕانەوەش پەی پێ نابەم). یەکێکیان دەم هەڵدێنێتەوەو دەڵێت(بەڵام هێشتاکە بەتەواویی نەگەڕاوین). پاش ئەوەی پێکەوە چوار پێنج سەعاتێك دەگەڕێن، خۆیان لەنزیك ڕۆخی ڕووبارێکدا دەبیننەوە، کەزۆر بەهێمنیو لەسەرەخۆیی شەپۆلەکانی دەچنە پێش.

سێ کەسی ڕەشتاڵەو تێکسمڕاوی لای دەستەڕاستی (شەهمون)، بەپەلە جلەکانیان دادەکەنو دەچنە نێو ئاوی ڕووبارەکە. لەکاتێکدا ڕووی هەموویان گەشاوەتەوەو بزەیان دێت، هەرسێ کەسە ڕەشتاڵەکە لەبەرچاویان ون دەبن. لەوەدایە کەیەك دووانێکی تریشیان بچنە نێو ڕووبارەکە، بەمەبەستی تێگەیشتن لەونبوونی سێ کەسەکەی ترو دۆزینەوەی لاشەکانیان. کە(شەهمون) ڕایاندەگرێت و دەبێژێت(سەرنجی ئەوەتان نەدا، کەهیچ کامێکیان، پێش ئەوەی بخنکێن، نەدەنگیان لێ هاتو نە لەقەفرتێیان کردو نەپەلیشیان بەمەبەستی خۆقوتارکردن هاویشت. لەبەرئەوەی

هەریەکسەر، لەبەرچاوماندا ون بوون، هەروەك ئەوەی شتێك هەڵیلووشیبێتن. شتێکم لەبارەی ڕووبارێکی لەو چەشنەوە لەکتێبێکی بەرگ شیندا خوێندۆتەوە، بەڵام لەئێستدا هیچم لەبیرنەماوە).

بۆ بەیانی بەلەمێك لەگەڵ خۆیان دەهێننو دەیخەنە ڕووبارەکەوە، (شەهمون) بەتاقی تەنیا دەچێتە نێویو بەلەمەکە دەداتە دەم شەپۆلە هێمنو سەربەرەو خوارەکانی ڕووبارەکە، بەڵام سەیر دەکەن بەلەمەکە هەر بۆخۆی بەرەو ڕۆخی ئەودیوی ڕووبارەکە دەکەوێتە جووڵە. چەند سەوڵ لێدەدات بەمەبەستی ڕاستکردنەوەی ئاراستەی بەرەوپێشچوونی بەلەمەکە، بەڵام ناگاتە ئەنجام. پاش ئەوەی بەلەمەکە لەڕۆخی ئەودیوی ڕووبارەکە نزیك دەبێتەوە، دادەبەزێتو بۆماوەی چەند سەعاتێك لەبەشی خۆرهەڵاتی دوورگەکەدا دەگەڕێت. هەرزوو لەوە حاڵی دەبێت کەهەردوو بەشی دوورگەکە، کتومت لەیەکتر دەچن. پاش ئەوەی دەگەڕێتەوە بۆلای سیو حەوت کەسەکەی ئەودیوی ڕۆخی ڕووبارەکە، ڕوویان تێدەکاتو دەڵێت(با بەڕۆخی ڕووبارەکەدا سەربەرەوژوور بکەوینەڕێ، دەبێت سەرچاوەکەی بدۆزینەوە، ئەگینا هیچ لەلوغزی ڕووبارەکە تێناگەین). پێکەوە هەنگاو دەنێن، ناوبەناو ڕەنگو شێوەو پانی ڕووبارەکەیان،

لەبەرچاو دەگۆڕێت، جگەلەوەی هەندێجار ڕوون دێتە پێش چاویان و هەندێ جاریش لیخن و لێڵ. پاش ماوەیەك لەڕۆیشتن، هەست دەکەن تەنها لەشوێنی خۆیاندا هەنگاو دەنێن و یەك بست چییە، نەچوونەتە پێش. پاشان هەروەك ئەوەی کوێربووبێتن، هەست بەلێڵبوونی بیناییان دەکەن، تێکڕا هەر سێ و حەوت کەسەکە، دەست بەهاوارو فوغان دەکەن. (شەهمون) لەوکاتەدا" هیچ ناشڵەژێ و بەدەنگێکی قەوی و هێمن پێیان دەڵێت(بەپەلە بکشێنە دواوە). بەقسەی دەکەن و هێندە نابات، بیناییان ڕوون دەبێتەوەو دەبینن، یەکێکیان ترس و خۆف ناشارێتەوەو دەڵێت(باسبەینێ هەر لەگەڵ شەفەق کەوتن، ئەم دوورگە سەیرو سەمەرەیە جێی بهێڵین، لەشەیتان و جندۆکە بەولاوە، کەسی تری تێدا ناژی).

(شەهمون) پاش ئەوەی یەکەیەکە دەست دەخاتە سەرشانیان، دەڵێت(ئازیزانم، پێویست ناکات بسڵەمێنەوەو بترسن، چونکە ئەو ڕووبارەی کە لەڕۆخەکەیدا ڕاوەستاون، یەکێکە لەڕووبارە پیرۆزەکانی دنیا، لەپشت ئەو شوێنەوە کەتۆزێك لەمەوپێش، بینایی لێڵ و تەڵخ کردن، بێگومان بەهەشتێکی جوان و بێگەرد هەیە، کەناشێت و ناکرێت بەو هەموو گوناهەوە کە لەژیانماندا کردوومانە، گوڵ و گوڵزارو

دارو درەخت و دەوەنە سەرمەدییەکانی نێوی ببینین، دەبێت لەهەردوو بەری ڕووبارەکەداو بەرامبەر بەیەك دوو پەرستگای هاوشێوەو لێکچوو دروست بکەین. پاشان کەسانێکی دەمووچاو نورانی و دەروون پاك لەشوێنێکی تری دنیاوە بهێنینە ئێرەو ئیشوکاری هەردوو پەرستگاکەیان بدەینە دەست. دەبێت سەرجەم دوعاکانمان فێربکەن و ئێمەش پەیتاپەیتا لەدوویان بیڵێینەوە، بەڵکو یەزدان لەگوناهەکانمان ببوورێت و لەناوەوە پاکببینەوە. ئەوە باش بزانن یەزدان بەخۆڕا ئێمەی لەتۆفان و گەرداوی دەریاکە ڕزگار نەکردووە، دەبێت ئەم دوورگەیە ئاوەدان بکەینەوە)).

ئەوەی کە بەلامەوە سەیربوو، لەهیچ کامێك لەکتێبە مێژووییەکاندا باس لەچۆنیەتی ئاوەدانکردنەوەی دوورگەکە نەکرابوو، نەك هەر لەڕووی هاوشێوەیی و لێکچوونی پەرستگاو کۆشك و بیناکانی هەردوو بەشی دوورگەکە، بەڵکو هیچ ئاماژەیەکیش بۆ چەشنی هێنانی بەردو کەرەستە پێویستەکانی بیناسازی نەکرابوو، جگەلەوەی کە هیچ باسێك لەکۆیلەکانی دوورگەکە نەکرابوو، کەبێگومان دەبێت باوانیان لەجێگەو شوێنێکی ترەوە هێنرابێتن.

* * *

٢

لەیەکێك لەشەوە گەرمەکانی تەمموزی دوورگەکەدا، وەدووی کەڵەکێوییەکی ڕەشی قەترانی گچکەی سەیرو عەجایب کەوتم، کەبەرەو ڕۆخی ڕووبارەکە ملی دەنا. هەر کەگەیشتە ڕۆخی ڕووبارەکە، ماوەیەکی دوورو درێژ بەدوو دڵییەوە، ڕوانییە شەپۆلە هێمن‌و لەسەرەخۆکانی ڕووبارەکە. پاشان هێدی هێدی چووە نێو ڕووبارەکەو بەمەبەستی پەڕینەوە بۆ ڕۆخەکەی بەرامبەر، کەوتە مەلە. هێشتاکە دە دوانزە جار پەلەکانی نەبزواندبوو، کەڕووبارەکە لەبەرچاومدا بووە زاری کراوەی دەعبایەکی ترسناك‌و لەیەك کون فەیەکوندا کەڵەکێوییەکەی هەڵلوشی. پاشان هەروەك ئەوەی کەهیچ نەبووبێت، شەپۆلەکانی لەژێر تریفەی مانگەشەودا، هێمن هێمن کەوتنە جووڵەو ڕەنگ گۆڕین، بەچەشنێك کەنەتدەزانی چ ڕەنگێکە. کەمێك دوور لەڕۆخی ڕووبارەکە هەڵترووشکام‌و وێنەی ئەو کەڵەکێوییە ڕەشی قەترانییەم هێنایەوە پێش چاوی خۆم، کەیەکەمجارم بوو کەڵەکێوییەکی لەو جۆرە ببینم، تابڵێی گچکەو چاوەکانی بێ گلێنەو قەپۆزی بەهی ئەسپ دەچوو. لاقەکانی هێندە ڕاست‌و ڕەق بوون کەهەردەتگوت لەتەختە

دروستکراون، قۆچەکانی دەهێندەی خۆی بەرزو درێژبوون. هەر لەخۆمەوە، دەم ڕێژێك جنێوم بۆ ئەو ڕووبارە بێئامانە ڕەوانە کرد، کە لەچاوترووکانێکدا ئەو بوونەوەرە غەریب‌و سەیرەی لەبەرچاو ونکردم. پاش تاوێك، قۆچی ئەو کەڵەکێوییە هەڵواسراوەی سەر دەرگاکەی ماڵی باپیرم وەبیرهاتەوە، کەباپیرم هەر لەبەچکەییەوە بەخێوی کردبوو. قەد لەبیرم ناچێت، لەئێوارەیەکی بێ خشپەی پاییزدا، کەڵەکێوییەکەی باپیرم هەر لەخۆیەوە بەلاداهات، تا بەیانی باپیرم بەبێدەنگی بەدیارییەوە دانیشت، هەر لەگەڵ گزنگی بەرەبەیاندا قۆچەکانی لەبنڕا دەرهێناو بۆ هەتاهەتایە لەسەرو دەرگای ماڵەکەیانەوە هەڵیواسی.

بەدرێژایی ساڵانێك هێندەی هەموو دنیا خۆشیویستبوو، قەفەزێکی زۆر گەورەی تایبەتی لەحەوشەی ماڵەکەیاندا بۆ دروستکردبوو، باشترین جۆری گژوگیای دەدایێ. هێندە هۆگری ببوو لەڕۆژە ساردەکاندا دەیبردە یەکێك لەژوورە چۆڵەکانی پشتەوەی ماڵەکەیان، بەتایبەت سۆپای بۆ هەڵدەکرد. هەر بەحاڵ دەنگی هاتبا، خۆی دەگەیاندە لای‌و بەدیاریەوە هەڵدەتروشکا. نازانم بۆ پاش هاتنەوە یادی ئەو یادەوەرییانە لەبەرخۆمەوە گوتم(ئەگەر باپیرم لەژیاندا مابایەو زانیبای کە من لەدوورگەیەکدا ژیان دەبەمەسەر، چی دەگووت؟!). دڵنیام لەوەی کەزۆر تووڕەو زویر دەبوو، چونکە ئەو هەردەم پێی

دەگووتم(ئەگەر ناچاریشت بکەن نەکەی شاری باوو باپیرانی خۆت جێبهێڵیت، تۆ پارچەیەکیت لەداروبەردی ئەم شارە، بەشێکیت لەکۆڵانە تەسكو تروسكو ماڵۆچکە دێرینەکانی. بەشێکیت لەزنجیرە چیاکانی دەوری شارو کانیو سەرچاوەو کارێزەکانی، ئەجدادی تۆ لەگۆڕستانەکانی ئەم شارەدا ڕاکشاون، نەکەی جێیان بهێڵیتو هەڵبێیت). دواجار باپیرم لەیەکێك لەڕۆژە ساردەکانی زستانێکدا گیانی داو مرد، کەپەیتاپەیتا وردە کاغەزی سپی لەئاسمانەوە دادەبارییەخوار. کەگوێم لەهاوارو فوغانی داپیرەم بوو، بەپەلە سەرم هەڵبڕیو ڕوانیمە ئەو ئاسمانەی لەوکاتەدا لەلاپەڕە کاغەزێکی سپی بەرفراوانی زۆر گەورەدەچوو. لەوەتەی گەیشتبوومە ئەم دوورگەیە، چ یادەوەرییەکانی ڕابردوو و چ یادەوەرییەکانی ئەو پێنج ساڵەی نێو دوورگەکەم بەباشی دەهاتەوە یاد. ئەوەی کەبۆی دەگەڕامو بەدوویدا عەودالْ بوومو لەهیچ شوێنو بەشێکی زەینمدا چنگم نەدەکەوت، ساتەوەختی گەیشتنو هاتنم بوو، جگە لەهۆو هۆکارو چۆنییەتی هاتنە ئێرەم.

بەدرێژایی پێنج سالْ، بیْ پسانەوەو وچان وێڵو عەودالی دۆزینەوەی ئەو ئەڵقە ونبووەی ژیانم بووم. چەندان پرسیار هەروەك گەراکانی کوێرە ماسییەك لینجو نەرم بەشوێنێکی

سندووقی سەرمەوە دەلکان، کەهیچ وەڵامێکم بۆ هیچ کامێکیان پێنەبوو.

دوورگەی (سین) هێندە دنیایەکی داخراوو دوورە دەست بوو، کەئیدی لێرەوە مەحالْ بوو پەیوەندییەك بەدنیای دەرەوە بکەیت. جگە لەیەك کەناڵی تەلەفزیۆن، کە لەدوو بیناوە پەخش دەکراو تایبەت بوو بەبڵاوکردنەوەی وتارەکانی (کڕالْ)و ئەو بابەتو باسانەی کە بە(کڕالْ)یاندا هەڵدەدا. هیچ جۆرە ئامێرو کەرەستەیەکی تەکنەلۆژی تێدانەبوو. تەنانەت کاتێك دانەوێڵەو کەرەستەو کەلوپەلی پێویستیان لیْ دەبڕا، نامەیان بەکۆتردا دەناردە دوورگەکانی دراوسیْ تائەوەی کەدەیانەوێت بۆیان بێت. لەبری ئەو شتانەی کەبۆیان دەهات، مرواریو مەرجانو یاقوتو گەوهەرو بەردی بەنرخی ژێر دەریایان دەدا بەو بازرگانانەی کەشتومەکەکانیان بۆ دەهێنان. بەڵام ئەگەر کەلوپەلو شتومەکی زۆر تایبەتو گرنگیان بۆ هاتبا، کە لەلایەن (کڕالْ)و کاهینەکانی پەرستگاوە زۆرجار داوا دەکرا، ئەوا پاسەوانو دەستو پێوەندەکانی (کڕالْ) لەجێی مرواریو مەرجانو یاقووتو گەوهەرو بەردی بەنرخی ژێر دەریا، گوێنییەکی پڕیان لەلمی نزیك کەناری خۆرئاوای دوورگەکەیان دەدانیْ. کەپێدەچوو ماددەیەکی زۆر بەنرخو بەهادار بێت.

*   *   *

تاچاو هەتەری دەکرد، دەریایەکی توورەو شێتگیرم دەکەوتە پێش چاو، کەگەر ویستبای لەماوەیەکی کەمدا، سەرتاپای دوورگەکەی غەوردەکرد. ڕکێکی شاراوەم لەدەنگی هاژەو هاڕەیدا دەبینییەوە. خۆپەسەندییەکی سەیرو شەوق‌و زەوقێکی بێوێنە لەپێکدادانی شەپۆلەکانیدا دەکەوتە بەرچاو. کەدەمڕوانییە دەریاکە، بریسکەی ئازارێکی نامۆو سەیر لەناخمەوە دەدرەوشایەوە، ئەو دەمانە نەمدەتوانی جڵەوی پەیتاپەیتای هەناسە بڕکێم بگرم، زارەتەرەك دەبووم‌و ڕەفتارو ڕووخسارم گۆڕانی بەسەردا دەهات.

پاش کەمێك لەنیگاکردنی دەریاکە، سەرم نەوی دەکردو لەفکران ڕادەچووم. منداڵ دەبوومەوەو دەکەوتمە لەپەکوتێ، بەشوێن کێلونی دەرگای ژوورەکەمدا، کە بەڕۆژی ڕووناکیش هەر تاریك‌و نووتەك بوو. من لەوێدا گوێم لەخشەخشی گەڵای درەختان دەگرت، بیرم لەجوانی شەبەنگ و تیشکی ڕووناکی‌و ڕەنگی باڵی پەریتانکەکان دەکردەوە. ژوورەکەم دەکەوتە تەنیشت ژوورەکەی باپیرم، کەشمشێرو جلە سەربازییەکانی تێدا دەشاردەوە، پاش ئەوەی حەوت شەوو حەوت ڕۆژ، خۆی‌و برادەرەکانی وەدووی سوپای تێکشکاوی عوسمانییەکان کەوتبوون‌و تاپێیانکرابوو گورزی کوشندەو کاریگەریان لێ وەشاندبوون، ژەنەڕاڵێکی ئینگلیز وەك خەڵات‌و هێمایەك بۆ ئازایەتی‌و چاونەترسیی باپیرم‌و برادەرەکانی

شمشێرێك‌و دەستێ جلی سەربازیی بەهەریەکێکیان بەخشیبوو.

ژەنەڕاڵەکە کەجلە سەربازییەکانی بەباپیرم بەخشیبوو، پێی گوتبوو(بۆ دەبێت لەئێمە زیاتر ڕکت لەعوسمانییەکان بێتەوە؟!). باپیرم لەوەڵامدا گوتبووی(باوکم بۆی گێڕاومەتەوە، کەساڵانێکی زۆر لەمەوپێش دوو ئەفسەری عوسمانی جوانترین کچی شارەکەمیان فڕاندووەو دوای ئەتککردن‌و بێ بنکردنی، پاش ماوەیەك لەقەراغ شاردا، جەستەی شێواویان فڕێداوە، جگەلەوەی کەدوو ساڵ لەمەوپێشیش ئەسپەکەیان دزیم). ژەنەراڵەکە بەسەر ڕاوەشاندنێکەوە گوتبووی(باشە ئەگەر ئەوەت لێ نەدیبان، هەروەك ئێستا ڕکت لێیان دەبوو). باپیرم بێ سێ‌و دوو، لەوەڵامدا گوتبووی(باشە تۆ ڕکت لەڕەشەبایەك نابێتەوە، کەدارو درەختی باخچەیماڵەکەتان تێك بشکێنێت، دارو پەردوو هەڵاشی سەربانەکەتان بەئاسماندا ببات‌و تاکە چرایەکی بەرهەیوانەکەتان بکوژێنێتەوە؟!).

ژەنەراڵەکە لەسەر ئەو قسەیە سێ مەدالیا لەسەر قەپاغی گیرفانی سەرەوەی مورەخانییەکەی باپیرم دەدا. باپیرم جلکە سەربازییەکانی خۆی زۆر خۆش دەویست، ناو بەناو چنگێ تووتنی بۆنداری بەسەردا دەکرد. بەمنداڵی جارێك لێم پرسی(باوە گەورە بۆ تووتنی بەسەردا دەکەیت؟). گەرچی هیچ وەڵامی نەدامەوە، بەڵام دواتر هەمان پرسیارم لەداپیرەم کردو لەوە حاڵی بووم کەبۆنی تووتنەکە مۆرانەی لێ وەدووردەخات.

لەچەند مانگێکی دیاریکراوی ساڵداو بۆ چەند ڕۆژێك بەتەنێ دەچووە ژوورەکەی خۆی، کەشمشێرو جلەکانی تێدا هەڵدەگرت، پاش ئەوەی دەرگاکەی لەپشتەوە کلۆم دەدا، چەند سەعاتێك لەوێدا دەمایەوە.

زۆر حەزم دەکرد، بزانم چی دەکاتو بەچییەوە سەرقاڵە، هەرچییەکم کردو کۆشام چەند پرسیارم دەکرد هیچ وەڵامێکم چنگ نەکەوت. تا لەڕۆژێکی هاویندا کاتێك لەسەر سەربانە گڵینەکەی ماڵی باپیرەمدا کۆلارەم هەڵدەدا داپیرەم لەحەوشەکەوە هاواری لێکردمو گوتی(موسا، تەپو هوڕمەکە، باپیرت لەژوورەکەدایە). پاش تاوێك کلاوڕۆژنەی سەر ژوورەکەی باپیرم بیرکەوتەوە. بەخێرایی پەتی کۆلارەکەم هەڵکردەوەو لەنێوەڕاستی سەربانەکەدا جێم هێشت. بەئەسپایی هەروەك ئەوەی پێ بەهێلکەدا بنێم، لەکلاوڕۆژنەکە نزیك بوومەوەو ڕوانیمە خوار. سەرەتا باپیرم لەدەفتەرێکی هەزار لاپەڕەیی قەبارە گەورەدا شتی دەنووسی، کەیەکەمجار بوو ئەو دەفتەرە بەدەستییەوە ببینم، ماوەیەکی دوورو درێژ بەخێرایی و بێ دەستهەڵگرتن کۆمەڵێ لاپەڕەی یەك لەدوای یەکی دەفتەرەکەی ڕەش کردەوە. دواتر جلکە سەربازییەکانی لەبەرکردو شمشێرەکەی لەنێو قەدی بەست، گەرچی تا جلکە سەربازییەکانی داکەندو خستییەوە هەمان شوێنی پێشووی، نەمبینی هیچ لەشوێنی خۆی ببزوێت. بەڵام کە شەو داهاتو خەوتم، لەهەمان کلاوڕۆژنەوە سەیری باپیرم دەکرد، کەوەك شۆڕەسوارێك بەڕاستو چەپدا شیری ڕادەوەشاند. پاش

کەمێك دەرگاکەی ترازاندو خۆی گەیاندە کۆڵانو سواری ئەسپێکی کەحێل بوو، کەڕووەو پێدەشتێکی کاکی بەکاکی ملی نا، گەرچی لەسەر سەربانەکە ڕاوەستابووم، بەڵام چاویشم لەو شوێنە بوو کەباپیرم بۆی دەچوو. پاش تاوێك نەك هەرچاوم لەو شوێنە بوو کەبۆی دەچوو، بەڵکو بۆ خۆم لەپێش ئەودا لەوێدا بوومو لەدامێنی چیایەکی نزیك چۆمەڵانەکەدا هەڵتروشکابووم. قیڕەی بۆقو دەنگی زیکزیکەو کۆمەڵێ دەعباو جڕو جانەوەری سەیرم دەهاتە گوێ. جارجارە دەوەنو بنچکی دەوروبەری چۆمەکە، جووڵەیان تێدەکەوتو پاش تاوێك جووڵەیان لێدەبڕا. کوندەپەپوویەك لەنزیك منەوە، پڕی دایە مشکێكو بەبێدەنگی گەڕایەوە بۆ سەر ئەو تاکە پیرەدارەی کەچەند مەترێك لەدوامەوە بوو.

باپیرم گەیشتە نێو چەمەکەو خۆی لەپشت تاتە بەردێکدا حەشاردا. زۆر هەوڵمدا دەنگێك لەئەوکمەوە بێتە دەرو گازی باپیرم بکەم، بەڵام هەر دەتگوت، زارم بەدەرزیو دەزروو دادووراوە. لەوساتەوەختەدا، لەبەر خۆمەوە گوتم(بۆ دەبێت باپیرم لەپشت ئەو تاوێرە بەردەدا خۆی مەڵاس دابێت؟). لەوەدابوو کەهەستمە سەرپێو بەرەولای باپیرم بکەومەڕێ، خاکی ژێرپێم، هێندەی بەرزی هەردوو شانم ڕۆچووە خوار.

هەرچیم هەوڵداو کۆشام بێهوودە بوو، چونکە تا دەبزوام بڕێك زیاتر ڕۆدەچووەمە خوار، ئیدی وازم لەجووڵە جووڵ هێناو، چاوم بڕییە ئەو تاوێرە بەردەی کەباپیرم خۆی لەپشتییەوە مەڵاس دابوو، بەهیوای ئەوەی باپیرم بۆ تاوێك

هەستێتە سەرپێ و چاوێك بەدامێنی چیاکەدا بخشێنێت و بمبینێت. لەبەر تیشکی تریفەی مانگەشەودا هەموو شتێك ڕووناك و دیار بوو. بەکاوەخۆ، هێندەی ملم بۆ وەردەچەرخا، ئاوڕێکم لەپشتەوەی خۆم دایەوەو جەنگەڵستانێکی چڕوپڕم کەوتەبەرچاو. سەرەتا وامزانی ڕەنگە چاوەکانم خەواڵوو بێت و چەند درەختێکی تاکوتەرای قەدپاڵی چیاکەم لێ بووبێتە جەنگڵستان، بەڵام پاش ئەوەی بەدیوەکەی تریشدا ملم وەرچەرخاندو سەیرم کرد، لەبوونی جەنگەڵستانەکە دەڵنیابووم. لەنێو جەنگەڵستانەکەوەو کەمێك لەدەستە ڕاستمەوە، دوو زرتە زەلامی کەڵەگەت، کەکلۆجەو پانتۆڵیان لەبەردابوو، بەلامدا تێپەڕبوون و خۆیان گەیاندە قەراغ چەمەکە، یەکێکیان هەردوو دەستی بۆ دەمی بردو وەك کووندەپەپوو کەوتە خوێندن. باپیرم لەشوێن خۆی هەستایە سەرپێ و بانگی کردن. هەردوو زەلامەکە بەپەلە خۆیان گەیاندە لای باپیرم، کەتاڕادەیەکی زۆر بەشێوە لەو دەچوون، وەك ئەویش لەپشت تاوێرە بەردەکە خۆیان مەڵاسدا. لەپڕ تەق و هوڕی چوار ناڵەی ڕەوە ئەسپێك هاتە گوێم و تا دەهات نزیك دەبوونەوە. کەگەیشتنە ئەو ئاستەی دەکرا، لەوێوە بیانبینم تاپێمکرا تێمڕوانین و لێیان وردبوومەوە. بەژمارە هەشت نۆ سەربازی سوارەی تورك بوون، کەتابڵێ دێوە زەلام و تێکسمڕاوو ئێسك تۆکمەو ناوشان پان بوون. ئەسپەکانی ژێریان لەچاو ئەواندا گچکەو بنێس دەهاتنە پێش چاو.

کەمێك ڕاوەستان و پاشان بەرەو ڕێگای نێو دڕووەکانی ئەوبەری چەمەکەدا، کەوتنە تاودانی ئەسپەکانیان. زۆربەیان بەخێرایی و یەك لەدوای یەك بەنێو چەمەکەدا پەڕینەوەو خۆیان گەیاندە ڕێگای نێودڕووەکان. لەوەدابوو کەئەو سێ سوارەش چەمەکە بپڕن، ئەسپەکانیان لەئەسپی سەربازەکانی تر ئاغرترو هێواشتر ڕەوتیان دەکرد. کاتێك باپیرم و هەردوو هاوڕێکەی لەپشتەوە شاڵاویان بۆ بردن. گەرچی زۆرم مەبەست بوو گەرمەی جەنگەکە ببینم، بەڵام ڕۆچوونی کەمێکی تری عەردی ژێرپێم لەبینینی ڕووداوەکەی ترازاندم و سەرقاڵی غایەڵەیەکی دیکەی کردم. بەناچاری تا بەیانی لەنێو چاڵەکەدا مامەوە. بەرەبەیان پیرەپیاوێك کە بەڕێکەوت بەلامدا تێپەڕبوو، لەچاڵەکەی هێنامەدەر. هەر لەخۆمەوە چوومە ئەوبەری چۆمەکەو ڕێك و ڕاست بەنێو دڕوەکاندا کەوتمەڕێ، لەوێوە چوومە سەرپێدەشتەکە، کە بەپێچەوانەی شینایی ڕۆخی چەمەکە، چڵەگیایەکی کەسکی تێدانەبوو، لەنێو پووش و پەڵاشە زەردبۆوەکانەوە، جارجارە باڵندەیەك فرتەی دەکردو دەفڕی. مارمێلکەکان، لەشوێنێکەوە دەردەپەڕین و خۆیان لەچاڵ و کونێك دەهاویشت. لەوەدابوو کەبگەمە بەردەرگای ماڵێ، کەداپیرەم بەئاگای هێنامەوەو گوتی(ئەوە چییە، بۆنی خاك و خۆڵ و ئارەقەی ڕۆژە ڕێیەك ڕۆیشتنت لێدێت؟!). هێندەی لەئێستادا وەبیرم دێتەوە، لەو کاتەدا هیچم نەگوت و بۆ تاوێك لەسەر جێگەکەم بەچیچکانەوە دانیشتم.

*   *   *

هەر لەو دەمەوە کەتابووتەکەیان فڕێدایە نێو ڕووبارەکەوە، جارجارە گیزەگیزی چنگیّ مێشی لاساری بێڕەنگ نێوەخنی سندووقە سەریان دەتەنیم، کەناچاریان دەکردم، مێشکی خۆمم وەك کەلاکێکی گەنیوو بۆگەن بێتە پێش چاو. گەرچی لەڕاستیدا هیچ جۆرە ئاژەڵو پەلەوەرو دەعباو مێروویەکت لەسەرانسەری دوورگەکەدا نەدەبینییەوە، بەڵام ئەوەی کە بەلای منەوە گرنگ بوو، نەبوونی مێش بوو، چونکە بەدرێژایی ژیانم بەگیزەگیزیان هەراسانو دۆڕدۆنگ بووم، جگە لەوەی کەهەر لەمنداڵییەوەو لەوکاتەوە کەمێشەکان لەجەستەی کوژراوێکی قەراغ شیوەکەی سەرومالّی باپیرمەوە وروکابوون، ڕكو کینێکی سەیرم بەرامبەر بەهەموو مێشێك لا پەیدابوو. هەر کاتێك مێشێکم دیتبا، جەستەی ئەو کوژراوەم دەهاتەوە پێش چاوو هەر کاتێکیش کوژراوەکەم وەبیرهاتبایەتەوە، مێشم دەهاتەوە یادو گوێم لەگیزەگیزیان دەبوو. ئێستاشی لەگەڵدا بێت، نەمزانی بۆ ئەو کوژراوەی کەدەستیّ ڕانكو چۆغەی خاکیی لەبەردابوو، بۆ لەنیوە شەوێکداو بەدوو گوللە لەقەراغ شیوەکەدا ساردیان کردەوە. بێکەسو بێدەرەتان تاجەستەی گەنیوو ڕیشالّ بوو، کەس لاقەی نەکرد. پاشان چەند پیاوچاکێکی گەڕەك لەئێوارەیەکی درەنگوەختدا، بەترسو لەرز جەستەکەیان

لەشوێنی خۆیدا داپۆشیو هێندەی گچکە تەپۆڵکەیەك خۆڵیان لەسەر ڕۆکرد. ئیدی لەو دەمەوە بەتەپۆڵکەی کوژراوەکە ناوزەد کرا. پاشان کەسێکی نەناسراو دارئەرخەوانێکی لەنێوەڕاستیدا ڕواند، هێدی هێدی ژنانی گەڕەك، پەڕۆی سەوزیان لەلقو پۆپی دار ئەرخەوانەکە بەستو پاش ماوەیەك هەر لەخۆیەوە بووە جێنزرگەو کوژراوەکەش وەك(شەخسو موشایخ) لەناو خەڵکدا ناسرا. کە لەچوارشەمواندا لەهەموو جێگەو شوێنێکی شارەکەوە کەسانێك دەهاتنە زیارەتی.

ئەو دەمانەی خەمو کەسەر دایاندەگرتم دەرهەق بەئەستەمی دەربازبوونم لەدوورگەکە، هەردەم دەنگێك لەناخمەوەو بەئیقاعێکی خاو، دڵنەوایيو سەبووری دەدامەوەو دەیگوت(تا لێرە بیت، گوێت لەگیزەگیزی مێشەکان نابێت).

پاش بەسەرچوونی ماوەیەك لەمانەوەم لەدوورگەکەداو لەیەکێك لەڕۆژە هەرە گەرمەکانی تەممووزدا، کەجگە لەمن، هیچ کەسێکی تر ئارەقەی دەرنەدەدا، هەر لەخۆمەوە وێنەی مێشێکی تا بڵێی گەورەم لەسەر خاكو خۆڵی بەردەم یەکێك لەبیناکانی ڕۆژئاوای دوورگەکەدا بەشیشێکی ژەنگاوی کێشا. جگە لەوەی کاهینو پاسەوانەکان بەردەوامو ڕۆژی چەند جارێك بەتەنیشت وێنەکەدا ڕەتدەبونو تێیان دەڕوانی. هەندێك لەکۆیلەکانیش گەرچی وایێنەدەچوو کە بەدرێژایی ژیانیان هیچ شتێك سەرنجی ڕاکیشابێتن، بەڵام چەندیان پێکرابا،

تاساتەوەختی سڕینەوەی تەواوی وێنەکە، لەژێر پێیاندا لەکاتی بارگواستنەوەو هاتوچۆیاندا بەتایبەت ئەو کاتانەی پاسەوانەکان لێیان غافڵ دەبوون، دوورو نزیک لەوێنەکە نزیک دەبوونەوەو بەعاجبایەتیو سڵو سامێکی بێوینەوە تێیان دەڕوانی.

لەیەکێك لەئێوارەکاندا کەدەستنووسێکی نێوکتێبخانەی بەشی خۆرئاوای دوورگەکەم دەخوێندەوە، بوونی گەورە کاهینم لەکتێبخانەکەدا بەهەل زانیو بەمەبەستی هەڵکڕاندنو زانینی شتێك سەبارەت بەنهێنیو پەنهانی ساتەوەختی گەیشتنم بۆ دوورگەکە، لێی نزیکبوومەوەو گوتم(حەزم دەکرد شتێك سەبارەت بەسەرەتای هاتنم بۆ دوورگەکە بزانم، چونکە لەڕاستیدا هیچم دەرهەق بەو ساتەوەختە لەیاد نییە؟!). گەورە کاهین، پاش ئەوەی دەستێکی بۆ سەرە تیلاکەکەی برد، بەکاوەخۆ وەڵامی دامەوەو گوتی(کوڕی خۆم دارۆ..). هەر یەکسەر قسەم پێ بڕیو گوتم(بەڵام من ناوم موسایە!). زەردەخەنەیەك کەوتە سەر لێویو پاشان گوتی(تۆ بهێڵە تێت بگەیەنم، ئەوە ماوەی پێنج ساڵە ئێمە ئاگامان لێتەو دەزانین خۆت لێ بۆتە کەسێکی تر، پێتوایە کە لەشوێنو جێگەیەکی تری ئەم دنیایەدا ژیابیت، حەزدەکەم ئەو ڕاستییەت پێ بڵێم، تۆ بیستەمین نەوەی (شەهموز)ی موبارەكو زانایت، کە دۆزەرەوەی ئەم دوورگەیەیە، هەربۆیە تەنها تۆ بۆت هەیە جگە

لەهەردوو کۆشکەکەی (کڕاڵ) بچیتە هەموو شوێنێكو چیت پێ خۆش بێت بیخۆیتو چۆنت بوێت ئاوا ڕابوێریت، بێجگە لەتۆو ئێمەو پاسەوانو کەسە نزیکەکانی (کڕاڵ) کێی تر لەنێرینەکان بۆی هەیە بچێتە بەشی ڕۆژهەڵاتی دوورگەکەو دوورو نزیك لەهەموو مێینە کۆیلەکانو کچە سەماکەرو کەنیزەكو گۆرانیبێژەکانی(کڕاڵ) بڕوانێت، بەتایبەت ئەو کاتانەی کە کەنیزەکانی (کڕاڵ) بەڕووتو و قوتی لەدەریاکەدا مەلە دەکەن؟ تا ئێستا کێ بۆی هەبووە جگە لەکاهینو پاسەوانە تایبەتییەکانی بینای حەوت، ناوەوەی ئەو بینایە ببینێتو بەچاوی خۆی لەجەستەی کۆیلە سووتاوەکان بڕوانێت، بەتایبەت ئەو دەمەی کە لەنێو فڕنە گەورەکەدا قرچە قرچیان دێتو بۆنی گۆشتی سووتاوو بۆن کڕوز بەدووکەڵکێشەکەدا بەرەو سەر هەڵدەکشێت؟ بەڵام تۆ هەموو ئەمانەت بینیوەو هەموو کاتێکیش بۆت هەیە بیبینیت، باشە هیچ کاتێك ئەوە سەرنجی ڕانەکێشاویتو نەبۆتە مایەی پرسیار؟! ئەگەر تۆ کەسێکی تر بایتو وەك خۆت دەڵێیت لەشوێنێکی تری دنیاوە هاتبایت، ئەوە دەمێك بوو کرابوویتە کۆیلە، ئەگەر پێشت نەکرابا ئەوە زۆر لەمێژبوو سووتێنرابوویت. بێجگە لەتۆ کێی تر بۆی هەیە هەرکاتێك ئارەزووی کرد بێتە ناو پەرستگاو لەئیشوکارمان ئاگادار بێت، چی مەبەست بێت لەسەرچاوەو کتێب بخرێتە بەردەستیو بیخوێنێتەوە. تۆ ئەگەر ئەو حاڵە

دەروونییەت نەبایە ئەوە دەمێك بوو لەجێی(کڕاڵ) حوکمی دوورگەکەت بەدەستەوە دەگرت. گەرچی (کڕاڵ)یش خوا بیپارێزێت بەبنەچە بیستەمین نەوەی خزمێکی (شەهموز)ە. پێدەچێت باوکی وەیاد نەیەتەوە، کە(کڕاڵ)ی دوورگەکەمان بوو پێش پێنج ساڵ لەمەوبەر، لەشەوێکی ئەنگوستە چاودا هەواڵی مەرگی لەناکاوی باوکتمان لە(کڕاڵ)ی ئێستاوە پێگەیشت، کە لەو دەمەدا بەرپرسی پاسەوانە تایبەتییەکانی کۆشکی خۆرهەڵات بوو.

لەکاتێکدا کەدەبوو تۆ لەجێی باوکت بچیتە سەر تەخت، تووشی ئەم حاڵە بوویت‌و دەستت کرد بەگێڕانەوەی حەکایەتی سەیرو سەمەرە. زۆرمان هەوڵدا کەچی هەر نەهاتیتەوە سەر خۆت! باس‌و خواسی ئەو گیانەوەرو پەلەوەرو خشۆك و مێروو و دەعبایانەی کەبۆت باس دەکردین هێندە سەیر بوون نەدەکرا پێنەکەنین، هەروەك ئەوەی بەدرێژایی ژیانت لەم دوورگەیەدا نەژیابیت، کەسانێکی ترت بەکەسوکاری خۆت دەزانی و ناوت دەهێنان. باسی جلوبەرگی سەیری خەڵکانی شارێکی ترت بۆ دەکردین، کوچەو کۆڵان‌و شەقامەکانی ئەو شارەت بۆ وەسف دەکردین، ئێمە دەمانگوت تۆ (دارۆ)یت‌و تۆش هاوارت دەکردو دەتگوت من موسام.

(دارۆ) ئەبێت هەرگیز ئەوەت لەبیرنەچێت کەتۆ پشتاوپشت دەچیتەوە سەر ئەو پیاوە مەزنەی کەموقەدەسترین ڕووباری

دنیایەکی ونبووی دۆزییەوە، گەرچی شەپۆلەکانی سەربەرەوخوار تەوژم دەدەن، بەڵام تەنها ڕێگەی ئەوەت دەدا کە لەمبەریەوە بەدیوی پانیدا بپەڕێیتەوە بۆ ئەوبەری).

دوای ئەوەی گەورە کاهین قسەکانی تەواوکرد، دەستێکی بۆ ڕدێنە سپییەکەی بردو بۆ تاوێك لەعەردەکەی ڕوانی، پاشان هێور هێور کتێبخانەکەی جێهێشت. گەرچی وەك خۆم بەتەواویی لەوە دڵنیابووم کەکێم‌و لەکوێوە هاتووم، بەڵام قسەکانی گەورە کاهینیش بێکاریگەریی نەبوون‌و هەر هیچ نەبێت لەو ساتەوەختەدا تووشی گومانێکی ناوەکییان کردم، بەتایبەت لەو ڕووەوە کە بۆ دەبوو من نەکرابێتمە کۆیلە!؟ ڕۆژانە دەمڕاونییە ئەو کۆیلانەی کەدەموچاویان بەپارچە ئاسنێکی ژەنگگرتوو دەچوو، پشتیان چەماوەو باڵایان نەوی. ڕۆژانە دەیان شەق‌و شولاقیان لەخۆڕا دەخواردو تفی خەستی پاسەوانەکان بەنێوچەوانیانەوە دەلکا. لەهەموو ژیانیاندا ساڵی یەك جار جووت دەبوون، ئەویش لەهەڕەتی گەنجێتییاندا. کۆیلەکان، هێندەی من دەمبینین‌و لێیان ورد دەبوومەوە تاکە وشەیەکیان لەدەم نەدەهاتەدەر. هەریەکەیان بەژمارەیەکی تایبەت دەناسرانەوە، کەگاز دەکران تەنها سەریان دەلەقاند، لەیەکتر دەچوون. گنج‌و لۆچ‌و هێڵەکان تەمەنت لەدەموچاوە ژەنگاوییەکانیاندا نەدەبینییەوە. هەموو ڕۆژێك لەشەبەقی

بەرەبەیانەوە تا ئێواریٚ کاریان دەکرد. شەوانە دەگەڕانەوە نێو ئەو بینا تایبەتییانەی کەتێیدا دەحەوانەوە، ئەمە جگە لەوەی زۆرجار شەوانە بانگ دەکرانو باری پاپۆڕەکانی نزیك کەناریان پیٚ دادەگرتنو دواتریش لەجێی ئەوە شتومەکیان پیٚ بار دەکردن.

تەنها دەنگێك کەپێدەچوو، تروسکەی بزەیەك بهاوێتە سەر لێویان دەنگی (کڕاڵ) بوو، بەتایبەت لەو کاتانەی کە لەبۆنەو مەراسیمەکاندا وتاری بۆ دەخوێندنەوە. هەرچەندە هەموو وتارەکانی (کڕاڵ) لەیەکتر دەچوون، بەڵام پاش هەموو وتارێکی نوێی (کڕاڵ) بڕیارێکی تازە دەردەچوو، کەهەریەکەیان لەوەی پێشتری سەیرتر بوو. بەلای منەو سەیرترین بڕیارێکی (کڕاڵ) خەتەنەکردنی هەموو کۆیلە نێرو مێیەکانی دوورگەکە بوو. سەرەتا (خەتەنەکردن) لەبەشی خۆرئاوای دورگەکەوە دەستی پێکرد، یەکەیەکەی نێرینە کۆیلەکانو یەك لەدوای یەك هەر چوار پەلیان بەچوار مێخی ئاسنی لەعەرد داکوتراودا شەتەك درا، کاهینەکانیش کەوتنە جێبەجێکردنی بڕیارەکانی (کڕاڵ). پێم سەیربوو، هیچ یەکێك لەکۆیلەکان لەکاتی خەتەنەکردنیدا نرکەی لێوە نەهاتو چرپەی نەکرد. پاش ئەوان دەستکرا بەخەتەنەکردنی مێینەکان، گەرچی ئەوانیش دەنگیان لێوە نەهات، بەڵام لەرزێکم لەدەمارە گرژەکانی نێوگەڵیاندا

دەبینییەوە، بەتایبەت لەو کاتەدا کەیەکێك لەکاهینەکان گوێزانێکی لەپارچە گۆشتێکی گچکەی دیاریکراو دەدا. خۆراکی هەمیشەیی کۆیلەکان شۆربای کوێرە ماسییەکی گۆشت تاڵی نێو دەریا بوو، تەنها لەبۆنەو مەراسیمەکاندا بێجگە لەشۆرباکە، چڵیٚ سەوزەو کەرتە سێوێكو پارچە پەنیرێكو لەتە سەمونێکی جۆیان پیٚ دەدرا، کەهەر هەموو ئەو جۆرە خۆراکانە لەجێگەو شوێنێکی ترەوە دەگەیشتنە دوورگەکە. ساڵانەو بەپێی گۆڕانی وەرزەکان، کەبەحاڵ بۆت جیادەکرانەوە، چوار ڕۆژی تایبەت هەبوو بەسزادانی گشت کۆیلەکانی دوورگەکە، کە لەدەستپێکی ئەو ڕۆژە تایبەتەدا سەرەتا کاهینەکان لەپەیکەری پیاوە پۆشتەکەی سەر ئەسپە بیٚ سەرەکەیان دەڕوانیو دوعایان دەکرد، پاشان پاسەوانەکان بەشوڵێکی تایبەت کەزوو زوو تەڕ دەکرا، دەکەوتنە وێزەی کۆیلەکان. سەرەتا کۆیلە نێرینەکانیان سزا دەداو دواتریش کۆیلە مێینەکان. بەوپێیەی کاهینەکان باسیان دەکرد، ڕۆژی سزادانی کۆیلەکان، ڕۆژێکی پیرۆزە، چونکە ڕۆحی نەگریسو دزێوی کۆیلەکانی تێدا پاك دەبێتەوە. بێجگە لەوەی کەسزادانیان لەم دنیادا سزادانی ئەو دنیایان لەسەر کەم دەکاتەوە.

* * *

٣

گەرچی بەحاڵ وەرزەکانی ساڵی دوورگەکەم بۆ جیادەکرانەوە، بەڵام بەو پێیەی لەدەفتەرێکی تایبەتدا ڕۆژە بەسەرچووەکانم تۆمار دەکرد، دەمزانی لەچ وەرزو مانگێکی ساڵدام. پاییز ناخۆشترین وەرزێکی دوورگەکە بوو، کەهیچ سیماو خەسڵەتێکی پاییزت تێدا نەدەبینییەوە گەرچی هیچی واشی لەگەڵ وەرزەکانی دیکەی ساڵدا فەرق نەبوو، کەهەر هەموویان لەمەداری گەرمای هاوینێکی هەڵپڕوکێنەردا هەڵدەسووڕان. هەر هێندە هەبوو لەهاویندا پلەی گەرما چەند پلەیەك زیاتر بەرەو سەر هەڵدەکشا. بەدرێژایی پێنج ساڵو هەموو پاییزانێك هەمان چەشنە یادەوەریی ڕۆژگارێکی منداڵیم وەبیردەهاتەوە، بەتایبەت لەو ڕۆژەی کەباپیرم لەگەڵ خۆیدا منی بردە ژێر تاکە پردێکی ئەو شارەی ساڵانێکی ژیانم تێدا بردبووەسەر. لەژێر پردەکەدا کەوو کۆترو پەلەوەر دەفرۆشرا، جگە لەوەی کە بەپێی گۆڕانی وەرزەکان، باڵندەو ئاژەڵو دەعباو دەعەجانی کێویشت دەکەوتە پێش چاو. لەو ڕۆژەدا، بەقادرمەکاندا چووینە خواریو سەربەرەو ژوور خۆمان کرد

بەژێر پردەکەدا، کەجگە لەکۆمەڵێ کۆتری حاقوی دەندووك درێژی ڕەنگ خۆڵەمێشی، هیچی تر لەتاکە قەفەزێکی بەردەم پیاوە ریش سپییەکەدا نەبوو، جگە لەویش کەسی دیکە لەو دەورو بەرەدا نەبوو. درێوی ڕەنگو بچمی حاقوەکان زۆریان بێزارو ناڕەحەت کردم، باپیرم بەڵێنی پێدابووم، کەباڵندەی ڕەنگاوڕەنگو ژیشکی سپیو سمۆرەی ڕەشم پیشان بدات.

باپیرم هەریەکسەر هەستی بەو حاڵەتە دەروونییەم کرد، ئەوەبوو دەستەسڕەکەی لەگیرفانی شەڕواڵەکەی دەرهێناو چەند جارێکی بەپێش چاومدا هێنایو بردی، پاشان گوتی(دە ئێستا سەیر بکە).

کەڕوانیمە پێش خۆمو ئەملاو ئەولاو چواردەوری خۆم، پەشۆکام، خۆم لەنێو دارستانێکی چڕوپڕدا بینییەوە، کەدەیان باڵندەی ڕەنگاوڕەنگ لەسەر لقو پۆپی درەختەکانەوە تێیان دەڕوانیم، بەچەشنێك دەیانجریواند کەپێشتر هیچ نەغمەو ئاوازێکی وام نەبیستبوو. لەنێو چڕە دەوەنێکی پشت ڕیزە درەختێکی دەستەچەپەوە، یەك دوو کارمامز سەرەتاتکێیان بوو. ژیشکە سپییەکان لەبەرپێمدا گرمۆڵە ببوون، سمۆرە ڕەشەکان بێ سڵەمینەوە کەمێك لەپێشمەوە گوێزیان دەشاردەوە. باپیرم دەستی گرتمو بەنێو دارستانەکەدا گوزەرمان کرد، تاگەیشتینە بەردەمی دەرگای ماڵی باپیرم،

لەباڵندەو پەپوولەی ڕەنگاوڕەنگ بەولاوە، هیچی دیکەم نەبینی. کەچووینە ژووریّ، هەریەکسەر چوومە لای داپیرەمو لەنووکەوە ئەوەی کەڕووی دابوو، بۆم گێڕایەوە.

داپیرەم بەپێکەنینەوە گوتی(تازە دەزانیت کەباپیرت دەتوانێت، هەمووشتێك لەبەرچاوی بنیادەمان بگۆڕێتو لێیان بکاتە شتێکی تر؟! من بەچاوی خۆم بیندوومە، کەباپیرت بەدوعاکردن گەنمو جۆی لەسەر دیوارێکی ڕەقو تەق ڕواندووە، ڕۆحی مردوانی بانگ کردووەو قسەی لەگەڵ کردوون، نەخۆشی بەیەك فوو پێداکردن چاك کردۆتەوە، جگە لەوەی کە بەهیچ فیشەكو سەرەنێزو ڕمێك نەك هەر نامرێت، بەڵکو زامداریش نابێت. لەماوەی دەساڵی هەرەتی گەنجێتیدا، سەدجار بەشداریی هێرشکردنە سەر دوژمنی ئەو دەمەی کردو لەهیچ کامێکیشیاندا هیچی لیّ نەهات. گەرچی زۆربەی برادەرەکانی لەو شەڕانەدا کوژراون. کوڕی خۆم باپیرت جندۆکەی هەیەو ئەوان ناهێڵن کەس لاقەی بکات). ئیدی پاش ئەوجارە بەردەوام موعجیزەکانی باپیرمم دەبینی کە چیدی لێی نەدەشاردمەوە، قوڕو لیتەو چڵپاوی چاڵە جۆراو جۆرەکانی شاری لێدەکردمە گۆمو سەرچاوەی ئاو. دەرۆزەکەرەکانی بەردەمی گەورەترین مزگەوتی شاری لێدەکردمە کۆمەڵیّ پشیلەی بۆر، کەبۆ تیکە نانێك دەیانمیاواند.

جارێکیان شاری لێکردمە پانتاییەکی بیّ کۆتا، کەهیچ زنجیرە چیاو بەرزیو نزمیو بەربەرستێك لەبەردەمیدا نەبوو، سەرجەم خانوو و باڵەخانەو ساختمانەکانی لەشووشە دروست کرابوون کەزۆر بەئاسانی کەسەکانی نێویت دەبینی. کۆترە شینکەکانی سەر قووبەو منارەکانی گەورەترین مزگەوتێکی شاری لێدەکردمە کۆمەڵیّ بولبوولی هەمەجۆرەی ڕەنگاوڕەنگ، کە بەدەیان ئاواز دەیانخوێندو چریکەیان دەهات. بەردەرکی سەراو دەوروبەرەکەی لێدەکردمە دەربەندە ئاوێك کەدەیان قاژوو و قورینگو قازو مراوی مەلەیان تێدا دەکرد. مرۆڤەکانی ئەو شارەی کەباپیرم لەخەیاڵمدا بنیاتی دەنا، بەچرپە قسەیان دەکردو زۆر بەهێمنی هەنگاویان دەنا. دواشتێکی سەیر کە لەباپیرەم بینی، پێش ئەوەی کەبمرێت لەو ڕۆژەدا روویدا کەپێکەوە بەلای یەکێك لەفولکەکانی شاردا تێپەڕبووینو خۆمان لەبەردەم پەیکەری پیاوێکی تێکسمڕاودا بینییەوە، کەکەللەسەری سەربڕاوی کەسێکی تری بەدەستەوە بوو. لەوکاتەدا کۆمەڵێك کچو کوڕی گەنج، پەیتا پەیتا دێڕێکیان دووبارە دەکردەوە. لەو دەمەدا کەمنو باپیرم لەپشت حەشاماتەکەوە لەپەیکەرەکەمان دەڕوانی، کۆمەڵیّ دێوەزەلامی ڕەنگو بۆ خۆڵاویی نێو پیکابێکی سەربەرەڵا حەشاماتەکەیان

دایە بەر ڕێژنەی گوللە، حەیتەکانی دەوروبەریش کەوتنە وێزەی ئەو خەڵکەی کەهەریەکەی بەلایەکدا هەڵدەهات.

لەو ساتەوەختەدا باپیرم هیچ لەجێی خۆی نەجووڵاو هێندەی بەمن گوت(دەبوو ئێستا لای گۆڕی بابت باینایەو فاتیحەمان بۆ دابایە). پاش ئەو دێڕە ئاساییەی کە لەزاری هاتەدەرێ، خۆمو باپیرم لەپاڵ گۆڕەکەی بابمدا راوەستابووین. من دەستم بەکێلی بەرەو قیبلەی گۆڕەکەیەوە گرتبوو، باپیریشم لەبەردەم کێلەکەدا لەبەرخۆیەوە چەند دێڕە وشەیەکی دەگوتەوە. تەنانەت دواتر چووینە سەر کارێزەکەی نزیک گۆڕستانەکەو تاوێك دانیشتین، پاشان بۆماوەی نیو سەعاتێك لەدارکاژەکانی چوار دەوری کاریزەکەمان ڕوانی. دوای ساڵانێك کە بەڕێکەوت بەلای هەمان فولکەدا تێپەڕبووم لەناخەوە داچڵەکامو تابڵێی پێم سەیر بوو، پەیکەرێکی هاوشێوەی ئەو پەیکەرەی کە لەو ڕۆژەدا منو باپیرم بینیبوومانو دواتر رووخێنرا، بەچەشنو شێوەیەکی دیکە دروست کرابۆوە، کە بەتەواویی لەپەیکەرەکەی پێشوو نەدەچوو. بەڵام لەهەمووی عەجایبتر پەیکەرەکە لەجێی سەری بڕاوی کابراکەی پێشوو چەپکێ گوڵی سەرقرتاوی بەدەستەوە بوو.

*　　*　　*

پێنج جار لەپەیکەری پیاوە پۆشتەکەی سەر ئەسپە بێ سەرەکە نزیك ببوومەوەو بەکاوەخۆ تیێم ڕوانیبوو، لەجاری پێنجەمدا ئەو دەمەی بەرامبەری ڕاوەستابووم، هەستم بەلەرزینی خاکی ژێر پێمکرد.

چاوێکم بەچوار دەوری خۆمدا گێڕا، زۆر بەئاسانی کۆیلەکان کاری رۆژانەی خۆیانیان جێبەجێ دەکرد. لەوەدابوو بۆ جارێکی دیکە بڕوانمە پەیکەرەکە، گوێم لەزریکەی مێینەیەك بوو. روانیمە ئەو لایەی کەدەنگەکەی لێوەهات، کچۆڵەیەکی رەشپێستی باڵابەرزی قژ لوولم کەوتە بەرچاو، کە تاهێزی تێدابوو بەرەو ڕووی دەریاکە ڕایدەکرد. لەبەرخۆمەوە گوتم(هەر دەبێت لەکۆشکەکەی بەشی خۆرئاوای دوورگەکە هەڵهاتبێت). بەجلوبەرگیدا لەیەکێك لەکیژە سەماکەرەکانی کۆشکی (کڕاڵ) دەچوو. گەرچی کیژەکە زۆر بەپەلە ڕایدەکرد، بەڵام هێندەی نەبرد، دوو پاسەوان پێی گەیشتنەوەو دەستگیریان کرد، لەسەرەخۆ بردیانەوە بۆ نێو کۆشکەکەی (کڕاڵ). کچە کراسێکی شیفۆنی مەیلەو سەوزی زۆر تەنکی لەبەردابوو، کە بەتەواویی ژێرەوەیت دەبینی. لەوکاتەدا هەر لەخۆمەوە وام هەستکرد کەڕەنگە پێشتر رووداوێکی لەو چەشنەم بەخەون بیندبێت، هەربۆیە گێژو سەرسام خۆم دایە بەرهێنانە پێش چاوی زریزە شەپۆلی ئەو خەونانەی کە تا ئەو دەمە، لەدوورگەکەدا

بیندبووم. پاش تاوێك تێفكرین، گەیشتمە ئەو ڕاستییەی كەزیاد لەخەونێكی لەو چەشنەم بیندووە، كەتەنها لەیەكێكیاندا بەرامبەر بەپەیكەری پیاوە پۆشتەكە ڕاوەستابووم. لەخەونەكانی دیكەدا، نەك هەر بەرامبەر پەیكەرەكە ڕانەوەستابووم، بەڵكو تەنانەت لەدوورگەكەشدا نەبووم. لەهەمووشیان سەیرتر ئەو خەونە بوو، كەتێیدا بەترس و سڵێكی زۆرەوە لەكونی كێلونی دەرگایەكەوە دەمڕوانییە پانتایی پێدەشتێك كەپۆلە قەتێكان هەڵفڕو دافڕیان بەسەردا دەكرد، دواتر پێدەشتەكە لەبەرچاومدا بووە شارێكی بچكۆلەكراو كە لەكون فەیەكونێكدا لەلایەن كۆمەڵێ بنیادەمەوە دروستكرا، كەهەریەكەیان هێندەی مێروولەیەك دەبوون و بەردەوام و بێ پسانەوە، غەڵبە غەڵبێكیان لێ بەرز دەبۆوە.

بەڕووت و قووتی دەگەڕان و جگە لەپەڵەمویەكی چڕو درێژی نێوگەڵیان، تاكە موویەك چییە بەئازای گیانیانەوە نەبوو. نێرینەكانی ئەو شارە بچكۆلە كراوەی كەدەمبینی هەر كاتێك حەزیان كردبا، پەلی یەكێك لەمێینەكانیان دەگرت و لەكوێ ئارەزوویان كردبا لەگەڵیان جووت دەبوون. ماوەیەكی دوورودرێژ بەچەشنی گەماڵ و دێڵە سەگ پێكەوە دەلكان. هێشتاكە تێر لەشارە بچكۆلە كراوەكەم نەڕوانیبوو، گوێم لەزریكەی مێینەیەك بوو. پاش تاوێك كیژێكی ڕەشپێستی بەژن و باڵا بەرزم هاتە پێش چاو، كە لەچاو مێروولە بنیادەمەكانی شارە بچكۆلە كراوەكەدا دێوێكی گەورەو گران

بوو، هێندەی نەبرد، مێروولە بنیادەمەكان چوار دەوریان تەنی و لەهەموو لایەكەوە پێیدا هەڵگەڕان. ئەویش تا پێی دەكرا دەیزریكاندو پەیتا پەیتا پێی بەوانەدا دەنا كەدەیانویست وەك ئەوانی تر پێیدا هەڵگەڕێن. گەرچی كچە زۆری كردو كۆشا، بەڵام مێرولە بنیادەمەكان خۆیان گەیاندە نێوگەڵی و لەكونێكەوە یەك لەدوای یەك چوونە ژوور. سكیان بەشێوەیەك هەڵئاوساند كەپێدەچوو سەدان هەزار مێروولە بنیادەمی تێدابێت، پاشان هێندەی دیكەی بەسەردا هەڵگەڕاو لەناكاو مێروولە بنیادەمەكان كچەیان لەخرتۆڵێ وەردا. كورتە ساتێك عەردەكەی ژێر پێیم بۆ جارێكی تر لەجێی خۆی لەرزی. كەسەرم هەڵبڕی، هیشتاكە لەبەردەم پیاوە پۆشتەكەی سەر ئەسپە بێ سەرەكەدا ڕاوەستابووم. ئەویم بەجێ هێشت و لەوەدابوو كەبەرەولای پەرستگاكە هەنگاوبنێم، بۆ جارێكی تر گوێم لەزریكەی ئەو كچە ڕەشپێستە بوو كەكەمێك لەمەوپێش پاسەوانەكان بردبوویانە نێو كۆشكەكەی (كڕاڵ).

كەمێك چاوم گێڕاو سەیرم كرد چەند پاسەوانێك كچەكە بەرەو بینای ژمارە حەوت دەبەن، كەتایبەت بوو بەسووتاندنی كۆیلە مردووەكانی بەشی خۆرئاوای دوورگەكە. ئاوڕم لەیەكێك لەكاهینەكان دایەوە، كە لەو ساتەدا لەپشتمەوە ڕاوەستابوو سەبارەت بەوەی كەدەمبینی پرسیارم لێكرد. لەوەڵامدا پێی گوتم(گەرچی جگە لەكۆیلە مردووەكان، كەسی تر لەم دوورگەیەدا ناسووتێنرێت، بەڵام بەپێی بڕیارێكی (كڕاڵ)

هەرکەسێك سەرپێچی ویستێکی (کڕاڵ) بکات بەزیندوویتی دەسووتێنرێت). پێم گوت(باشە دەبێت (کڕاڵ) چی لەکچە ویستبێت و ئەویش سەرپێچی لێکردبێت).

کاهینەکە بەدوو دڵی و ترسێکەوە گوتی(ئەوە پەیوەندیی بەئێمەوە نییە! جگە لەوەی لەهەموو کتێبە پیرۆزەکاندا ئاماژە بۆ تێرکردنی ئارەزووەکانی سەرگەورەی دەوڵەت کراوەو ئەوە ئەرکی سەرشانی هەر مێینەیەکە کەسەرگەورەی دەوڵەت دەستنیشانی کردبێت و ئەو ئەرکە پیرۆزەی پێ بەخشیبێت).

پاش ئەوەی کاهینەکە قسەکانی تەواوکرد، دووکەڵکێشێکی لوولەیی سەر ژوورێکی بەشی پشتەوەی بینای ژمارە حەوت، چڕە دووکەڵێکی خۆڵەمێشیی لێ بەرزبۆوە. بەمەبەستی نەبینینی دووکەڵەکە، تەماشای دەریاکەم کرد، کە لەوکاتە سپی دەچۆوە.

بەدرێژایی ژیانم لەبینین و سەیرکردنی ڕەنگی سپی هەڵدەهاتم، چونکە هەردەم تەرمی کفن کراوی باوکمی دەهێنامەوە یاد. گەرچی پێشتریش، زۆرجار لەدەریاکەم ڕوانیبوو، بەڵام یەکەمجار بوو بەو شێوەیە بیبینم. کەفچڕینی شەپۆلەکانی رکێکی شاراوەی دەرحەق بەدوورگەکە تێدا دەبینرایەوە، هەردەتگوت دوورگەکە بەمشەخۆرێکی نەیار دەزانێت، کەشوێنێکی جەستەی زامدار کردووەو لەوێوە خوێنی دەمژێت.

* * *

پاش چەند رۆژێك لەسووتاندنی کچە ڕەشپێستەکە، روومکردە کتێبخانەی بەشی خۆرئاوا. مەبەستم نەبوو جارێکی دی کتێبە مێژووییەکان بخوێنمەوە، دەمویست سەرە هەواڵێکی دنیا تایبەتییەکەی (کڕاڵ) بدۆزمەوەو کەمێك لەحاڵەتە دەروونی و سێکسییەکانی تێبگەم. پێشتریش ئەو بەشەی کتێبخانەکەم بیندبوو، کە لەسەری نووسرابوو(ماجەرای عیشق و حەزو ئارەزووەکانی کڕاڵ). بەڵام یەکەمجار بوو بەمەبەستی خوێندنەوەی کتێبی نێو ڕەفەکانی، لێی نزیك ببمەوە، نەشمدەزانی بۆ پێشتر نەمویستبوو بیخوێنمەوە؟! بەبێ سەیرکردنی ناونیشانی کتێبەکان، هەر لەخۆمەوە یەکێك لەکتێبەکانم دەرهێنا، کە لەسەری نووسرابوو(گەشتی کڕاڵ بەنێو دوورگەی مەمکدا).

کتێبەکەم کردەوەو سەرەتا کەوتمە تێڕوانینی وێنەکانی، پاش ئەوەی بەخێرایی سەیرێکی هەموو وێنەکانم کرد. لەسەرەتاوە دەستم پێکردەوە، وێنەیەکی فۆتۆگرافی گەورەی ڕەش و سپی (کڕاڵ)ی پێوەبوو، کەوەك هەمیشە ماسکێکی سپی لەدەموچاودا بوو، پاشان

بەشێنەیی کەوتمە هەڵدانەوەی یەکەیەکەی لاپەڕەکانی
کتێبەکەو بەوردی کەوتمە سەرنجدانی وێنەکانی دیکە،
دە وێنەیان تایبەت بوو بە(کڕاڵ)و ئەو کیژۆڵە رووتو
قووتانەی کەچواردەوریان دابوو، تەنها شتێك کەتێیاندا
دەگۆڕا وەزعی دانیشتن و هەڵسان و راکشان و
نووشتانەوەو بەچیچکانەوە دانیشتنی (کڕاڵ) بوو.

ئەو پێنج وێنەیەی کەدەشمانەوە، هەر هەموویان
وێنەی یەك ساتەوەختی بێگۆڕانی کیژۆڵەیەکی
رەشپێستی، قژبڕژی، لووت پانی مەمك زل بوو، کە
مەمکەکانی تاخوار ناوکی هاتبوون و گۆیەکانی بەچەشنی
گوانی دێڵەسەگێك شۆڕببوونەوە. سەیر لەوەشدابوو،
کەسەرجەم کیژۆڵەکانی نێو وێنەکانی پێشووش بەشکڵ
و شێوە هیچی وایان لەگەڵ پێنج وێنە بەتەنیا گیراوەکەی
یەك ساتەوەختی بێگۆڕانی کیژۆڵەکەدا فەرق نەبوو، تەنها
جیاوازییەك کەپاش لێوردبوونەوەیەکی زۆر هەستم
پێکرد، ئەوەبوو کەمەمکی کیژۆڵە تەنیاکە کەمێك
لەمەمکی ئەوانەی تر گەورەتر بوو.

دوای سەیرکردنی یەك بەیەکی وێنەکان، کەوتمە
خوێندنەوەی ماجەرای گەشتەکەی (کڕاڵ)، بەوپێیەی
کەنووسەری کتێبەکە باسی لێوەدەکرد. گوایە (کڕاڵ)

لەگەشتێکی سەدوپەنجا رۆژیدا بۆ یەکێك لەدوورگەکان
بەمەبەستی تەپکەنانەوە بۆ تاکە پەپووسلێمانکەیەکی
ئەو شوێنە کەپێشتر زۆر حەکایەت و سەرگوزشتەی
لەبارەیەوە خوێندۆتەوەو خۆبەخۆ بڕیاری داوە هەردەبێت
بەزیندوویێتی دەستگیری بکات و بیهێنێتەوە بۆ نێو یەکێك
لەباخچە داخراوەکانی نێو کۆشکەکەی کەپڕبووە لەهەموو
جۆرە باڵندەو تەیرو توویەکی عەجایب. ئیدی لەکاتێکدا
عەودالی دیتنی پەپووسلێمانکەکەیە، لەپشت کۆمەڵێك
دەوەنەوەو نزیك جۆگەلە ئاوێك، گوێی لەدەنگی گۆرانی
گوتنی کیژۆڵەیەکی دوورگەکە دەبێت، بەکاوەخۆ لێی
نزیك دەبێتەوەو بۆ تاوێك بەئەسپایی تێی دەڕوانێت.

رووت و قووتی کیژۆڵەو چەشن و شێوەی مەمکە
زلەکانی، قەدەرێك سەرسامی دەکات. پاشان خۆی
لەکیژۆڵەکە ئاشکرا دەکات، گەرچی پێی وایە کەڕەنگە
لەدەستی هەڵبێت و بزریکێنێت؟! بەڵام بەپێچەوانەوە
دەبینێت کیژۆڵەکە هیچ ناسڵەمێتەوەو زۆر بێشەرمانە
لەماسکەکەی دەموچاوی ورد دەبێتەوە، پاشان چاو
دەبڕێتەوە بستێ خوارتری پشتێنە چەرمینەکەی
نێوقەدی و دەست دەکات بەتریقانەوەیەکی جادووگەرانە
کەبەتەواوی (کڕاڵ) لەشوێن خۆیدا سڕو سەرسام

دەکات و هەستی مەستی و سەرخۆش بوونی تێدا دەبزووێنێت. بەئەستەم خۆی پێ ڕادەگیرێت و زاری دەبێتە تەڵەی تەقیوو. کچەکە، کەهەست دەکات عیشوەو نازی تەواو کاری خۆی کردۆتە سەر (کڕاڵ)، بەنەرمی و هێواشی دەستی دەگرێت و لەگەڵ خۆیدا دەیباتە نێو دارستانێکی ئەرخەوانی، کەجگە لەسەدان پەپووسلێمانکە هیچ جۆرە باڵندەیەکی دیکەی تێدا نییە، پاش هەرسەد هەنگاوێك، کەهەردووکیان پێکڤە دەینێن، ڕەنگی دارستانەکە کاڵتر دەبێتەوە تادەگاتە ئەوەی کەهیچ نابینن. (کڕاڵ) لەوەدایە کە زاری بەش کاتەوەو شتێك بڵێت! بەڵام کچە هەروەك ئەوەی پشت ماسکەکەی بینیبێت! ناهێڵێت بدوێت و دەڵێت(کەمێك لەزێکە، هێندەمان نەماوە بگەینە نێو ئەو دنیایەی کە بەخەونیش نەتدیتووە). پاش تاوێك، (کڕاڵ) خۆی لەبەردەم سێ حەوزی گەورەی نزیك تاڤگە ئاوێکدا دەبینێتەوە، کەدەیان کیژۆڵەی هاوشێوەی ئەو کیژۆڵەیە کە تا ئەوێ لەگەڵی هاتووە، دوورو نزیك بەڕووت و قووتی لەحەوزەکەدا مەلە دەکەن. ئیدی بەو حوکمەی لەوە بەدواوە دەستخەتی کتێبەکە تێکەڵ و ناشیرین و پچڕپچڕ بوو، نەمتوانی درێژە بەخوێندنەوەی بدەم. دەستم دایە

کتێبێکی دی، کەلەسەر بەرگەکەی بەهێڵێکی درشت و بەمەرەکەبی چینی نووسرابوو(چاوی بەخوماری کۆچەرییەك). تەنها وێنەیەکی نێو کتێبەکە کەدەکەوتە لاپەڕەی سەدوبیست، (کڕاڵ)ی بەجل و بەرگی فڕۆکەوانییەوە دەخستەڕوو. لەکتێبەکەدا باسی لەهێرشێکی هەوایی دەکرد بۆ سەر وڵاتێکی پڕ لەدارەبەن و چنارو سپیدار و بەڕوو، کەگوایە (کڕاڵ) خودی خۆی لەو هێرشەدا بەشدارییکردووە. گەرچی لەبەر هۆیەکی نادیار فڕۆکەکەی دەکەوێتە خوارەوە، بەڵام بەموعجیزە رزگاری دەبێت و بەساغ و سەلامەتی لەفڕۆکە تێکشکاوەکە دێتە دەرێ و هەروەك ئەوەی کەهیچ نەبووبێت، ملی ڕێگای نێو زۆزانێك دەگرێتەبەر.

پاش تاوێك خۆی لەبەردەم کۆمەڵێ رەشماڵدا دەبینێتەوە. پیرەمێردێکی دەکەوێتە پێش چاو کە لەبەردەمی یەکێك لەڕەشماڵەکاندا جگەرە پێدەکات، لەوەدا بووە پرسیارێکی لێبکات، کاتێك چاوی بەکچۆڵەیەکی چاو بەخومار دەکەوێت، هەر لەیەکەم ساتەوە عاشقی دەبێت. بەڵام نووسەر هەر هێندەی سەبارەت بەو ماجەرایە خستبووەڕوو، هەروەك ئەوەی لەبیری چووبێتەوە پێشتر چیی نووسیوە، لەپڕ بابەتەکە

دەكاتە باسی زیرەكێتی و زانایی (كڕاڵ) لەوازیی شەترەنجدا، كەگوایە لەیەكێك لەو دوورگانەی لەدەرئەنجامی جەنگێكی بێ ئامانجدا بەدەستی هێناوە، گۆڕەپانی گەورەی نێوەڕاستی دوورگەكەی بەچەشنی خانەكانی شەترەنج خەت خەت كردووەو تەباشیرێكی زۆر گەورەی لەو كارەدا بەكارهێناوە. پاشان دەستە دەستە پیاوەكانی دوورگەكەی بەپێی ژمارەی داشەكانی هەرلایەكی شەترەنجەكە دابەشكردووە.

دواتر بۆ خۆی چۆتە سەر سەكۆیەكی بەرز، تابتوانێت بەئاسانی پانتایی شەترەنجەكە ببینێت. داشەكانی لەسەر ریزكردووەو فەرمانی داوە هەریەكەی سەرو خەنجەرێكی نووك تیژیان پێبدرێت، بەڵام بەمەرجێك كە بەپێی رێساو یاسای راستەقینەی شەترەنج بجووڵێن و تەنها ئەو داشەی كەبۆی هەیە داشەكەی بەرامبەری بخوات، دەتوانێت خەنجەرەكە لەقەپرغەی دوژمنەكەی گیر بكات. لەوە زیاترم بۆ نەخوێندرایەوەو كتێبەكەم خستەوە شوێنی خۆی. كەهەستامە سەرپێ، هێندەی نەمابوو بەرەولای یەكێك لەكاهینەكان هەنگاوبنێم، كە لەو كاتەدا لەكتێبخانەكەدا بوو، تادەرهەق بەهۆی نووسین و نووسینەوەی كتێبی لەوجۆرە شتێكی لێ بپرسم. بەڵام

هەر لەخۆمەوە پاشگەزبوومەوە. پاش كەمێك ئەوێم جێهێشت و لەیەكێك لەدەرگاكانی پەرستگاكەوە چوومەدەر. لەبەر خۆمەوە گوتم(ناكرێت (كڕاڵ) ئاگای لەكتێبەكانی نێو كتێبخانەكە نەبێت و یەكە یەكە نەزانێت چییان تێدا نووسراوە؟!).

لەمشتومڕی ئەوەدابووم، لەوە تێبگەم ئاخۆ ئەو كتێبانە بۆ چ مەبەستێك و بۆ كامە خوێنەرێك دەنووسرێت، بەتایبەت لەدوورگەكەدا جگە لەمن و كاهینەكان كەسی دیكە نەبوو كتێب بخوێنێتەوە. كاتێكم زانی پاسەوانێك و دوو كۆیلە لەدەرگای پەرستگاكەوە چوونە ژوورێ، هێندەی نەبرد هەردوو كۆیلەكە سندووقێكی تەختەی پڕ لەكتێبیان هێنایە دەرێ، پاسەوانەكەش لەدوویانەوە دەڕۆیشت و تاو ناتاوێك تێی دەخوڕین. هەردوو كۆیلەكە تاسندووقەكەیان نەگەیاندە لای كەنارەكە، وچانیان نەدا، پاشان هەردووكیان چاویان بڕییە ئەو پاپۆڕەی كە تادەهات لەكەنارەكە نزیك دەبۆوە.

*   *   *

٤

لەو رۆژەدا کەیەکێك لەکەشتییە چارۆکەدارەکان، لەنێو دەریاکەدا نغرۆ دەبوو، یەکێك لەکاهینەکان باسی کۆترە نامەبەرەکانی (کڕاڵ)ی بۆ دەکردمو گوتی(تائێستاو لەهیچ ئان و ساتێکدا، کەس ئەو کۆترانەی نەبینیوە، جگە لەدەستو پێوەندو پاسەوانە تایبەتییەکانی نێوکۆشکی (کڕاڵ)، بێجگە لەوانیش کەس نازانێت لەکوێدانو کەیو چۆنو لەکوێوە هەڵدەفڕنو دەچنە کوێ. بەڵام وەك لەدەستنووسێکی کۆندا کەوتۆتە پێش چاوم، ئەو کۆترانە بۆ یەکەمجار لەلایەن کوڕی کوڕەزای (شەهموز)ەوە هێنراونەتە دوورگەکە. پاش ئەوەی باخچەیەکی تایبەتییان لەنێو یەکێك لەکۆشکەکاندا بۆ دروستکراوە، کە بەتەواوی لەدەیان دارستانی بچکۆلە دەچێت. سەدان درەختی تێدا رووێنراوە، دەیان ڕیزە چیاو تەپۆلکەو هەڵدێرو شیوو نشێوی تێدایە. دیارە ئەو زاناو پسپۆڕانەی کەکوڕی کوڕەزای (شەهموز) بەپارەیەکی زۆر هێناونی، تا بەهەشتە باخچەیەکی گچکەی بۆ دروست بکەن. دەرحەق بەخەڵقکردنی زنەو کانیو تاڤگەو رووبارێك لەنێوەڕاستی باخچەکەدا بڕوات، دەستەوسان دەبن، لەبەرئەوەی ناکرێت

بەهەشتێکی بێ ئاو تەسەور بکرێت؟! کوڕی کوڕەزای (شەهموز) زۆر تووڕە دەبێتو هێندەی نامێنێت سزایان بدات، کەیەکێك لەزاناکان دەڵێت(قوربان، خەڵقکردنی زنەو کانیو تاڤگەو رووبار، تەنها گەورە جادووگەران دەڕۆستی دێن؟!). کوڕی کوڕەزای (شەهموز) لێی دەپرسێتو دەڵێت(چۆن؟). زاناکەش لەوەڵامدا دەڵێت(ئەوەی دەتوانێت رۆح بکاتە بەری ئەو باخچە بەهەشتە گچکەیەی ئێوەو بەکون فەیەکونێك زنەو کانی تێدا هەڵقوڵێتو تاڤگەو رووبار تێیدا خووڕەی بێت، پیرەژنێکی جادووگەرە کە لەیەکێك لەوڵاتە چیاییەکانی سەرو وڵاتی (کزر) دەژی. دەبێت کەسێکی باوەڕپێکراوی خۆت بنێریتە ئەو وڵاتە پاش دەدوانزە مانگێك رەنگە بگاتە سنوورەکانیو ئەو دەمە دەبێت حەوت شەوو حەوت رۆژان بەپێیان بەسەر پردی (مرۆخ)دا بپەڕێتەوە، تادەگاتە بەردەم چیایەکی فرە سەختو رەقەن و دژوار. بێ پسانەوەو کۆڵدانو وچان، سێ رۆژو سێ شەو پێیدا هەڵگەڕێتو میز بکاتە حەوت ئەشکەوتی سەرەڕێ، تادەگاتە گچکەترین ئەشکەوتی دووندی چیاکە. لەوێ دەبێت ئیکسیری خوێنی رێویی سپیو کیسەڵی دەریاو مارمێلکەی رەشو کوێرە ئەژدیها رۆبکاتە بەردەم زارکی ئەشکەوتەکەو حەوت جار هاوار بکات(پلکە حەبانێ). پاشان دەبینێت، پیرەژنێکی سەدوپەنجا ساڵەی رەشپۆشی چارۆکە لەشانی، فێس لەسەرو لاگیرە لەملی چاو بەکل، هێور هێور لەناو

ئەشکەوتەکەوە بەگۆپاڵێکی لەدار گوێز دروستکراو دێتە دەر. ئەو دەمە، ئەو کەسەی ناردووتانە هەرچییەکتان گەرەك بێت پێی دەڵێتو تێی دەگەیەنێت. پاشان دوو گچکە پریاسکەی پڕ لەزێڕی بۆ جێ دەهێڵێتو پاشەو پاش بەبێدەنگی بەر زارکی ئەشکەوتەکە جێ دەهێڵێتو دەگەڕێتەوە. پێش گەڕانەوەی ئەو کەسەی کەناردووتانە، دەبینن هەموو ئەوەی کەویستووتانە دەبێتە واقیعو بەچاوی خۆتان دەیبیننەوە). کوڕی کوڕەزای (شەهموز) بەقسەی کابرای زانا دەکاتو نزیکترین کەسێکی خۆی دەنێرێتە لای پیرەژنە جادووگەرەکەی ئەو وڵاتە دوورە دەستەو پاش ساڵێك لەچاوەڕێ بوون، کوڕی کوڕەزای (شەهموز) لەیەکێك لەشەوەکاندا گوێی لەخوڕەو هاژەی تاڤگەو رووبارو دەنگی هەڵقوولینی ئاو دەبێت. بەپەلە دەچێتە لای باخچە داخراوەکەیو دەبینێت رووبارێك بەنێوەڕاستی باخچە داخراوەکەیدا ڕێ دەکات، لەچەند بەرزاییەکەوە تاڤگەی تێ دەڕژێتو لێرەو لەوێ زنەوکانی هەڵدەقووڵێن. شاگەشکە دەبێتو چەند سەعاتێك دەڕوانێتە سیحری ئەو هەموو گۆڕانەی کە بەسەر باخچەکەدا دێت، سەرەتا ماسییە ڕەنگاوڕەنگەکانی نێو رووبارەکە دەبینێت، پاشان لەخونچەکردنی گوڵە کێویلەکان ورد دەبێتەوە. گەرچی زۆر چاوەڕێی پەیدابوونی باڵندەو ئاژەڵو خشۆكو مێرووە جۆراوجۆرەکان دەکات، بەڵام نایبینێتو بەناکامی کەمێك خەوی لێدەکەوێت. کە ڕۆژ

دەبێتەوە بڕیاری هێنانی هەموو چەشنە باڵندەیەکی دەگمەن دەدات، جگە لەو کۆترانەی کەدەمێك لەوەوپێش لەلایەن کەشتیوانێکی رەشتاڵەوە پێشکەشی کراوە. تا ئێستاش نەزانراوە کە بۆچی کوڕی کوڕەزای (شەهموز) تەنها باڵندەی داواکردووە هەموو جۆرە ئاژەڵو خشۆكو مێرووەکانی دیکەی فەرامۆش کردووە؟! هێندە نابات دەیان چەشنو جۆری باڵندەی عەجایب لەقەفەزی ڕەنگاوڕەنگدا دەگەنە یەکێك لەکۆشکەکانی کوڕی کوڕەزای (شەهموز).

یەکێك لەکاهینەکان لەو دەمەدا دەم هەڵدێنێتەوەو دەڵێت(باشە قوربان، بەو پێیەی باخچەکەی جەنابتان باخچەیەکی گچکەکراوەی دەیان دارستانو سەدان گچکە درەختو دەیان ریزە چیاو تەپۆلکەو هەڵدێرو شیوو و نشێوە؟! تۆ بڵێی جێگەی ئەو هەموو باڵندە راستەقینە گەورانەی تێدا ببێتەوە؟!). کوڕی کوڕەزای (شەهموز) دەڵێت(بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا لەیادت نەچێت، کەنیوەی باخچەکە سیحراوییە!). هەر کەیەکەم باڵندە بەردەدەنە نێو باخچەکە، دەبینن وەك هەموو شتێکی نێو باخچەکە بچووك دەبێتەوەو لەنێو لقە چڕوپڕەکانی درەختەکاندا خۆی ون دەکات، ئیدی پاش ئەوە دەیان باڵندە بەر دەدەنە نێو باخچەکە کەهەر هەموویان بەهەمان چەشن بچووك دەبنەوە. بەڵام پاش ئەوەی کۆترەکان بەردەدەنە باخچەکەوە، دەبینین وەك خۆیان دەمێننەوە وەك باڵندەکانی تر

گچکە نابنەوە. کوڕی کوڕەزای (شەهموز) دەپەشۆکێت و پاش مشتومڕێکی زۆر لەگەڵ گەورە کاهین و دەست و پێوەندەکانی دەگاتە ئەو قەناعەتەی کەسیحرو ئەفسوونی کۆترەکان، زۆر لەوە بەهێزترە کەش و سیحری باخچە بچکۆلە کراوەکە کاریان تێبکات. ئەو کۆترانە وەك لەوێنەیەکی بەدەست کێشراودا بیندوومە، درێژکۆلەو تەشیلەیی و باڵدرێژن، رەنگیان بەڕەنگی لم دەچێت، لەجێی دەندووك لچ و لێوو قەپۆزیان هەیە، قاچەکانیان درێژو وەك بنیادەم پێنج ئەنگوستی پێوەیە. لەهەمووشی سەیرتر ئەوەیە کەوەك کۆتری دیکە هێلکەکەر نین و وەك ژن دەزێن، کەجووچکەکانیان لەسکی دایکیان دێنەدەر. دەم دەنێن بەو گووانانەوە کە لەگەردنی کۆترە دایکانەوە بەچەشنی موولوولەی خوێن شۆڕ بوونەتەوەو رەنگی شیرەکەشیان سوورێکی مەیلەو شەرابییە). پاش ئەم باس و خواسەی کاهینەکە هەموو ئەو کۆترانەم وەبیرهاتەوە کەهیچیان لەو کۆترە نەبینراوانەی دوورگەکە نەدەچوون. ئێواران هەڵمدەفڕاندن و بۆ چەند سەعاتێك دەمڕوانییە چەشنی فڕین و ئاسمان تەی کردنیان هەرهەموویان رەنگیان تەڵخ و بۆر بوو.

زۆر بەرز دەفڕین و لەبەرچاومدا دەبوونە پنتکێکی رەش، کە لەو ساتەدا بیرکردنەوەو رامان و تێفکرینم رادەوەستاو حەزی فڕین و بەباڵندەبوونم تێدا دەبزوا. ئەو ئاسمانەی کەمن لێی

دەترسام ئەوان بێ سڵەمینەوە باڵەکانیان تێدا رادەگرت و خۆیان دەدایە بەر تەوژمی ئەو بایەی، کە چۆنی ویستبا ئاوای دەبرد. کەدەنیشتنەوەو لەشوێنێکدا هەڵدەکوورمان، حوزنێکی سەیرم لەچاوەکانیاندا دەبینییەوە. حوزنێکی شاراوەو پەنهان کەدنیایەك حەکایەت و سەرگوزشتەی لەخۆدەگرت. چەندم حەز دەکرد زمانیان هەباو شتێکیان لەو حەکایەت و سەرگوزشتانە بۆ گێڕابامەوە، چەند خۆشحاڵ دەبووم گەر زاریان گۆی کردباو چەند وشەیەك یان تەنانەت تەنها وشەیەکیان بەمن گوتبا. دەمزانی ئەو شتانە دەزانن کەمن نایزانم و عەقڵم پەی پێ نابات، دەمزانی ئەوان ئەو دنیا نەبینراوە دەبنن کەمن نایبینم!

گەرچی هەرگیز بیرم لەوە نەکردبۆوە کەجێیان بهێڵم، بەڵام لەیەکێك لەئێوارەکاندا کەخەریکی هەڵواسینی بەیاننامەیەکی نهێنی یەکێك لەلایەنەکان بووم کە بەتەواوی نەمدەناسین و لەبەر خاتری برادەرێك ئەو کارەم گرتبووە ئەستۆی خۆم، هێشتاکە بەیاننامەکەم بەتەواویی بەدارتێلی یەکێك لەکۆڵانەکانی شارەوە هەڵنەواسیبوو، کەدوو خەفیە لەپشت دیواری کەلاوەیەکی نزیکەوە لێم دەرپەڕین و دەستگیریان کردم.

ئیدی پاش ساڵانێك، کەلەزینداندا بردمەسەر، لەبەهارێکی باراناویدا حەشامەتێك لەخەڵکی ئەو شارەی کەتێیدا ژیابووم هەر هەشتا قفڵی چل دەرگای زیندانەکەیان شکاندو ئازادیان کردین. کەچوومە ماڵێ، هیچ یەکێك لەو کۆترانەم نەبینییەوە

کەپێشتر رامگرتبوون، شوێنەواری کولانەو هێلانەکانیشیانم نەکەوتە بەرچاو. وەك جاران کە لەدەرگا سەرەکییەکەی خانووەکەی باپیرمەوە چوومە ژووریٚ، خۆم لەباخچەکەدا نەبینییەوە، بەڵکو خۆم لەنێو دالآنێکی بەرفراوانی دوورو درێژدا بینییەوە، کە بەهیچ تەواو نەدەبوو. پاش والآکردنی چوار دەرگای شەقو شڕ گەیشتمە نێو ئەو ژوورەی کەسالآنێکی تەمەنم تێدا بردبووە سەر، پێش هەموو شتێك روانیمە ئەو وێنەیەی (نەوا)، کە بەقەڵەمێکی سوور لەسەر رووی پێشەوەی کەنتۆرە سپییەکە کێشابووم، بەلآم سەیر لەوەدابوو، گەرچی پێشتر ژوورەکەم بەڕۆژی روونـاکیش تاریكو نووتەك بوو، کەچی لەوکاتەدا رووناك دەهاتە پێش چاوم. ئیدی لەو رۆژەوە کۆترەکانم، لەیادی هەر سالڕۆژێکی ئەو نیوەڕۆژەی کەتێیدا ئازادبووم، بەشێکی زیندەخەونەکانمیان داگیردەکردو لەشوێنێکی فیکرو زەینمدا هەڵدەکوورمان. چاوەکانیان هەروەك جاران حوزنی لێ دەباریو جگە لەوەش جارجارە هەستم بەبەربوونەوەی دڵۆپە فرمێسکێکی خوێناوی دەکرد کەپێم وابوو لەچاوی بەتەمەنترین کۆترێکم بەربێتە خوار.

*　　*　　*

هەرکاتێك کەپێم دەنایە نێو بینای ژمارە حەوتو لەدەرگاکەیەوە دەچوومە ژوور، گڕەی بۆنێکی ناخۆشو دژوێن پرکی دەکرد، بەچەشنێك لەو کاتەدا وادەهاتە پێش چاوم کەڕەنگە بووبێتمە جرجو خۆم لەژێرابێکی پڕ پاشەڕۆکی بنیادەمان نابێت. بۆنی نەوشادرو یۆریا چاومیان دەچووزاندەوە، بۆنی رۆنی سووتاوو چەوریو بەزو پیوی هەڵقرچاو لەهەموو گۆشەو سووچو پەنایەکی نێو بیناکەوە دەهات. بۆ دڕنی ئارەقەو هەڵمو هالآوی خەستی تێکەڵ بەگازی میسان، لەبنمیچی ژووری فڕنەکەدا چڕدەبوونەوەو پاش ئەوەی بەچەشنی دەیان دڵۆپە ئاوی لیخنو پیس، لێرەو لەویٚ بۆ تاوێك خۆیان بەبنمیچەکەدا هەڵدەواسی، وەك دڵۆپەکردنی ساپیتەیەکی گڵینی دوای بارانێکی بەخووڕ، بەردەبوونەوەو ئیقاعە دەنگێکی بێزارکەر لەکەوتنە خوارەوەیاندا دەهاتە گوێم.

ژووری فڕنەکە، ژوورێکی لاکێشەیی گەورە بوو، فڕنەکە دەکەوتە بەشی بنەبانی ژوورەکە، لەچوار پێنج لاوە بۆری گازی بۆ راکێشرابوو. دەرگای فڕنەکە لەپارچە پلێتێکی گەورە پێکهاتبوو، بەدەستهێنان بەدوگمەیەکی سووردا بۆ ناوەوە دەکرایەوە. چوار دوگمەی ڕەنگاوڕەنگ لەملاو ئەولای فڕنەکەدا هەبوون. کە بۆ یەکەمجار چوومە نێو ئەو ژوورەوە، نەمدەزانی

بەڕێکەوت لەو ساتەوەختەی من لەوێدام جەستەی کۆیلەیەک دەهێنرێتە ئەوێ‌و لەبەرچاومدا دەسووتێنرێت. گەرچی جەستەی کۆیلەکەم بینی لەسەر سەدییەک راکشاوەو چوار پاسەوان بۆ ژوورەکەی دەهێنن، هەوڵی چوونە دەرەوەم دا، بەڵام ئەو کاهینەی کە لەدوای کۆیلە مردووەکەوە ڕێی دەکرد نەیهێشت‌و بەپاڵ هێنامییە نێو ژوورەکە. کاهینەکە دەستی برد بۆ دوگمەیەک‌و دەرگای فڕنەکەی والا کرد، پاشان چوار پاسەوانەکە جەستەی کۆیلەکەیان بەسەدییەکەوە لەفڕنەکە نا، بەچەشنێك کەسەری کۆیلەکە رووی لەئاستی دەرگا والاکە بوو. چوار پاسەوانەکە، پاش ئەوەی ئیشی خۆیانیان جێبەجێ کرد، بەهێمنی کشانەوە بۆ بەشی خوارەوەی ژوورەکە. لەکاتێکدا کەکاهینەکە خەریکی توندکردنەوەی سەرەوانەی یەکێك لەبوتڵە گازە گەورەکانی گۆشەیەکی ژوورەکە بوو، لەجەستەی کۆیلەکە چوومە پێش‌و کەوتمە سەرنجدانی رووکاری ژەنگ گرتووی. لەوەدابوو بکشێمە دواوە، کاتێك هەستم بەلێدانی دڵی کۆیلەکە کرد، زیاتر لێی نزیك بوومەوەو جووڵە جووڵی پێڵووە داخراوەکانیم کەوتەبەر چاو، دەستێکم بۆ نێوچەوانی برد، گەرم بوو، توند راموەشاند بەشڵەژانێکەوە چاوەکانی کردەوەو زەق زەق تێی روانیم، لەوەدابوو کەبانگی کاهینەکە بکەم‌و تێی بگەیەنم کەجەستەی نێو فڕنەکە زیندووە، لەپڕدەستی گرتم‌و بەچەشنێك تێی روانیم، کە بۆ ساتەوەختێك لەشوێن خۆم

سڕبووم. هێدی هێدی قەتماغەی ژەنگەکانی دەموچاوی دەوەرین‌و بەدەیان شێوە دەیویست لەوە حاڵیم بکات، کە نەدەکرا بیڵێت؟! بەمەبەستی هێمن کردنەوەی، دەستێکم خستە سەر دەستی‌و سەری رەزامەندیم بۆ لەقاند، بەهێمنی کشامە دواوەو هەروەك هیچ نەبووبێت بەچیچکانەوە لەسەر عەردی ژورەکە دانیشتم. کاهینەکە پاش توندکردنەوەی سەرەوانەی یەکێك لەبوتڵە گازەکان‌و پشکنینی یەك دوو بۆری، کەپێدەچوو لەیەکێکیانەوە کەمێکی ئەو گازە دزە بکات، کەسەری بنیادەمی وەگێژ دەهێنا، ئاماژەیەکی بۆ یەکێك لەپاسەوانەکان کرد، بێ سێ‌و دوو، دوو تاکی پەنجەرە گەورەکەی خستە سەرپشت. پاشان کاهینەکە فڕنەکەی گڕداو پێش ئەوەی دەست بەو دوگمەیەدا بهێنێت کەدەرگای فڕنەکەی پێ دادەخرا، بزەیەکی نائاسایم لەسەر لێوی کۆیلەکە بیندەوە.

گەرچی هەتا کاهینەکە فەرمانی بەپاسەوانەکان دا تا دەرگای ژوورەکە بخەنە سەر پشت‌و ڕێگەم پێ بدەن کەبڕۆم، هەر بەتەمای بیستنی دەنگیناڵەو نرکەیەکی ئەو مرۆڤە بووم کە لەنێو فڕنەکەدا دەسووتا، بەڵام تا دەرگای ژوورەکەشم بەجێهێشت‌و چوومە نێو هۆڵە گەورەکەی تەنیشتی گوێم لەهیچ دەنگێك نەبوو، جگە لەدەنگی نێڵە نێڵی ئاگرەکە. لەبەشی سەرەوەی هۆڵەکەدا وێنەیەکی گەورەی (کڕاڵ) هەڵواسرابوو کە لەژێریدا تەلەفزیۆنێکی بچکۆلەی رەش‌و سپی لەسەر مێزێکی

تەختە دانرابوو. لەسەر یەکێك لەکورسییەکانی بەرامبەر بەتەلەفزیۆنەکە دانیشتمو کەوتمە تەماشاکردنو گوێگرتن لەنوێترین وتارێکی ئەو رۆژەی (کڕاڵ).

دەنگە گڕەکەی تانیوەی وتارەکە تینوو تاوی دەدایە رستەو وشە بێماناکان، پاشان بەدەنگێکی مینگنو زیقاوڵە درێژەی دایەو تا تەواوبوو. جگە لە(دەرچوونی بڕیاری ژمارە چوار هەزارو سەدو پەنجا) کەدەبوو هەر لەو رۆژەدا جێبەجێبکرێت، هیچی تری لێ حاڵی نەبووم. بینای ژمارە حەوتم جێ هێشتو بەمەبەستی بینینی چۆنیەتی جێبەجێکردنی بڕیاری ژمارە(چوار هەزارو سەدو پەنجا) بەرەو گۆڕەپانی بەشی خۆرئاوای دوورگەکە ملم نا. تاگەیشتمە ئەوێ کۆیلە نێرینەکان، بەپێی ژمارەکانیان یەك لەدوای یەك ریزیان بەستبوو. (کڕاڵ)و پاسەوانو دەستوپێوەندو کاهینەکان، گەیشتنە نزیك پەیکەری پیاوە پۆشتەکەی سەر ئەسپە بێ سەرەکە. (کڕاڵ) پاش سڵاوکردنو دەست راوەشاندنێکی کەمخایەن، بەسەکۆکەدا چووە سەرێو تاوێك وەك پەیکەر لەجێی خۆی راوێستا. پاشان یەك دوو جار کۆکیو بەدەنگێکی تێکەڵ لەگڕیو زیقنی گوتی(هەر ئێستا بڕیاری ژمارە چوار هەزارو سەدو پەنجا جێبەجێ دەکرێت). هەر یەکسەر بڕیارەکە جێبەجێ کراو گشت کۆیلە نێرینەکان جلکەکانیان داکەندو رووتبوونەوە. پاش

ئەوەی گەورە کاهین، چەند دێڕێکی کتێبێکی کۆنی خوێندەوەو چەند دڵۆپە ئاوێکی نێو شووشەیەکی مەیلەو شەرابی لەبەردەم سەکۆکەدا رۆکرد، پاسەوانەکان سەرو مەکینەیەکی ریشتاشینیان دایە دەست کۆیلەکان. بەرپرسی پاسەوانەکان بەئاماژەکردنێك تێی گەیاندن کەدەبێت دەست پێبکەن. کۆیلەکان زۆر بەخێرایی کەوتنە تاشینی مووەکانی لەشیان، هەر لەپووزیانەوە دەستیان پێکرد، تاگەیشتنە تاشینی مووی تەپڵەسەریان. نەدەکرا بەو خێراییو پەلە پروزێیە، زۆر شوێنی جەستەیان بریندار نەکەن؟!

پاش ئەوەی هەر هەموویان لەتاشینی گشت مووەکانی لەشیان بوونەوەو هەریەکەی لەچەند لایەکەوە جەستەی خۆیانیان زامدارکرد، بەئاماژەکردنێکی بەرپرسی پاسەوانەکان یەك لەدوای یەك بەرەو دەریاکە کەوتنە ڕێو پاش ئەوەی گەیشتنە ئەوێ، یەکە یەکە خۆیان لەسوێراوی دەریاکە هەڵکێشاو دواتر جلکە کۆنو پێڵاوەکانیان کۆکردەوەو لەکەنار دەریاکەدا گڕیان تێبەردا. پاشا پاسەوانەکان سەرو دەستێ جلی نوێو جووتێ جزمەیان دا بەهەریەکێك لەکۆیلەکان، کەدەبوو بەخێرایی لەبەری بکەنو بگەڕێنەوە بۆ سەر کارەکانیان.

* * *

پاش ئەو رۆژە دوورو درێژەو لەشەودا، درەنگ وەختانێك چاوم چووە خەوو لەخەومدا، بەبێئەوەی کەبزانم چی دەکەم، بەپیکێکی گەورە دەستی راستی پەیکەری پیاوە پۆشتەکەی سەر ئەسپە بێ سەرەکەم وردو خاش کرد.

پاسەوانەکانی سەر قووللە بەرزەکانی چواردەوری کۆشکەکەی (کراڵ) بەدووربینە یەك لوولەییە کۆنەکانیان لێم ورد دەبوونەوە. هێندەی نەبرد، هەرهەموویان کەوتنە شاور لێدانو هاوارکردن. لەحەژمەتا بەرەو ئەو بینایە هەڵهاتم کەکۆیلەکانی تێدا دەحەوانەوە، لەیەکێك لەدیوارەکانیەوە خۆم کرد بەناو بیناکەدا. بۆنی نێوگەڵی گەنیاوو بۆن ترشاوو بۆن رشانەوەو بۆن پای کەڕوواویی و پۆقژاویی و بۆگەن، بۆشاییە بێ کەلوپەلەکانی نێو بیناکەی پڕکردبۆوە. لەوەدابوو کەخۆم لەژێر یەکێك لەپەتۆ چڵکنەکانی پاڵ یەکێك لەکۆیلەکان بشارمەوە کەپاسەوانەکان هاتنە ژوورو دەستگیریان کردم. لەچاوتروکانێکدا منیان گەیاندە بەردەم دەرگای ژووری فڕنەکە، کە لەو ساتەدا هیچ بۆنو بەرامەیەکی لێ نەدەهات. کەپاڵیان پێوەنامو لەدەرگای ژووری فڕنەکەوە چوومە ژوور، سەدان وێنەی لێکچووی کۆیلەکانم کەوتە بەرچاو، کە بەسێ لای دیوارەکانی ژوورەکەوە هەڵواسرابوون. لەجێی فڕنەکەو لەبن عەردەوە ئاو هەڵدەقووڵاو بەئاڕاستەی بنەبای ژوورەکە رێی

دەکرد. بەدەوری سەرچاوە ئاوەکەداو بەبەرزی مەترو نیوێك دیوارێك دروستکرابوو، کە بەچەشنی جۆگەلە ئاوێك کەپانییەکەی نزیکەی مەترێك دەبوو، دیوارە رووخاوەکەی بەشی سەرەوەی ژوورەکەی دەبڕیو تاچاو بڕی دەکرد درێژ دەبۆوە. پاسەوانەکان تابووتێکیان هێنایە نێو ژوورەکەو لەسەر عەردەکە دایاننا، بەزۆر منیان خستەنێو تابووتەکەو سەرەکەیان نایەوە، پاشان کەوتنە بزمار رێژکردنی سەری تابووتەکەو سواغ دانی کونو کەلێنو درزی مابەینی تەختەکان بەماددەیەکی تایبەت. ئەوەندەی نەخایاند تابووتەکەیان بەرزکردەوەو بەلەسەرەخۆیی فڕێیان دایە نێو جۆگەلە ئاوەکە، کەهیچ شڵپو هوڕێکی لێ هەڵنەستاو هەر یەکسەر تابووتەکەی نایە پێش خۆیو لەژوورەکەی بردەدەر. بەڵام هەروەك ئەوەی نەخرابێتمە نێو تابووتەکەو ئاوی جۆگەلەکە نەیبردبێتم، لەپشت پاسەوانەکانەوە لەجۆگەلە ئاوەکەم دەڕوانی. پاسەوانەکان کەژوورەکەیان جێهێشت، بەتەنیشتمدا رەت بوونو هەروەك ئەوەی کەنەیاندیبێتم ژوورەکەیان جێهێشت. لەبەر خۆمەوە گوتم(تۆ بڵێی کڵاوی سەخرەجندەم لەسەر نابێتو ئیدی نەبینرێم). بەپەلە پێشیان کەوتمەوەو لەبەردەم بیناکەدا کەوتمە چاوەڕێکردنیان، بەڵام جارێکی تریش بەتەنیشتمدا رەت بوونو نەیانبینیم. چوومە نێو پەرستگاکەو هیچ کامێك لەکاهینەکان نەیانبینیم. چەندم ویست دەم هەڵبێنمەوەو بەدەنگمدا لەبوونم ئاگادار بن، بەڵام هەرچەندم کرد چرپەم بۆ نەکرا، هەروەك

ئەوەی لەودیوی زارمەوە گەروو و قوڕقوڕاگەیەك نەبێت، تادەنگێکیان لێ بێتەدەر. زۆر بەتوندی پاڵێکم بەگەورە کاهینەوە نا، بەڵام هەر بەخۆی نەزانی و هەستی بەهیچ نەکرد.

نەمدەزانی خۆشحاڵ و کامەران بم، بەوەی کەنابینرێم، یان نارەحەت و دڕدۆنگ؟! لەوەدابوو لەفیکران ڕۆچم، کەهەر لەخۆمەوە ڕاڕەوە نهێنییەکەی نێو پەرستگاکەم وەبیرهاتەوە.

حەزو ئارەزووی بینینی باخچە داخراوەکەی نێو کۆشکەکەی بەشی خۆرئاوای دوورگەکە، پاڵپێوەنەرێکی ڕاستەقینەی گەڕانم بوو، بەشوێن ڕاڕاوە نهێنییەکەدا، بەو پێیەی کەهەر کاتێك هاتبایەتمە نێو پەرستگا، جگە لەژوورێکی دەرگا گەورەی کلۆم دراو ڕێم پێدەدرا سەر بەهەموو ژوورێکی تری پەرستگاکەدا بکەم، هەربۆیە پێم وابوو کەڕەنگە ڕاڕەوە نهێنییەکە لەپشت دەرگا گەورەکەی ئەو ژوورەوە دەست پێبکات. چوومە بەردەم دەرگای کلۆمدراوی ژوورەکە کەدوو کاهین لەملاو ئەولای دەرگاکەدا ڕاوێستابوون وەك تارماییەك بەنێوەڕاستیاندا تێپەڕبووم و دەرگاکەم بڕی و چوومە ژوور. سەرەتا خۆم لەنێو ڕاڕەوێکی تاریك و نوتەکدا بینییەوە، پاش ماوەیەکی کەم لەڕێ کردن، یەك دوو قوتیلەی داگیرساوم بینی، کە لەملاو ئەولای دیوارەکانی ڕاڕەوەکەدا هەڵواسرابوون. تاگەیشتمەلای پێپلیکانە دوورو درێژەکە تەنها شەش پاسەوانم کەوتە بەرچاو کەهەریەکەی لەپەنایەکدا هەڵکوورمابوو، پاش ئەوەی زۆر بەخێرایی پێپلیکانە دوورو درێژەکەم بڕی، خۆم لەسەرەتای

ڕاڕەوێکی تردا بینییەوە، کەلەوەی پێشوو تەسك و ترووسکتر بوو. دوای ئەوەی ئەویشم بڕی، بۆ جارێکی تر بەسەر پێپلیکانەیەکی لەوەی پێشوو دوورو درێژتردا سەرکەوتم، کەبەهیچ تەواو نەدەبوو.

پاش شەکەتی و ماندووبوونێکی زۆر خۆم لەبەردەم دەرگای گەورەترین هۆڵێکی کۆشکەکەدا بینییەوە بۆ تاوێك غەڵبەغەڵێك لەپشت دەرگاکەوە هات، دوو پاسەوان دەرگاکەیان والاکردو لەسەر پشت جێیان هێشت و ڕۆیشتن. هەر کەچوومە ژوور خۆم لەبەردەم باخچە داخراوەکەدا بینییەوە کەتیشك و ڕەنگ و ترووسکاییەکی ئەفسووناوی کەمێك بەبەرزییەوە دەدرەوشایەوەو ئاوی چاوی دەبرد. هەردوای ئەوەی کەچوومە نێو باخچەکەو چەند هەنگاوێکم نا وەك هەموو شتێکی نێو باخچەکە بچووك بوومەوە. سەدان باڵندەی ڕەنگاوڕەنگ ئەم چڵ و ئەوچڵیان دەکردو دەیانجریواند. پۆلێك کەنسمەی دەندووك بچووك، ئاسمانیان تەی دەکردو سنگیان لەو ڕەشەبایە هەڵدەسوو، کەتاوێك بوو هەڵیکردبوو.

گەرچی لەسەرەتادا بەرگەی توندیی ڕەشەباکەیان دەگرت و توانستێکی بێوێنەی فڕینیان هەبوو، بەڵام هێندەی نەبرد بەباڵشکاوی و بەپەڕوباڵ هەڵپرووکاوی دابارینە خواری، بەچەشنێك پێدەچوو زۆر لەوە زیاتر بەئاسمانەوە بووبێتن، کەمن بیندبووم. یەك دووانێکم لەو کەنسمانە هەڵگرتەوە کە لەبەر پێمدا کەوتبوون، جگە لەشکانی باڵەکانیان

چاوەکانیشیان هاتبوونەدەر. ئەوەندەی نەبرد رەشەبا زۆر بەهێزو توندەکە کەوتە وێزەی دارو درەختو نەمامو رووەکی باخچە داخراوەکەو هێندەی پێی کرا ژمارەیەکی زۆریانی لەبنڕا هەڵقەند. دواتر چیاو تەپۆلکەکانی کردە خۆڵو پاش ئەوەی بردنیە حەوت تەبەقەی ئاسمان بەچەشنی خۆڵبارانێکی چڕوپڕ دایباراند. پاشان هەروەك ئەوەی رووبارەکەی وەبیرهاتبێتەوە لەبەشی باشووری رووبارەکەوە بەرەو باکوور کەوتە تەکاندنو ماسیو بەردو زیخو قەوزەکانی نێو رووبارەکەی بەچواردەوری خۆیدا تووڕهەڵدا. بەماوەیەکی کەم ئاوی لەڕووبارەکەدا نەهێشتو گشت شوێنو جێگەیەکی باخچەکەی کردە یەکپارچە قووڕو لیتە کە تائەژنۆمی تێدا رۆچوو بوو. کە ویستم هەنگاو هەڵبێنم پێڵاوەکانم لەنێو قووڕەکەدا جێماو بەپێی پەتی هەرچۆنێك بوو خۆم گەیاندە دەرەوەی باخچەکە، لەشوێن خۆمدا هەڵتروشکامو وچانێکم دا. کەهەستامە سەرپێ هەستمکرد بەقەبارە وەك خۆمم لێ هاتۆتەوەو گەڕاومەتەوە بۆ دۆخی جارانم.

بەمەبەستی بینینی دوا دیمەنی باخچەکە، ئاوڕێکم بۆ دواوە دایەوە، بەڵام ئەوەی کەبینیم بەتەواوی سەرسامو پەشۆکاوی کردم، چونکە هیچ باخچەیەکم نەهاتە پێش چاو، لەشوێن جێگەی ئەو شوێنەی کەپێم وابوو باخچەکەی لەسەر دروست کرابوو، پەیکەرێکی گەورەی لەمەڕمەڕ دروستکراوی (کڕاڵ)م کەوتە بەرچاو. لەبەرخۆمەوە گوتم(تۆ بڵێی هەر لەبنەڕەتدا

باخچەکە نەبووبێتو نەمبینیبێت، هەموو ئەوەی کەماوەیەك لەمەوپێش پێم وابوو دەیبینم، تەنها ساتەوەختێکی خەون بووبێت؟!). بەڵام سەیر لەوەدابوو، پێپەتی بوومو پێیەکانیشم قووڕاوی! لەوە زیاتر لەهۆڵەکەدا نەمامەوەو چوومە نێو ژووری ئاژەڵە مۆمیاکراوەکان، کەدەیان جۆری مۆمیای ئاژەڵی کێویی تێدابوو، کەیەکێکیان لەهەموویان عەجایبتر بوو. گەرچی کەمێك لەگورگ دەچوو، بەڵام کەدەتڕوانییە پەڵە پەڵەیی کەوڵەکەی پڵنگێکت دەهاتە پێش چاو، چاوەکانی چاوە گورگو کەڵبەکانیشی کەڵبەی پڵنگ بوون. بەڵام بچمو شێوەی ئاژەڵە مۆمیاکراوەکانی دیکە لەچاو ئاژەڵە عەجایبەکەدا ئاسایی بوون. ئەوێم جێهێشتو چوومە نێو کتێبخانەیەکی گەورە، کەجگە لەپێنج کتێب هیچ کتێبێك لەڕەفەکانیدا نەبوو. سیانیان تایبەت بوون، بەجۆرو چەشن و شێوەکانی وتار خوێندنەوە. دووانەکەی تریشیان باسیان لەچەشنەکانی ئەشکەنجەدانو سڕینەوەی دەماغ دەکرد. سەرجەم رەفە بەتاڵەکانی کتێبخانەکە بەوێنەی (کڕاڵ) پڕکرابوونەوە، کە لەهەموو وێنەکاندا ماسکەکەی بەدەمووچاوەوە بوو. پاش ئەوەی کتێبخانەکەم جێهێشت، بەپێپلیکانەیەکدا سەرکەوتمو خۆم گەیاندە نهۆمی دووەم، کەژمارەیەکی زۆر لەدەستو پێوەندەکان لەو نهۆمەدا بەڕاپەڕاندنو بەڕێوەبردنی ئیشوکارەکانەوە سەرقاڵ بوون.

کۆمەڵێ خزمەتکارو کارەکەری کەشەف بەدەست بەرەو هۆڵێکی زۆر گەورەی نهۆمی دوو ملیان دەنا، وەدوویان کەوتمو

بەدوایاندا چوومە نێو هۆڵەکە. کیژێکی باڵابەرز، کەکراسێکی شیفۆنی پەڕپەڕەی لەبەردابوو، لەبەردەم تیپێکی مۆسیقادا ڕاوەستابوو. پاش ئەوەی کوڕێکی گەنج کەکەمانچەیەکی بەدەستەوەبوو ئاماژەیەکی بۆ مۆسیقاژەنەکان کرد، هەموویان لەیەک کاتداو پێکەوە کەوتنە ژەنینی ئاوازێکی بەجۆش، هەر یەکسەر کچەش کەوتە سەماکردن‌و گۆرانی گوتن. گەرچی ریتمی گۆرانییەکەو چەشنی سەماکە ئاسمان‌و ڕێسمانی فەرق بوو، بەڵام کچە تابڵێی دەنگی خۆش بوو، جگە لەو تەرزە سەمایەی کەدەیکرد، زیاتر بەپەپکە خواردن‌و هەڵسانەوەی مارێکی زامدار دەچوو. لەگەڵ بەرزبوونەوەی دەنگی ئیقاعی مۆسیقاکەدا کچە پڕ بەدەم‌و بەچەشنێك دەیقیژاند کەتا ماوەیەکیش هەر سەدای ئەو دەنگەم دەهاتەگوێ.

(کڕاڵ) لەسەر کورسییەکەی بەنقێم‌و عاج‌و زێڕو زیو نەخشێنراوی زۆر قەشەنگ، چوارمشقی دانیشتبوو، لەدەستە ڕاستییەوە مێزێك دانرابوو، کەزۆربەی چەشن‌و جۆرەکانی شەراب‌و میوەو هەنگوین‌و گۆشتی لەسەر بوو. لەدەستە چەپیشییەوە کورسییەکی تایبەت بەدانیشتی ئەو کچۆڵانە هەبوو کە(کڕاڵ) بۆ خۆی دەستنیشانی دەکردن.

(کڕاڵ) لەجێی ماسك، پەڕۆیەکی ئەستوری ڕەنگ ڕەشی بەدەموچاویدا دابوو، کەنەدەکرا لەپشت ئەو پەڕۆیەوە هیچ ببینێت. کچە سەماکەرەکە کەمۆسیقاکە خاو دەبۆوە بەدەم سەماکردنەوە دەچووە بەردەمی (کڕاڵ)و پشتاوپشت خۆی

بەسەر (کڕاڵ)دا دەشکاندەوە بەچەشنێك کەمەمکەکانی بەرپەڕۆکەی دەمووچاوی دەکەوتن. هەر لەسەرەتای سەماکردنییەوە، کچە مەمکەکانی لەمەمکدانەکەی هاتبوونە دەرو لەهەموو بەشەکانی دیکەی جەستەی زیاتر دەبزوان. مەمکەکانی درێژکۆڵەو باریك‌و چرچ‌و بۆربوون، جگە لەو تۆپەڵە مووە درێژانەی کەهەردوو گۆپکەکانی داپۆشیبوون هیچ جوانییەکی ترم لەمەمکەکانیدا نەدەبینییەوە. بەمەبەستنی دیتنی دەموچاوی (کڕاڵ) بەچەند هەنگاوێك خۆم گەیاندە لای کورسییەکەی‌و لەنێو خۆمدا هەر لەناکاو بڕیاری هەڵدانەوەی ئەو پەڕۆیەم دا کەدەموچاوی پێ داپۆشیبوو. یەکسەر دەستم بۆ پەڕۆکە بردو هیچ بەدەستمەوە نەهات، زیاتر دەستم لێ بردنە پێش‌و پەنجەکانم لەودیوی سەریەوە هاتنەدەر. هەرپاش ئەوە، هەموو ئەوەی کەتا ئەوکاتەی بیندبووم، لەبەرچاومدا ون بوون‌و نەمان. بەدەست لێدانێك سیحری ئەو ساتەوەختەم بەتاڵ کردبۆوە. پاشەوپاش گەڕامەوەو بەهەمان ڕێگادا کەلێوەی هاتبووم چوومەوە نێو پەرستگاکە. پاش کەمێك وردبوونەوە لەسیمای گەورە کاهین کە لەو کاتەدا لەلەپی دەستە ڕاستی خۆی دەڕوانی. بەکاوەخۆ پەرستگاکەم جێهێشت‌و پاش ئەوەی سەد مەترێك دوور کەوتمەوە، لەبەرخۆمەوە گوتم(تۆ بڵێی بەڕاستی سەد مەترێك لەپەرستگاکە دوورکەوتبێتمەوەو ئەوەی کە لەئێستاشدا دەیبینم خەون نەبێت؟!).

* * *

٥

بەمەبەستی دۆزینەوەی ئەو ئەڵقە ونەی کەئێستاو رابردووی یادەوەرییەکانمی پێکەوە گرێ دەدا، دەیان چەشن و جۆری حەکایەتی جیاجیام، لەخەیاڵی خۆمدا خولقاندبوو، کەهەر هەموویان بەشێك بوون لەو حەکایەتە دوور درێژانەی داپیرەم، کە لەشەوەکانی زستاندا بۆی دەگێڕامەوە. هەمیشە حەکایەتەکانی لەهیچەوە دەستیان پێدەکردو لەهیچیشدا کۆتاییان دەهات، کەزۆر لەسەرگوزشتەو بەسەرهاتو حەکایەتە راستەقینەکانی ژیانی من دەچوون.

داپیرەم پێش گێڕانەوەی هەر حەکایەتێك، فەقیانەکانی توند دەکردەوەو مێخەکبەندەکەی ملی بۆن دەکردو فێسەکەی سەری راست دەکردەوە، پاشان پریاسکەکەی دەردەهێنا، کەپڕبوو لەمووروی عەجایب و چەند پارچە زێڕو زیوو و یاقووتێك کە بەدرێژایی ساڵانی تەمەنی کۆی کردبوونەوە. دوای ئەوەی کە لەسەر دەستەسڕێکی ئاوریشمی گوڵ گوڵی هەڵیدەڕشتن، بەخێرایی دەکەوتە ژماردنیان، دواتر زۆر بەوردی لێیان ورد دەبۆوەو یەکەیەکەی موورووەکانی پیشان دەدامو بۆی وەسف دەکردم. سپییەکەیان مووروی رزق و زەردەکەیان مووروی

بەختەوەری و شینەکەیان مووروی چاوەزارو رەشەکەیان مووروی عەقڵ و قاوەییەکەشیان مووروی تەمەن درێژی بوو. پاش ئەوەی دەیخستنەوە نێو پریاسکەکە، ئایەتێکی دوورو درێژی بەسەردا دەخوێندن، زاری پریاسکەکەی توند شەتەك دەداو لەبەڕکی کەواکەیدا هەڵیدەگرتن. ئیدی دەستی دەکرد بەگێڕانەوەی حەکایەتێکی نوێ، کەهیچ کامێکیان لەحەکایەتەکەی پێشووتری نەدەچوو. بەدرێژایی ئەو ماوەیەی لەژیانیشدا بوو هیچ کاتێك حەکایەتی لێ نەبڕا، ئەمە جگە لەگێڕانەوەی سەرگوزشتەو ماجەرای ژیانی کەسانێکی ناودارو ناسراو.

جارێکیان باسی کەسایەتییەکی زۆر گرنگی ئەو شارەی بۆ کردم، کەساڵانێکی تەمەنم تێدا بردبووەسەر. پاش ئەوەی سەددجار خۆی کردە قوربانی ئەوزاتە، هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشاو گوتی(کوڕی خۆم، ئەو لەسەردەمی پێش بنیاتنانی ئەم شارەدا ژیاوە، لەودەمەدا شار تەنها یەك گچکە گەڕەك بووەو ناوی–مەلەکا–بووە. هیچ زاتێکی موبارەکی ئەم دنیایە هێندەی ئەو باڵابەرزو دەموچاو نورانی و سوورو سپی و دەست و زمان پاك و بەڕەحم و بەبەزەیی نەبووە. هیچ زاتێك وەك ئەو نەیتوانیوە لەزمانی تەیروتوو ئاژەڵ و دەعباو جانەوەرەکان تێبگات. ئەو لەژیانیدا گۆشتی هیچ گیاندارێکی نەخواردووەو تاك و تەنیا لەخانوویەکی نزیك جێنزرگەکەی ئێستایدا ژیاوە. تابڵێی خانوویەکی فەرەح و دڵگیری هەبووە، کەچواردەورەکەی

باخچەبووەو سەدان جۆرو چەشنی گوڵو گوڵزارو رووەکی دەگمەنی تێدابووە، جگە لەو درەختە بۆندارە جۆراوجۆرانەی کەباڵندەو تەیرو تووەکان هێلانەی خۆیانیان لەسەر چێ کردووە. باڵندەکان نەك هەر لەسەر عەردی حەوشەکە، بەڵکو لەسەر لەپی دەستە موبارەکەکانی بێ سڵەمینەوەو ترس، دانو هەرزنیان خواردووە. لەپشت خانووەکەشیەوە گەوڕێکی فراوانو گەورەی بۆ هەموو ئەو ئاژەڵە نەخۆشو سەقەتو پیرانە دروستکردووە کە لەڕای خوا لەخاوەنەکانی کڕیونەتەوەو لەسەربڕین قورتاری کردوون. دەگێڕنەوەو دەڵێن: لەیەکێك لەشەوە زۆر ساردو سامناکەکاندا زاتی موبارەکی گوێی لەدەنگی لوورەی گورگو دەنگی پێی کۆمەڵێ کارمامز بووە، کەچۆتە دەرێ کارمامزە تۆقیوەکانی لەسەری کۆڵانەکەدا بینیوە، کەنەیانزانیوە لەتاو ئەو گورگانەی کەوەدوویان کەوتوون چی بکەنو رووبکەنە کوێ. ئەویش بێ سێو دوو دەرگای حەوشەکەی بۆ خستوونەتە سەرپشت. هەروەك ئەوەی پێشتر کارمامزەکان ئەویان ناسیبێت، هەر یەکسەر ملیان بەرەولای ئەو ناوەو لەدەرگای حەوشەکەوە چوونەتە ژوور. پێش ئەوەی بچێتە ژوورەوە، گورگەکان گەیشتوونەتە ئاست دەرگایماڵەکەیو چوار دەوریان داوە، بەڵام نەیانوێراوە لەوە زیاتر لێی بچنە پێشو لەپڕ بەخۆدا شکاونەتەوە. هەروەك ئەوەی دەنگێك لەناوەوە پێی گوتبێتن، نەکەن لەو زاتە بچنە پێش، هەربۆیە پاش ئەوەی ترووسکەی پەشیمانی لەچاویاندا

بریسکاوەتەوە، پاشەوپاش کشاونەتەوەو دواتریش زۆر بەخێرایی لەو ناوە دوورکەوتوونەتەوە، ئەو بۆساتێکیش لەبەردەم گەلەگورگەکەدا هەستی بەترس نەکردووەو هێدیو لەسەرەخۆ تێی روانیبوون. بەرەبەیان کارمامزەکانی بردۆتە نێو گەوڕەکەی دیوی پشتەوەی خانووەکەیو تا بەهارێ لەوێدا رایگرتوونو بەهەموو چەشنێك ئاگای لێیان بووەو باشترین جۆرە ئالیکێکیشی داونەتێ. ئەو لەدەستپێکی بەرەبەیانێکی باراناویداو سێ رۆژ پاش کردنەوەی ئاگری نەورۆز، هەموو کارمامزەکانی ئازادکردووە. هەموو ئەو کەسانەی کە ئاگاداری ساتەوەختی ئازادکردنی کارمامزەکان بوونو لەوکاتەدا لەوێدا ئامادەبوون، بەهەڵوێستەکردنی کارمامزەکان پاش ئازادکردنیانو تێڕوانینیان لەڕووکاری ئەو سەرسام بوون. بەچاوی خۆیان فرمێسکی قەتیسماوی نێو چاوی یەکەیەکەی کارمامزەکانیان دیتووە. پاشان بەخێرایی دوورکەوتوونەتەوەو لەسەر نزیکترین تەپۆلکەیەك بەسالاچووترین کارمامزیان بۆ تاوێك هەڵوێستەی کردووەو چاوی بۆ گەڕەكو خانووەکەی ئەو گێڕاوە).

هەر کاتێك بەبەردەم مەزاری ئەو زاتەدا رۆیشتبام، سڵو سامێکی سەیر دایدەگرتم، پاشان بۆ ساتەوەختێك لەگۆڕەکەی ورد دەبوومەوە، کەهەمیشە کەسانێك بەدیارییەوە دەگریانو دەپاڕانەوە، جگە لەوانەی کە بەمەبەستی حاسڵبوونی رازو نیازیان، گچکە بەردێکی تایبەتییان بەکێلی گۆڕەکەیەوە

دەنووساند. ئەو دەیان حەکایەتەی کەسەبارەت بەئەڵقە ونبووەکەی نێوان ئێستاو رابردووی ژیانم لەمێشکمدا خولقابوون، تەنها یەکێکیانم لەهەموویان زیاتر بەڕاستتر دادەنا، کەدیاربوو ئەویش بۆخۆی چ بەشێكو چ دیوێکی دیکەی یەکێك لەحەکایەتەکانی داپیرەم بوو. پاش چەند جارێك گێڕانەوەو هێنانو بردنی لەنێو خۆمدا، زیاتر گۆڕانی بەسەردا هاتو دواتر بووە بەسەرهاتێکی لەو چەشنەی کەپێم وابوو هۆکاری هەڵهاتنمو گەیشتنە ئێرەم بێت. حەکایەتەکەم لەو ساتەوەختەوە دەستی پێدەکرد، کە بەڕێکەوت بوومە برادەری پیرەپیاوێکی ردێن سپی. پاشساڵێك لەیەکتر ناسینمانو لەیەکێك لەڕۆژە هەرە خۆشەکانی بەهارێکدا گوتی(دەزانم عەودالّی دۆزینەوەی شتی سەیرو سەمەرەو عەجاییبیت! دەمێك بوو بەشوێن کەسێکی وەك تۆدا دەگەڕام، تا ئەو نهێنییەی کەدەیزانم نەیبەمە ژێر گلّو بەناکامی سەر نەنێمەوە. پێویستیش ناکات کەپێت بڵێمو لەوە ئاگادارت بکەم کەنابێت لەهیچ ئانو ساتێکدا ئەو نهێنییەی کەبۆتی باس دەکەم بیدرکێنیت!).

پاش ئەوەی وێنەیەکی دەستکردی دووکەڵەشێری لەزێڕ دروستکراوی لەگیرفانێکی خوارەوەی چاکەتەکەیدا هێنایە دەرو تاوێك لەبەرچاومدا رایگرت، ئاخێکی قووڵی هەڵکێشاو بەدەنگێکی پڕ لەکەسەرو خەمەوە بەکاوەخۆی دەمی هەڵهێناو گوتی(ئەگەر لاقێکم هەر لەزگماکەوە سەقەت نەبایە، ئەوە دەمێك بوو ئەو دوو کەڵەشێرە لەزێڕ دروستکراوەم لەبیرە زۆر قووڵەکە

هێنابووە دەر. من تەنها نەوەیەکی ئەو بنەماڵەیەم کەپشتاو پشت لەزاتێکی موبارەکەوە ئەو دوو کەڵەشێرەمان بۆ ماوەتەوە. باپیرم سالأنێك لەمەوپێش لەسەفەرێکیدا بۆ شارۆچکەی (هاجوول) پاش شەکەتیو ماندووبوونێکی زۆر تینووی بووەو خۆی گەیاندۆتە لێواری ئەو بیرەی کە نەیزانیوە وشكو برنگە. ئیدی نازانم بۆ لەوکاتەدا هەردوو کەڵەشێرەکەی بەدەستەوە بووەو چۆن چۆنی لێی بەربۆتەوە؟!).

دوای ئەوەی دارشەقەکەی خستە ژێربالّیو خۆی گەیاندە لای ئەو مەرکانە ئاوەی کە لەگۆشەیەکی ژوورەکەدا دانرابوو، جامێ ئاوی خواردەوەو درێژەی دایەو گوتی(جگە لەکەسێکی بنەماڵەکەی ئێمە، کەزۆر دەمێکە جگە لەمن کەسی تریان لەژیاندا نەماوە، یان کەسێك کە بۆخۆم رایسپێرم، هیچ کەسێك گەر بشچێتە نێو بیرەکە کەڵەشێرەکان نابینێتەوە، چونکە تەلیسمو سیحرێکی پەنهانو شاراوەی لەنێودایە. تەنها خاوەنەکەیو ئەو کەسەی کە لەلایەن ئەوەوە رادەسپێردرێت، دەتوانێت بیدۆزێتەوە. لەیەك کاتیشدا دەبێتە موڵکی کەسێکی دیو لەبەرچاوان غەیب نابێت، کەخاوەنەکەی بۆ خۆی بیکاتە دیاریو پێشکەشی ئەو کەسەی بکات). پاش ئەوەی جگەرەیەکی پێکردو مژێکی قووڵی لێدا، لەپڕ گوتی(دەزانم بەزەییت بەمندا دێتەوەو دڵنیاشم کە لەبەر من ئەو کارەی بەتۆ دەکرێت بەچاکی بەئەنجامی دەگەیەنیتو دەیکەیت). بۆ بەرەبەیانی رۆژی دوایی بەجێبێکی مۆدێل کۆن، کە بەکرێ

گرتبووی، هات بەشوێنمدا. پاش دوو سێ سەعات، گەیشتینە نزیک ئەو ڕێگەیەی کەدەچووە سەر بیرەکە. پاش ئەوەی شۆفێرەکەی ئاگادارکردەوەو پێی گوت(گەر بتوانیت لای کەپرەکەوە رابوێستە).

شۆفێرەکە جێبەکەی لەشوێنی دیاریکراودا راگرت، گوریسە سەد مەترییەکەی کە لەگەڵ خۆی هێنابوو، پێکەوە لەبەشی پشتەوەی جێبەکەمان هێنایە خوار. پاش ئەوەی جێبەکە هەردووکمانی لای کەپرەکەی سەرەڕێ جێهێشت، پێکەوە ئەو ڕێگەیەمان گرتەبەر، کە دەچووە سەر بیرەکە، هێندەی نەبرد گەیشتینە لای بیرەکە. پێش ئەوەی گوریسەکە لەنێوقەدم ببەستێت، گوتی(ئەوەت لەبیرنەچێت کە مەحاڵە هەردوو کەڵەشێرەکە لەیەک کاتدا بدۆزیتەوە، دەبێت سەرەتا یەکەم کەڵەشێریان بدۆزیتەوەو گوریسەکە توند بەدەوریدا گرێ بدەیت. هەر پاش ئەوەی کەیەکەم کەڵەشێرم راکێشایەسەر، سەرسام دەبیت بەوەی کە کەڵەشێری دووەمیش هەر بۆخۆی لەبن پێتدا کەوتووە، ئەو دەمە دەکرێت ئەویان لەهەگبەکەت بنێیت و پێکەوە بێنەسەر). سەرەتا سەرێکی گوریسەکەی لەنێوقەدم بەست و پاش ئەوەی توند شەتەکیدا، سەرەکەی تریشی راکێشایە نزیک دارگوێزێکی بەساڵاچوو، کەتابڵێی بەرزو بڵندبوو. چەند جارێک بەدەوری قەدی دارگوێزەکەدا سووڕایەوەو تا پێی کرا زۆر بەچاکی گوریسەکەی لەقەدی دارەکە ئاڵاندو توند شەتەکیدا، پاشان گوتی(بێ ترس، بچۆرە

خواریێ). هەر کە گەیشتمە نێو بیرە وشکو برینگەکە، یەکێک لە کەڵەشێرەکانم دیتەوە، کەهەر دەتگوت تازە فڕێ دراوەتە نێو بیرەکە، چونکە خۆڵو دڕکو داڵو پووشو پەلاشو تەبارەی وشکە گەڵای لەسەر نەنیشتبوو، لەکاتێکدا هەموو شوێنێکی بن بیرەکەیان پڕکردبوو. گوریسەکەم زۆر بەتوندی لەکەڵەشێرەکە بەستو پیرە پیاو تابڵێی بەهێواشیو لەسەرەخۆیی رایکێشایە سەر. چەند چاوەڕێم کردو لەبن پێی خۆم ڕوانی، کەڵەشێری دووەمم نەبینییەوە، بەناچاری کەوتمە لادانی تەبارە گەڵاو پووشو پەلاشو دڕکو داڵی ئەو ناوە. کەزانیم بۆم نادۆزرێتەوە، هاوارم لەپیرەپیاوەکە کردو گوتم(کەڵەشێری دووەمم بۆ نادۆزرێتەوە! گوریسەکەم بۆ شۆڕکەرەوە، تابێمە سەرێو تەگبیرێکم بۆ بکەیت!) نەهیچ وەڵامێکی پیرەپیاوەکەم هاتەگوێو نەگوریسەکەشی بۆ شۆڕکردمەوە. تەنها بەگوریسەکەشدا دەمتوانی بچمەسەر، چونکە بیرەکە هێندە فراوان بوو کەنەدەکرا قاچو دەستم لەچوار دەوری بیرەکە گیربکەمو بەهەر حاڵێک بایە بچمەسەر. چەند سەعاتێک ئاوا بەدەستەوسانی دانیشتم، پاشان واهاتە پێش چاوم کە لەکاتی گەڕان بەشوێن کەڵەشێری دووەمدا لەژێر پووشو پەلاشو تەبارەی گەڵاکاندا تاتە بەردێکم دیتبێ. بێ سێو دوو بەچنگ کەوتمە لادانی پووشو گەڵای ئەولایەی کەپێم وابوو تاتە بەردەکەم لەوێدا بینیبێت. زۆری نەخایاند، تاتە بەردەکەم دیتەوە، دەستێکم لێداو هەستم بەوەکرد کەژێرەکەی بۆشە،

گەرچی وام دەزانی، زۆر بەزەحمەت بۆم لادەبرێت، بەڵام زۆر بەئاسانی بەدەستمەوە هات‌و هەر بۆخۆی وەك دەركەیەك كرایەوە. ڕێڕەوە ڕێگایەكی دوورو درێژم كەوتە بەرچاو، كەكەمێك بەلاری بەژێر عەردەكەدا ڕۆدەچووە خوار. بەسكە خشكێ چوومە نێوی‌و پاش ماوەیەك هەستم بەتەسكبوونەوەی بەردەوامی ڕێڕەوەكە كرد، بەچەشنێك كەمەحاڵ بوو بكشێمە دواوەو بگەڕێمەوە بۆ زاری ڕێڕەوەكە. لەناكاو گەیشتمە ئاستێك لەتەسكی كەپێموابوو هاكا گۆڕەوشار دەدرێم، بەڵام باش بوو پاش هەوڵ‌و تەقەلایەكی زۆر كەمێك زیاتر چوومە پێش‌و خۆم لەبەردەم تاتە بەردێكدا بینییەوە، كە لەچوار دەورەكەیەوە تروسكایی رووناكییەك دەهاتە ژوور. پاڵێكم بەتاتە بەردەكەوە ناو خۆم لەنێو چاڵێكی كەمێك قووڵدا بینییەوە، زۆر بەئاسانی بەلایەكی چاڵەكەدا هەڵگەڕام كەدیاربوو بەمەبەست هێندەی جێبوونەوەی نووكە پێی زەلامێك تاسەر بەچەشنی پێپلیكانەیەك‌و بەشێوەیەكی ڕێكوپێك هەڵكەندرابوو. هەر كەگەیشتمە سەر قەراغی چاڵەكە، لەوە حاڵی بووم، كە گەیشتوومەتە نێوەڕاستی شارۆچكەیەك. پاش ئەوەی چەند شەقاوێكم هاویشت‌و سەیرێكی دەوروبەری خۆمم كرد هەستم بەوێستانی هەموو شتێكی نێو شارۆچكەكە كرد، هەر لەپەلەوەرو باڵندەو ئاژەڵەكانەوە تا دارو درەخت‌و نەمام‌و خونچەو گوڵەكانی نێو تەنها باخچەیەكی شارۆچكەكە، كەوەك ئەوەی لەبەرد دروستكرابێتن، ئاوا لەبەردەم ئەو رەشەبایەدا

راوێستابوون كە لەو دەمەوە هەڵیكرد كە من روانیمە باخچەكە. خەڵكی شارۆچكەكە هەرهەمووی لەماڵ هاتبوونە دەرو پێكەوە بەچەشنی پەیكەرێكی بێ جووڵە لەئاسمانیان دەڕوانی. گەرچی وەك ئەوان سەرم هەڵبڕی‌و لەئاسمانم روانی، بەڵام جگە لەتەمێكی سپی كەهێندەی فراوانی‌و گەورەیی شارۆچكەكە پانتاییەكی ئاسمانی داگیركردبوو، هیچی دیكەم نەبینی. شارۆچكەكەم جێ هێشت‌و پاش یەك دوو سەعاتێك لەڕۆیشتنی بەردەوام خۆم لەپاڵ شەش كەسی دیكەدا بینییەوە كە بەبێ پسانەوەو وەستان دەڕۆیشتن. نازانم بۆ لەو ساتەوەختەدا واهات بەئەقڵمدا كە بەهیچ شێوەیەك لێیان دانەبڕێم‌و بۆ كوێ چوون لەگەڵیان بچم! بەماوەی حەوت ساڵ‌و حەوت مانگ‌و حەوت رۆژو حەوت سەعات هەر حەوتمان گەیشتینە گچكە شارێكی نزیك دەریایەك. هێندەمان خۆش بوو تاپێمان نایە نێو گچكە شارەكەوە، وەك حەوت نەخۆش بەپیرمانەوە هاتن‌و هەر یەكسەر بردیانینە نێو باشترین خەستەخانەیەكی شارە گچكەكەیان‌و بۆ ماوەی دووساڵ نەیانهێشت لەوێ بچینە دەرو تێكەڵی كەس ببین. زۆر بەوردی رۆژانە فەحسیان دەكردین‌و لێمان وردەبوونەوە، شەش سەعات جارێك دەرزییان لێ دەداین، چوار سەعات جارێكیش دەبوو چنگێ حەب‌و دەرمان بخۆین، كەجارجارە چەشن‌و شێوەكانیان بۆ دەگۆڕین. سێ ژەمە هەمان چەشنە خۆراكیان دەدایێ، كە بەدرێژایی دووساڵ هیچ نەگۆڕابوو. پاش ئەوەی دووساڵی رەبەقمان لەوێدا بردەسەر،

لەنیوە ڕۆژێکدا کاتێك یەکێك لەکارمەندە کچەکانی نەخۆشخانەکە، سەروسینییەك ژەمە خۆراکی دووبارە بۆوەی، لەپاڵ سیسەمی هەر یەکێکماندا دانا، کەدەبوو بەردەوام لەسەری رابکشێین. ڕوومکردە کارمەندە کچەکەو گوتم(بۆ سێ ژەمە، هەمان چەشنە خۆراکمان دەدەنێ؟). لەوەڵامدا گوتی(لەبەرئەوەی دەرمانێکی زۆر گرنگ لەسەر هەر حەوتتان تاقی دەکرێتەوە، هەربۆیە دەبێت باشترین جۆرە جۆراکتان بدرێتێ). پێمگوت(باشە هیچ جۆرە خۆراکێکی لەوەی ئێستا باشتر نییە، تابماندەنێ؟!). بەسەرسووڕمانەوە گوتی(باشترین چەشنە خۆراك لای ئێمە ئەو گۆشتەیە کەسێ ژەمە دەتاندەینێ). گوتم(باشە ئەو گۆشتە، گۆشتی چ گیانداڕێکە؟!).

بەپێکەنینەوە گوتی(بۆ تائێستا بەتامەکەیدا نەتزانیوە کەگۆشی چ گیانداڕێکە؟!). بەخێرایی وەڵامم دایەوەو گوتم (نەخێر!). لەوەدابوو کەوەڵامم بداتەوە کاتێك یەکێك لەو دکتۆرانەی بەرێکەوت بەبەردەمی دەرگاکەدا ڕەت بوو زۆر بەتووڕەییەوە بانگی کردو پێی گوت(تائێستا چەند جارم پێ گوتویت کەنابێت نەخۆشەکان ناڕەحەت بکەیت و لەگەڵیاندا بدوێیت).

ئەو نیوەڕۆیە، هیچ کامێکمان هیچیمان پێ نەخوراو ماوەیەکی دوورو درێژ بەبێدەنگی لەیەکترمان ڕوانی. گەرچی تەنها یەك وشەش لەزاری هیچ کامێکمانەوە نەهاتەدەر، بەڵام زۆر بەئاسانی لەنیگاو تێڕوانینەکانی یەکتر حاڵی بووین و

دەمانزانی تەنها یەك ژەمی تر گۆشتی کوڵاوی ئەو دەعبایە دەخۆین. هەر کەتاریك داهات ئاگرێکمان لەیەکێك لەژوورە چۆڵ و هۆڵەکانی خەستەخانەکەدا کردەوە، پاش ئەوەی چرە دووکەڵ هەموو شوێنێکی تەنی، کەس ئاگای لەئێمە نەما، بەئاسانی لەدەرگای سەرەکییەوە چووینە دەر. تاپێمان کرا بەخێرایی لەو دەوروبەرە دوورکەوتینەوەو خۆمان گەیاندە نزیکترین بەندەرێکی گچکە شارەکە. لەنگەرگرتنی کەشتییەکمان بەهەل زانی و زۆر بەبێدەنگی یەك لەدوای یەك چووینە نێوی و خۆمان لەبەشی خوارەوەیدا حەشاردا، کە بەپێپلیکانەیەکدا بۆی دەچووینە خوار. سەرەتا بێجگە لەئێمە کەسی تر لەکەشتییەکەدا نەبوو، پاش چەند سەعاتێك گوێمان لەتەپەی پێی حەوت هەشت کەسێك بوو کە بەلۆژەلۆژ چوونە بەشی سەرەوەی کەشتییەکە. پاش نیو سەعاتێك دەنگی وەگەڕخستنی کەشتییەکەمان هاتەگوێ و هێندەی نەبرد کەشتییەکە لەجێی خۆی جووڵاو هێدی هێدی لەبەندەرەکە دوورکەوتەوە. دوو ڕۆژی ڕەبەق هیچمان نەخواردو تاپێشمان کرا لەشوێنی خۆمان نەجووڵاین، بەڵام ئیدی کەزانیمان لەوە زیاتر بەرگە ناگرین، یەك لەدوای یەك بەپێپلیکانەکەدا چووینە بەشی سەرەوەی کەشتییەکە. کە کاپتی کەشتییەکە ئێمەی بینی لەجێی خۆی ڕاچەنی و بەسەرسامییەوە کەوتە سەیرکردنی جلوبەرگی بەرمان. منیش وەك ئەو کەوتمە سەیرکردنی جلوبەرگی بەری خۆم و برادەرەکانم، پاش تاوێك

لەوەحاڵی بووم کە بەبێئەوەی بەخۆمان بزانین بەجلی تایبەت بەنەخۆشخانەکانی نەخۆشخانەکەی گچکە شارەکەوە هەڵاتووین، بەڵام ئەگەر زانیباشمان، مەحاڵ بوو جلوبەرگێکی دیکەمان وەچنگ بکەوێت، چونکە هەر کەسەرەتا گەیشتینە نەخۆشخانەکە جلوبەرگەکانیان پێ داکەندین و پاشان سووتاندیان. کاپتنەکە لەناکاو نەڕاندی بەسەر یەکێك لەکەشتییەوانەکانداو کەوتە سەرکۆنەکردنی لەسەر بوونی ئێمە لەکەشتییەکەدا. بەڵام پاش ئەوەی کەشتییەوانەکە بۆ تاوێك کاپتنی بردەلاوەو دوای نیوسەعاتێك لەچەندوچوون، تووڕەیی کاپتن رەوییەوەو بەبێدەنگی چووە نێو ژوورە تایبەتییەکەی خۆی و بەدووربینەکەی ملی کەوتە تێڕوانینی دەریاکە. ئیدی لەو رۆژەوە کەس لاقەی نەکردین، پێنج مانگی نێو کەشتییەکەمان بەبێدەنگی بردەسەر، نەئەوان هیچ پرسیارێکیان لێ دەکردین و نەئێمەش زاتی ئەوەمان دەکرد لەگەڵیاندا بدوێین. رۆژانە تەنها یەك جار نان و ئاویان دەدایێ، راپەڕاندنی هیچ جۆرە ئیشوکارێکی نێو کەشتییەکە، ئەگەر زۆر گچکەو ساناش بایە، بەئێمەیان رانەدەسپاردو هەر بۆ خۆیان پێی هەڵدەستان. هەر لەسەرەتاوە گومانم لەبێدەنگییەکەیان پەیداکردبوو، دەمزانی لەپشت ئەو بێدەنگیەیانەوە مەرام و نیازێکی شاراوە خۆی حەشارداوە!. ئەوەی کەلێی دەترسام پاش پێنج مانگ و سێ رۆژ روویدا. ئەوەبوو لەئێوارەی دوارۆژی مانەوەماندا دوای ئەوەی پاپۆڕێك لەکەشتییەکەمان نزیکبۆوە، کاپتنی پاپۆڕەکە

بەپەیژەیەکی لەگوریس دروستکراودا کە لەلایەکی کەشتییەکەمانەوە شۆڕ ببۆوە، خۆی گەیاندە نێو کەشتییەکەمان و چووە لای کاپتنی کەشتییەکەمان. پاش کەمێك مشتومڕو گفتوگۆ، کاپتنی پاپۆڕەکە سەفتەیەکی پارەی لەبەرکی دەستەڕاستی چاکەتەکەی دەرهێناو دایە دەست کاپتنی کەشتییەکەمان. ئیدی هەردوای ئەوە پێش خۆی ناین و بەپەیژەکەدا چووینە نێو پاپۆڕەکە، کەژمارەیەکی زۆر کەشتییەوانی تێدابوو. ئەوەبوو هەر یەکسەر پاپۆڕەکە بەرەو دوورگەی (سین) کەوتەڕێ، نازانم لەڕێگا بۆ هەموو برادەرەکانم جگە لەمن جلکەکانی بەریان داکەندو بەڕووت و قووتی دانیشتن. هەر کەگەیشتینە دوورگەکە، هەر شەش برادەرەکەمیان بەپەلە بردە نێو کۆیلەکان و لەو رۆژەوە کەسیانم نەبینییەوە. رەنگە هەر بەزوویی رەنگیان گۆڕدرابێت و دەمووچاویشیان وەك دەموچاوی ئەوان ژەنگی لێ نیشتبێت!. هەر لەسەرەتاوە پاسەوانەکان منیان جیاکردەوەو بەپەلە یەکێکیان چوو بەشوێن کاهینەکاندا، دوو کاهین پاش تاوێك بەخۆشحاڵییەوە بەرەولای من هاتن و زۆر بەگەرمی لەئامێزیان گرتم. کەبەرەو پەرستگاکە کەوتینەڕێ، سەرنجی جلوبەری کاهینەکانم دا، هەر کتوومت لەجلەکانی بەرم دەچوو!.

*   *   *

لەهەموو شوێنو جێگەیەكی دوورگەی (سین)دا چاوم بۆ سەعاتێك دەگێڕا تاوەكو تێی بڕوانمو لەوكاتو ساتەی تێیدام ئاگاداربم، بەڵام پاش پێنج ساڵیش لەمانەوەم تاكە سەعاتێكم نە لەدەستی هیچ كەسێكداو نە بەهەڵواسراویش بەهیچ كامێك لەدیوارەكانەوە نەبیندووە. تاریفی كاتەكان لەدوورگەكەدا بە(بەیانیو چێشتەنگاوو نیوەڕۆو پاش نیوەڕۆو ئێوارەو شەوو بەرەبەیان) دەكراو دەناسرا. ڕۆژەكانیش بەپێی ڕۆژژمێرێكی سەیرو عەجایب دەناسرایەوە، كە هیچی لێ تێنەدەگەیشتم، نەشمدەزانی چۆن چۆنی دەزانن كامە بۆنەو مەراسیم دەكەوێتە چ ڕۆژێكەوە؟! ئەستەمی زانینی كاتو ساتەكان، زۆرجار وای لێدەكردم، خەون بەدەنگی لێدانی سەعاتە چاڵمەكەی ماڵی باپیرمەوە ببینم، كە لەداڵانەكەدا هەڵیانواسیبوو. بەمنداڵی چەند حەزم دەكرد دەرگا شووشەییەكەی بترازێنمو دەستێك لەبەندۆڵەكەی بدەم، بەڵام تا باپیرمو داپیرەم لەژیاندا بوون ڕێیان پێنەدام، پاش ئەوانیش زاتی ئەوەم نەكرد دەستی لێبدەم.

هەموو كەلوپەلو شتومەكێكی نێو ماڵەكەی باپیرم وەك خۆی مایەوە، تاوەكو بەمەبەستی دیتنی ئەو ڕووبارەی كەعەزیاكەی تێدا دەژیا لەڕۆژێكدا جانتاكەم پێچایەوەو بۆ هەفتەیەك ماڵەكەم

جێهێشت! لەئێوارەیەكی باراناویدا پاش ئەوەی بەناكامیو بەبێ دیتنی ئەو ڕووبارەی عەزیاكەی تێدا دەژیا گەڕامەوە. بێباكانە چوومە نێو كۆڵانەكەی ماڵی باپیرمو لەكاتێكدا كەپێم وابوو لەبەردەركەی خانووەكەی باپیرمدا ڕاوەستاوم، بەبێ ئەوەی بەخۆم بزانم لەبەردەركەی خانوویەكی دیكەی كۆڵانەكەدا ڕاوەستابووم. بەبێ ئەوەی كە دەركەكە لێبدەم، یەكێك دەركەكەی ترازاندو گوتی(چیت گەرەكە؟). لەوەڵامدا گوتم(خانووەكەی باپیرم بۆ نادۆزرێتەوە!). دەمی هەڵهێناو گوتی(تۆ كێی؟! ماڵی باپیری چی؟!). وەڵامم نەدایەوەو بەپەلە خۆم گەیاندە سەرسووچی كۆڵانەكەو كەوتمە لێدانی دەرگای ماڵی پیرەژنە مردووشۆرەكە، كە بۆ خۆی تەرمی داپیرەمی شووشتبوو. دەرگاكەی لێكردمەوەو گوتی(پەنا بەخوا، دیسان كێ مردووە؟!). لەوەڵامدا گوتم(خەمت نەبێت، كەس نەمردووە). نەیهێشت لەوە زیاتر بڵێمو گوتی(ئەدی بۆچی هاتوویت؟). بە لەسەرەخۆیی گوتم(داپیرە، تۆ من دەناسیت، وەنییە؟!)

بەسەرسامییەوە گوتی(ئەدی!). پاش ئەو وەڵامەی داپیرە، ئاهێكم پێدا هاتەوەو پاشان گوتم(بەمەبەستی دیتنی ئەو ڕووبارەی كەعەزیاكەی لەنێودایە، تەنها بۆ ماوەی هەفتەیەك خانووەكەی باپیرم جێهێشت، بەڵام ئێستا دەبینم خانووەكەی باپیرم لەشوێنی خۆیدا نەماوە! یان ڕەنگە خانووەكەی لەشوێنی

خۆیدا بێت‌و من پێم نەدۆزرێتەوە! کەمێك لەمەوپێش شتێکی سەیر روویدا، لەکاتێکدا پێموابوو لەبەردەرکی خانووەکەی باپیرمدا راوەستاوم، بەبێ ئەوەی بەخۆم بزانم، لەبەردەرکەی خانوویەکی دیکەی کۆڵانەکەدا راوەستابووم. ئەمە جگە لەوەی ئەو کەسەی دەرکەی دەرێی ترازاند بەهیچ کامێك لەهاوسێکانمان نەدەچوو. گەرچی دڵنیاشبووم لەوەی کە لەگەڕەکەکەدا بەهەڵەدا نەچووم، بەڵام دیتنی ئێوە دەهێندەی تر دڵنیای کردم، چونکە شوێنجێگەی خانووەکەتان، بۆ من سەنگی مەحەکە، کەهەرگیز لەیادم ناچێتەوە، بەتایبەت کەداپیرەم پێش چەند رۆژێك بەرلەوەی بمرێت، لەوە ئاگاداری کردبووم کەهەرکاتێك مرد، ئێوە ئاگادار بکەم. گەرچی شوێنجێگەی خانووەکەی ئێوەشم دەزانی، بەڵام دەیان جار شوێنجێگەکەی بۆ وەسفکردم، هەروەك ئەوەی تەنها چەند مەترێك لەخانووەکەی باپیرمەوە دوور نەبێت!). پاش ئەوەی کەدڵنیابوو لەوەی کەهیچی تر ناڵێم، بەدەنگێکی سۆزاوییەوە گوتی(من‌و داپیرەت، وەك خوشکی یەکدی وابووین، هەر کە بەبەردەمی دەرکەکەمدا تێپەڕبایە، بێگومان گەر بەسەرپێشەوە بایە، هەواڵێکی هەر دەپرسیم، ئەمە جگە لەوەی زۆرجار بەتایبەت دەهاتە لام‌و پێکەوە باسی سەردەمی جحێڵیی خۆمانمان دەکرد، بەڵام من هەروەك بۆخۆت دەزانیت، مردوو شۆری حەوت گەڕەکم، بۆیە

بەدرێژایی ساڵانێکی دوورودرێژ هەر هێندەم پێکرا چەند جارێك بەسەردانی بچمەلای، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا دەیان جار مردووی ئەم دراوسێ‌و ئەو دراوسێی ئێوەم شووشتووەو داپیرەشتم بەم دەستانەی خۆم شووشتووەو هەر بۆخۆشم کفنم کردووە. جا بۆیە ناکرێت لەشوێنجێگەی خانووەکەتاندا بەهەڵەدا بچم. کەنگێ خانووەکەی ئەنگۆ لەم کۆڵانەدا بووە، کەتۆ باسی دەکەیت. سەیرە بەهەفتەیەك بنیادەم شوێنجێگەی ماڵی باپیری خۆی لەبیردەکا، نازانم چ شتێك بەو رادەیە سەری لێ شێواندوویت؟! هەروەك ئەوەی نابەڵەد بیت‌و نەزانیت، ماڵی باپیرت دەکەوێتە بەشی ژوورووی گەڕەکەکەمان‌و حەوت کۆڵانی بەینە، لەگەڵ ئەم کۆڵانەی کەتۆ پێتوایە، کۆڵانەکەی ماڵی باپیرت بێت. ئەمە جگە لەشتێکی زۆر گرنگ کە لەبیرم چوو هەر لەسەرەتاوە پێت بڵێم، خانووەکەی باپیرت لەکۆڵاندا نییە وەك هەر ریزە خانووەکەی بەشی ژوورووی گەڕەکەکەمان بەرەکەی بەرەڵایەو روو لەپێدەشتە). هێندە پەشۆکام‌و رەنگ‌و رووم گۆڕا، بەپەلە پیرەژن جامێك ئاوی بۆ هێنام‌و دایە دەستم، ئاوەکەم بۆ نەخورایەوەو هەر بەپڕی جامەکەم دایەوە دەستی. بەبێدەنگی بەردەرکەی ماڵی پیرەژنم جێ هێشت‌و بەدەر لەویستی خۆم، یەکە یەکەی قسەکانی لەمێشکمدا دەزرنگانەوە، بەچەشنێك کە بەبێ ئەوەی مەبەستم بوو بێت، خۆم لەپێدەشتە بەربەرەڵاکەی

بەردەمی ماڵی باپیرمدا بینییەوە، کە بەمنداڵی زۆرجار هەلوکێن‌و تووڵ تووڵێنم تێداکردبوو.

هەر کەگەیشتمە ئەوێ، لەناخەوە پێکەنینم بەخۆم هات‌و لەبەرخۆمەوە گوتم(باش بوو هەموو خەڵکی کۆڵانەکەم لەخۆم کۆنەکردەوەو نەمکردە قاو! هەر زۆر بەڕاستی، لەو کۆڵانەدا بەشوێن خانووەکەی باپیرمدا دەگەڕام؟! ئەگەر دەرکەی ماڵی پیرەژنم لێ نەدایەو بەجوانی گوێم لەقسەکانی نەگرتبا، رەنگە ئێستاش بەمەبەستی دۆزینەوەی خانووەکەی باپیرم هەر لەو کۆڵانەدا گەڕابام!).

جانتاکەم دا بەشانمداو لەدەرکەی دەرەوەی خانووەکەی باپیرمەوە چوومە ژوور، کە جانتاکەم کردەوەو دەفتەرە هەزار لاپەڕەییەکەی باپیرم‌و جلکە سەربازییەکانیم بینی، ئەوە بەخەیاڵمدا هات گەر پاش سەفەرێکی تر بکەوێتە بەر رێم‌و ناچاربم بەوەی بۆی بچم، لەگەڕانەوەمدا ئەگەر بەڕاستیش خانووەکەی باپیرمم بۆ نەدۆزرێتەوە رەنگە زۆر گرنگ نەبێت بەلامەوە، چونکە گرنگترین شتێك کە لەوەوە بۆم جێمابوو، دەستێ جلی سەربازی‌و دەفتەری یادەوەرییەکان‌و سەعاتەکەی بەرباخەڵی بوو، کە بەبێ ئەوەی بەخۆم بزانم هەرسێکیانم لەجانتاکەمدا هەڵگرتبوو. پاش وچانێکی کەمخایەن، کەوتمە تەماشاکردنی گشت کەلوپەل‌و شتومەکێکی نێو ماڵەکەی باپیرم،

بەشێکی زۆریم نەکەوتە بەرچاوو چەندیش بۆیگەڕام نەمدۆزییەوە. هەر کەسەعاتە بەرباخەڵەکەی باپیرم لەکاردەکەوت، پێکەوە دەچووینە گچکە دوکانێکی سەعات چاککردنی نێو گوزەری زەڕەنگەران، کەدەکەوتە بنەبانی ئەو ژێر زەمینەی بۆنی گازو بەنزین‌و کادیۆم‌و زیووی تواوەی لێدەهات. هەر کە بەژێر زەمینەکەدا گوزەرمان دەکرد، دەنگی خڕەخڕی ئامێری تەڵیکردنی زێڕو مسی زەردو چرکە چرکی پریێسی لەقاڵبدانی چەقالەی گۆبەرۆگ‌و گوێی پلێپلە بێزاری دەکردم. پێش ئەوەی بگەینە گچکە دوکانەکە بەناچاری دەبوو لەگەڵ باپیرمدا لەهەموو چەشنە کارو پیشەیەکی زەڕەنگەران بڕوانم، بەتایبەت ئەو کاتانەی کەکاریان دەکرد. بەتەماشاکردنی گڕوشەوقی ئاگری ئەو ئامێرەی کەزەڕەنگەرەکان لەسەر ئەزبێزێکی سپی پارچە زێڕەکانیان بەو پێیەی کەدەیانویست بەهۆی ئەوەوە پێکەوە دەنووساند، هەردەم چاوم دەچووزایەوە، هەربۆیە زیاتر دەمڕوانییە ئەو هەمبانە لەچەرم دروستکراوەی کەپەیتا پەیتا بەپێ گوشاریان دەخستەسەر. پاش ئەوەی دەمانڕوانییە هەموو ئەو جۆرو چەشنەکارانەی لەگوزەرەکەدا بەئاشکرا دەکردا. دەچووینە ئەو گچکە دوکانەی کەهەردەم سەعاتەکەی باپیرمی تێدا چاك دەکرایەوە. هەر کەخاوەنی دوکانەکە باپیرمی دەبینی بەرزە پێ لەبەری هەڵدەستاو

بەپیرییەوە دەهات. وەك هەمیشە، كەباپیرم لەسەر كورسییە دارینەكەی نێو دوكانەكە دادەنیشت، رووی دەكردە خاوەنی دوكانەكەو دەیگوت(بلەجوو، پێموایە تاكە جوویەك لەم شارەدا مابێت، ئێوەبن!). گەرچی خاوەن دوكانەكە، زمانی تەتەڵەی دەكرد لەكاتی قسەكردنداو زۆر بەزەحمەت دەدوا، بەڵام هەرچۆنێك بایە وەك هەمیشە لەوەڵامی ئەو دێرە دووبارەبۆوەی باپیرمدا دەیگوت(بابم تا مردیش باسی چاكەو پیاوەتی ئەو زەمانەی ئێوەی دەكرد، دەزانم ئەگەر ئەنگۆ نەبانایە ئەوە بابی منیش وەك هەموو ئەوانەی كەشار بەدەركران لەو دەمەدا، شار بەدەر دەكراو وەكی وان ماڵو موڵكی زەوت دەكراو رەوانەی شوێنێكی دیكە دەكرا). هەموو كاتێك باپیرم دوای ئەو وەڵامە دووبارە بۆوەی بلە جوو، چاوەكانی ئاویان تێدەزاو پاشان پڕ بەسییەكانی هەناسەیەكی قووڵی هەڵدەمژی. ئیدی دواتر بلەجوو، خەریكی چاككردنەوەی سەعاتەكەی باپیرم دەبوو. هەر كە لەچاككردنەوەی دەبۆوە، دەیدایە دەست باپیرم. باپیریشم یان یادەوەرییەكی كۆنی خۆیو بابی بلەجووی دەگێڕایەوە، یان پاش خوداحافیزی دوكانەكەی جێدەهێشت. هەردەم پاش چاككردنەوەی سەعاتەكەی بەختەوەریم لەچاوەكانیدا دەبینییەوە، بەڕادەیەك كامەرانو خۆشحاڵ دەبوو كەهەرچییەكی لەوكاتەدا لەدەست هاتباو بۆی كرابا، بۆی دەكردم. جگە لەوەی

لەوكاتانەدا هەر پرسیارێكم بەخەیاڵدا هاتباو لێم پرسیبا، ئەگەر مەبەستیشی نەبا بەڕاستی وەڵامم بداتەوە، وەڵامێكی وای بۆ دادەتاشی كەپێی قایل ببم.

لەیەكێك لەئێوارەكاندا پاش ئەوەی گچكە دوكانەكەمان جێهێشت، بەباپیرم گوت(باشە بۆ منتان ناوناوە موسا؟!).

باپیرم پاش كەمێك پەشۆكانو سەرسامبوون بەپرسیارەكەم، دەستێكی خستە سەر شانمو گوتی(چ پێویست دەكات بپرسیت، جگە لەوەی بۆ خۆت دەزانیت، هەركەسێك كە لەدایك دەبێت ناوێكی لێ دەنرێت، تا پێی بناسرێتەوەو بانگ بكرێت).

هەر پاش وەڵامەكەی زۆر بەلەسەرەخۆیی گوتم(بەڵام مامۆستای مێژوو، ئەو پرسیارەی لێكردوومو ئەگەر راستو رەوان وەڵامی نەدەمەوە، ئەوە سفرم لەوانەی مێژوودا بۆ دادەنێ، ئەمە بێجگە لەوەی كەپرسیاری ئەوەشی لێكردم كەموسا كێ بووەو لەچ سەردەمێكدا ژیاوەو چ كارە بووە). باپیرم پاش كەمێك تێفكرین گوتی(سەبارەت بەوەی كەبۆ ناوم ناویت موسا، رەنگە تەنها لەبەرئەوە بووبێت، كەخۆشەویسترین هاوڕێیەكم ناوی موسا بوو، یان رەنگە پەیوەندیی بەوەوە هەبێت كە بەدرێژایی ژیانم ناو موسام پێ خۆش بووە، هەربۆیە چ باوكتو چ پاش مەرگیشی تۆم ناو نا موسا. دەرهەق بەوەش موسا كێ بووەو لەچ سەردەمێكدا ژیاوەو چ كارە بووە،

راستییەکەی منیش زۆری لەبارەوە نازانم، هێندەی بیستوومە یەکێك بووە لەکەسە ناودارەکانی شاری (هۆرا) جا لەبەر هۆیەکی نەزانراو شارەکەی خۆی جێهێشتووە، ساڵانێکی دوورو درێژ بەپێیان ڕۆیشتووەو گەیشتۆتە دارستانی چیای زاگرۆ. پاش ئەوەی ماوەیەکی دوورو درێژ لەوێدا ژیاوە، لەشەوێکدا خەونی بەڕزگارکردنی کۆیلەکانی دوورگەی (جالۆ)وە بیندووەو گوێی لەدەنگێك بووە کەپێی گوتووە(لەسەر دەستی تۆ کۆیلەکانی دوورگەی (جالۆ) رزگاریان دەبێت، هەربۆیە دەبێت بەزووترین کات خۆت بگەیەنیتە ئەوێو بەدەستی خۆت کۆتایی بەژیانی دەسەڵاتداریی دوورگەکە بهێنێت. دەبێت توند هەردوو دەستت لەبینەقاقای گیربکەیتو تا دەخنکێت بەری نەدەیت. تۆ لەم ساتەوە هەڵبژێردراوی ئەو کارە پیرۆزەیت).

بەیانی کەوەخەبەر دێت، خۆی بەتەنیا لەنێو کەشتییەکی چارۆکەداردا دەبینێتەوە. پاش ساتەوەختێکی کەمخایەن، کەشتییەکە دەگاتە کەناری باکووری دوورگەی (جالۆ) هەر کەپێ دەنێتە سەر خاکی دوورگەکە، بەڕێکەوت بەردێك کە لەوکاتەدا لەلایەن کەسێکەوە تووڕ هەڵدەدرێت، بەر سەری دەکەوێتو دەبوورێتەوە. کە بەئاگادێتەوە، ئەوەی لەیاد دەچێتەوە کەبۆچی هاتۆتە ئەو دوورگەیەو ئیشوکاری لەوێ چییە؟ بەڕێکەوت دەبێتە نزیکترین برادەری دەسەڵاتداری دوورگەکەو ساڵانێکی تەمەنی

لەکۆشکەکەیدا دەباتەسەر. پاشان لەیەکێك لەڕۆژە هەرە گەرمەکانی دوورگەکەدا، کتێبێکی زۆر گەورەو قورسی سەر بەرزترین ڕەفەی یەکێك لەکتێبخانەکانی یەکێك لەپەرستگاکان دەکەوێت بەسەریداو هەموو ئەو شتانەی کەپێشتر لەیادی چووبۆوە وەیادی دێتەوە. هەر کە دەسەڵاتداری دوورگەکە دەبینێت، دەست دەداتە بینی و لەوەدایە کەبیخنکێنێت، کاتێك دەست و پێوەندەکانی لەدوا ساتدا فریای دەکەون. دەسەڵاتداری دوورگەکە پاش ئەوەی دێتەوە سەرخۆی، لەجێی ئەوەی کەهەر یەکسەر لەملی بدات بەپاسەوانەکانی دەڵێت سەرەتا نان و ئاوێکی باشی بدەنێ و بەبێ ئەوەی ئەزیەتی بدەن، هەر بەزیندوویێتی بیخەنە نێو تابووتێکەوەو سەرەکەی باش بنێتەوەو چوار دەوری بزمار ڕێژ بکەن، پاشان فڕێی بدەنە نێو ڕووبارەکەوە. ئیدی ناشزانم ئەو ڕووبارە لەنێو دوورگەکەدا بووە، یان لەشوێنێکی تردا بووەو بەتایبەت تابووتەکەیان بۆئەوێ بردووە). ئەوەی باپیرم سەبارەت بەموسا بۆی باس کردبووم، پاش چەند ڕۆژێك هەر کەمامۆستای مێژوو پێی نایە نێو پۆلەکەمانەوە، بێ سێ و دوو کەوتمە گێڕانەوەی ئەوەی کەبیستبووم. تاقسەکانم تەواوکردو هەموو ئەوەی کەدەمزانی بێ کەم و زیاد بۆم گێڕایەوە، هیچی نەگوت. پاشان بۆ تاوێك دایە قاقای پێکەنین و دواتر گوتی(دەبێت باپیرت پێی رابوواردبیت و

گاڵتەی بەئەقڵت کردبێ! ئەگینا بێجگە لەتۆ، هەموو کەس دەزانێت کەموسا لەهیچ ئان و ساتێکدا پێی نەناوەتە سەرخاکی هیچ دوورگەیەك و هیچ کاتێکیش نەخراوەتە نێو تابووتەوە. تەنانەت گومانیش لەوە دەکرێت کەمردبێت، چونکە بۆ دواجار بەسەر چیایەکدا هەڵزناوەو ئیدی بۆ هەتا هەتایە نەگەڕاوەتەوە. موریدەکانی بەمەبەستی بینینەوە پاش هەفتەیەك لەنەگەڕانەوەی بەچیاکەدا هەڵزناون و جگە لەدار عەساکەی هیچ شتێکی دییان نەبینیوەتەوە).

گەرچی مامۆستای مێژوومان زۆر بەدڵنیاییەوەو بۆ چەند جارێك هەروەك ئەوەی کە بەڕاستی وابووبێت هەمان سەرگوزشتەی موسای دووبارە کردەوە، بەڵام سەیر لەوەدابوو کەهیچ گومانێکی سەبارەت بەقسەکانی باپیرم لا دروست نەکردم!. مامۆستای مێژوومان تا کۆتایی وانەکەمان کۆڵی نەدا لەدووبارەکردنەوەی قسەکانی پێشووی، هەر کەزەنگ لێیدا، پۆلەکەی جێهێشت و بەبێزارییەکەوە بەپێپلیکانەکانی بەردەم پۆلەکەماندا سەرکەوتە سەر. کەچاوێکم بەسەرتاپای پۆلەکەماندا گێڕاو روانیمە سەرجەم قوتابییەکان، هەستم کرد بێ هەست و خوست، وەك کۆمەڵێك جەستەی مۆمیاکراو پێکەوە لەخاڵێکی بنمیچەکە دەڕوانن.

* * *

بەبۆنەی یادی ساڵڕۆژی مەرگی (شەهمون)ەوە لەپێنجەمین ساڵی مانەوەمدا، چاوم بەسەیرترین کەشێك کەوت، کە بەپێی بڕیارێکی (کڕاڵ) لەو ساڵەدا دەبوو بەو چەشنە یاد بکرێتەوە. هەر لەبەیانی ئەو ڕۆژەدا بۆ یەکەمجار گوێم لەدەنگی دەهۆڵ بوو لەنێو دوورگەکەدا کە بەئیقاعێکی سەربازی لێدەدرا. بەخێرایی خۆم گەیاندە گۆڕەپانەکە، کۆیلەکان هەریەکەی زنجیرێکیان بەدەستەوە بوو، بەڕیزو بەیەك لەدوای یەك چاوەڕێ بوون. کاهینەکانی پێش (کڕاڵ) گەیشتنە گۆڕەپانەکە هەندێکیان لەپشت سەکۆکەو ئەوانەی دیکەش لەپێش سەکۆکەدا ریزیان بەست، هەر لەسەرەتاوە دەفە گەورەکانی دەستیان سەرنجی راکێشام.

پاش ئەوەی هەموو پاسەوانەکانی نێو گۆڕەپانەکە کە بەشێوەیەکی بڵاو وەستابوون و لەهەموو لایەکەوە چوار دەوری گۆڕەپانەکەیان دابوو، چەند جارێك پێیان لەعەرد کوتی، (کڕاڵ)و دەست و پێوەندو پاسەوانە تایبەتییەکانی گەیشتنە نێو گۆڕەپانەکە. پاش ماوەیەك (کڕاڵ) خۆی گەیاندە سەر سەکۆکە، چەند جارێك پەنجەکانی دەستی تەقاند، پاشان لەبەر کەوتە گوتنی وتاری تایبەت بەو ڕۆژە، کە بەزەحمەت تۆنی دەنگی خۆی

بۆ گڕ دەکراو زیاتر تۆنێکی لەرزۆك و زیقاوڵەو جارجارە نووساو دەکەوتە گوێم. (کڕاڵ) بۆ شاردنەوەی تۆنی شێواوی دەنگی زوو زوو ئاماژەی بۆ پاسەوانە دەهۆڵ لێدەرەکان دەکرد، تاوەکو توندترە لەدەهۆڵەکان بدەن!. گەورە کاهین بەمەبەستی رزگارکردنی (کڕاڵ) لەو بارە ناهەموارەی کەتێی کەوتبوو، هەر بۆخۆی و بەبێ ئەوەی کە(کڕاڵ) پێی بڵێت، بەدەنگێکی بەرزو تۆنێکی قەڵەوو گڕ کەوتە قسەکردن، بەڵام ئەو دەستپێشکەرییەی (کڕاڵ)ی زۆر شپرزەو شێواو کرد، کە لەبزواندنی پەیتا پەیتای قامکەکانیدا وەدەر دەکەوت. یەکێك لەکاهینەکان کەئاگاداری ئەو حاڵەتە نائاساییەی (کڕاڵ) بوو لەگەورە کاهین چووە پێش و شتێکی بەگوێدا چرپاند. گەورە کاهین هەر یەکسەر تۆنی دەنگی خۆی گۆڕی و هێندەی ناسك و باریك کردەوە کەزۆر لەتۆنی شێواوی دەنگی (کڕاڵ) خراپتربوو. هەر کە(کڕاڵ) دەنگی گۆڕدراوی گەورە کاهینی بەرگوێ کەوت، کەمێك هاتەوە سەرخۆی و بڕێك ئارام بۆوە. گەورە کاهین لەکۆتایی قسەکانیدا گوتی(هەروەك لەسەرەتاشدا گوتم ئەم بڕیارە نوێیەی (کڕاڵ)ی گەورەو مەزنمان، ئیلهامێکی بێوێنەی دنیابینی و دڵسۆزییەتی دەرهەق بەو کەڵە پیاوەی کە ئەم دوورگە وشك و برنگەی ئاوەدان کردەوە. ناکرێت ساڵرۆژی مەرگی(شەهموز)مان لەیاد بچێت، دەبێت لەڕۆژێکی ئاوادا کەشێکی وای بۆ بخوڵقێنن کەهەتا

هەتایە لەیادمان نەچێتەوە. ئەی کۆیلە بێدەنگەکانی دوورگەی (سین)، دەبێت لەمڕۆدا دەنگی خۆکوتین و لەخۆدان و لێدانی زنجیرە قەوییەکانی دەستتان، بگاتە ئەو شوێن و جێگەیەی کەڕۆحی (شەهموز)ی تێدا شادو سەرفرازە.

دەبێت لەسەد لاوە خۆتان زامدار بکەن و خوێنی وەستاوو گەنیوتان بڕژێتە سەر خاکی دوورگەکەی شەهموز، تاوەکو لەناوەوە پاك ببنەوەو لەجەستەتاندا خوێنی نوێ بجمێت. ئێمە شەیدای ئەم دوورگە سیحراوییەی ئەوین، لەئاست ئەودا گچکە بنیادەمین، ئێمە گوێڕایەڵی حیکمەتەکانی (شەهموز)و وتە پیرۆزەکانی (کڕاڵ)ی مەزنین. ئەی کۆیلە کورتە باڵاکانی دوورگەی (سین)، گەرچی نکۆڵی لەمەزنی (شەهموز)ی قارەمان ناکرێت، بەڵام ئەگەر ئەویش نەبایەو لەو سەردەمەدا دوورگەکەی نەدۆزیبایە، ئەوە بەدڵنیاییەوە لەم سەردەمەدا لەلایەن (کڕاڵ)مانەوە دەدۆزرایەوە!!. ئەی کۆیلە چاو خەواڵووەکانی دوورگەی (سین)، هەر کەگوێتان لەدەنگی دەفەکانمان بوو دەبێت حاڵ بتانگرێت و بەچەشنێك لەخۆتان بدەن کەتا ئێستا نەك هەر لەدوورگەکەماندا، بەڵکو لەدنیادا نەبیندرابێت و نەکرابێت). هەر کە گەورە کاهین قسەکانی تەواوکرد، کاهینە دەف بەدەستەکان، کەوتنە لێدانی دەفەکانیان، بەچەشنێك دەنگی دەهات کەئیقاعی دەنگی دەقی دەروێشەکانی ئەو شارەی وەبیر دەهێنامەوە کەجێم

هێشتبوو. دەنگی زنجیری دەست کۆیلەکان، ئەو دەمەی کەبەر پشت و سنگ و سکیان دەکەوت تا دەهات دەنگی لێدانی دەفەکانی دەشاردەوە، پاش ماوەیەك بێجگە لەدەنگی زنجیرەکان، هیچ دەنگێکی دیکە نەدەهاتە گوێم. کۆیلەکان تادەهات توندتر زنجیرەکانیان بەپشتی خۆیاندا دەدا کەهەر دەتگوت دەمێکە چاوەڕێی ڕۆژێکی وان. پێنەدەچوو هیچ ئازارێکیان پێ بگات، بەڵکو لەگەڵ هەر وەشاندنێکی زنجیرەکەی دەستیان بڕێك زیاتر چاوە ساردو سڕەکانیان دەگەشایەوەو دەمووچاوی ژەنگگرتوویان ڕەنگی دەگۆڕا، پێدەچوو لەناخەوە چێژێکی سەیرو ئەفسووناوی لەو چەشنە ئەشکەنجەدانەی خۆیان وەربگرن و حەزیان بەتەواوبوونی نەبێت. پاش تەواوبوونی مەراسیمی شین و لەخۆدانی کۆیلە نێرینەکانی بەشی خۆرئاوای دوورگەکە، (کڕاڵ)و دەست و پێوەندو پاسەوانە تایبەتییەکانی، خۆیان گەیاندە بەشی خۆرهەڵاتی دوورگەکە.

کاهینەکانیش پاش ماوەیەك بەچەند بەلەمێك لەڕووبارەکە پەڕینەوەو خۆیان گەیاندە ئەوبەری ڕووبارەکە، دواجار من و یەك دوو پاسەوان کەجێ مابوون، چووینە نێو بەلەمێکی لەوانەی تر گچکەترو بەبێ سەوڵلێدان گەیشتینە ئەوبەری ڕووبارەکە. هەر کەگەیشتمە گۆڕەپانی خۆرهەڵاتی دوورگەکە، چاوم بەکۆیلە مێینەکان کەوت کەهەریەکەیان بەوێنەیەکی مام ناوەندی (کڕاڵ) سنگ و مەمکی خۆیان داپۆشیبوو، بەڵام پێش ئەوەی بکەونە

قژڕنین و سنگ کوتان، راهیبەکان یەکە یەکە وێنەکانی (کڕاڵ)یان کۆکردەوەو خستیانە نێو سندووقێکی تایبەتی رازاوە بەنەخش و نیگار. قژڕنین و سنگ کوتانی کۆیلە مێینەکان، زۆر لەدیمەنی بەزنجیر لەخۆدانی کۆیلە نێرینەکان کاریگەرتر بوو بەلامەوە، هێندەی نەبرد سنگ و مەمکی خۆیان شین و مۆرکردەوەو زۆربەی تاڵە قژەکانی تەپڵە سەری خۆیان رنی. بێدەنگ دەگریان و ماسولکەکانی دەموچاوان بەچەشنێك گرژ دەبۆوە کەهەر دەتگوت هاکا دڵیان دەتەقێت و دەمرن. دەنگی ئیقاعی دەڤ راهیبەکان لەنێوەوە گڕی دەدان و پێدەچوو کەبیانەوێت داخ و کەسەرو زووخاوی چەند ساڵەی ژیانیان بەقژڕنین و سنگ کوتین بەتاڵ بکەنەوە. (کڕاڵ) گەرچی لەپشت ماسکەکەیەوە سیمای دیار نەبوو، بەڵام بەچەشنی جۆری وەستان و هۆگری و ئارامییەکەیدا پێدەچوو زۆر بەکەیف و خۆشحاڵ بێت. کە مەراسیمی یادکردنەوەی ساڵڕۆژی مەرگی (شەهموز) کۆتایی پێهات، هەموو شتێکی نێو دوورگەکە گەڕایەوە بۆ باری ئاسایی خۆی و بێجگە لەچەندان پەڵە خوێنی تێکەڵ بەئارەقەی جەستەی کۆیلەکان هیچی دیکە لەسەر خاکی هەردوو گۆڕەپانی دوورگەکە جێ نەما.

*   *   *

٦

کە شەو داهات، چەندان پەڵە خوێنی تێکەڵ بەئارەقەی جەستەی کۆیلەکان، کە لەسەر خاکی هەردوو گۆڕەپانی دوورگەکە جێ مابوون، بەهێوریی بوونە چەندان باڵندەی باڵ خوێناویی دەندووك درێژی چاو گەورە، پاش ئەوەی بەشپرزەیی لەهەموو شتێکی نێو دوورگەکەیان روانی، یەك لەدوای یەك لەشەقەی باڵیانداو فڕین. لەئاسمانی دوورگەکەدا بۆ تاوێك وەك گەردەلوولێك بەدەوری خۆیاندا هەڵسووڕان و پاشان لەبەرچاومدا ونبوون و نەمان. نازانم بۆ لەوکاتەدا باڵندەکانی شارۆچکەیەکی نزیك ئەو شارەم وەبیرهاتەوە، کەپێشتر تێیدا ژیابووم. پێش ئەوەی باڵندەکانی ئەو شارۆچکەیە، هەرهەموویان پێکەوە لەڕۆژێکی بەهاردا تەنگەنەفەس بن و بخنکێن، چەند جارێك بەمەبەستی دیتنیان خۆم گەیاندبووە شارۆچکەکە کەتەنها لەیەك رێگەوە دەکرا بچیتە نێوی. یەکەمجار کەویستم خۆم بگەیەنمە ئەوێ، بەوپێیەی نابەڵەد بووم، بەئاسانی ئەو رێگەیەم بۆ نەدۆزرایەوە کە تەنها رێگەیەکی چوونە نێو شارۆچکەکە بوو. سەرەتا بەسێ چوار رێگەی تردا رۆیشتم. پاش ماوەیەکی

دوورودرێژ، هەستم بەوە دەکرد، ئەو رێگەیەی پێیدا هاتووم ناچێتەوە سەر شارۆچکەکە، ئەوەبوو دواتر کەوتمە دووی چەرچییەك کەپێم وابوو بۆ شارۆچکەکە بچێت و باش بوو بەهەڵەدا نەچوو بووم و بەماوەیەکی کەم گەیشتمە نێو شارۆچکەکە. هەر کەبەمەبەستی تەماشاکردنی دەوروبەری خۆم، سەرم هەڵبڕی و یەکێك لەباڵندەکانم بینی، نەك هەر بەدیتنی پەشۆکام، بەڵکو بڕێك ترس و خۆفیشی لا دروستکردم. ئیدی پاش ئەوەی لەزۆر شوێن و جێگەی شارۆچکەکەدا دەیان باڵندەی لەو جۆرو چەشنەم کەوتە بەرچاو، هێدی هێدی لەسەرەخۆتر کەوتمە سەیرکردنیان. هەر یەکێك لەباڵندەکان دوو هێندەی مرۆڤێکی ئاسایی باڵاو قەڵافەت و قەبارەیان هەبوو، بەڵام سەرباری گەورەیی و درێژییان زۆر بەئاسانی هەڵدەفڕین و ئاسمانی شارۆچکەکەیان تەی دەکرد. بەمەبەستی زانینی شوێنی مانەوەو هێلکەکردنیان پرسیارم لەپیرترین پیرەژنێکی شارۆچکەکە کرد، کەپرچی هێندە درێژ بوو بەناچاری بەدووی خۆیدا رایدەکێشا. گەرچی سەرەتا پێدەچوو گومانی لەپرسیارەکەم هەبێت و نەیەوێت وەڵامم بداتەوە؟! بەڵام پاش ئەوەی بۆ ماوەیەکی دوورو درێژ تێی روانیم و بەقامکە وشك و رەقەکانی چەند جارێك سەری خووراندم، دەستی گرتم و هێدی هێدی بردمییە نزیك گەورە قەڵایەکی دێرینی دەرەوەی سنووری

شارۆچکەکە، کەدیوارەکانی بەحەوت ڕەنگ بۆیە کرابوون. هەرکەچوومە نێو قەڵاکە، ژمارەیەکی زۆرم لەو باڵندانە کەوتە بەرچاو، کەتەنها یەکێکیان لەسەر یەك هێلکەی زۆر گەورەی ڕەنگ خۆڵەمێشی کڕکەوتبوو.

لەگەڵ ئەوەی گەورەییەکەیان ئینسانی دەتۆقاند، بەڵام لەڕاستیدا زۆر بەستەزمان و بێزیان بوون، بێجگە لەوەی کەدەکرا زۆر بەئاسانی و پاش کەمێك تێڕوانین، حوزن و ماتەمێکی سەیرو نائاسایی لەچاوەکانیاندا ببینیت. بەڕۆژ هیچ جۆرە دەنگێکیان لێوە نەدەهات، تەنها کەشەو دادەهات، هەر هەموویان بەدەنگێکی نزیك لەدەنگی مرۆڤ و بەڕیتمی ئاوازی حەیرانێکی دێرین تا ڕۆژ دەبۆوە چریکەیان دەهات. بۆ یەکەمجار کە بەشەو لەشارۆچکەکەدا مامەوە، گەرچی گرمە گرمی هەورو گڤەگڤ و لوورەی ڕەشەباو باو بۆران، دەبوونە ڕێگری گوێگرتنم لەباڵندەکان، بەڵام پاش ئەوەی بۆ چەند جارێك گوێقوڵاغی هەمان ئاوازی دووبارە بۆوەی باڵندەکان بووم، دەنگێکی هاوچەشنی ئەو دەنگەم وەیاد هاتەوە کە لەیەکێك لەکۆڵانە دێرینەکانی ئەو شارەی پێشتر تێیدا ژیابووم و بەڕێکەوت لەئێوارەیەکی پاییزدا کەمن و (نەوا) هێدی هێدی بەرەو لای کۆنترین باڵەخانەیەکی کۆڵانەکە هەڵدەکشاین، لەناکاو هاتە گوێم. کە ڕوانیمە دەستە ڕاستی کۆڵانەکە کچێکی لاسووتاوی بەر پەنجەرەیەکی بەنایلۆن

گیراوم بینی، گەرچی لێوو قوڕگ و زاری نەدەبزواند، بەڵام پێدەچوو ئاوازەکە لەقووڵایی ناخی ئەوەوە بێتەدەر. دەنگی تەقینەوەی بۆمبایەك کەمێك ڕایچڵەکاندم، تەماشای (نەوا)م کرد، کەکەمێك لەسەرووی باڵەخانەکەوە چاوەڕێی دەکردم. کە بۆ دووەم جار ڕوانیمە پەنجەرەکە کچەکەم نەبینییەوە. دەنگێکی هێندە کاریگەر بوو، کە لەوەو بەدوا نەدەکرا لەمێشکی خۆمی بسڕمەوەو لەیادی خۆمی بەرمەوە. هەرکاتێکیش زۆر خەمبار بوومایە لەبەرخۆمەوە دەکەوتمە لاساییکردنەوەی ئەو دەنگەی کەپێدەچوو بەسەرهاتی وڵاتێکی دابەشکراوو سەرگوزەشتەی شارێکی خاپوورکراوو حەکایەتی هەموو مرۆڤێکی داماوو کلۆڵ بگێڕێتەوە.

تەماشەیەکی ئاسمانی دوورگەکەم کردو بۆ ساتێك پێموابوو تارمایی چەندان باڵندەی شارۆچکەکە، لەئاسمانی دوورگەکەدا دەفڕن. کەگەڕامەوە بۆ نێو پەرستگاکە، خۆم گەیاندە لای گچکە ژوورێکی لاچەپەکی لەتەختە دروستکراو، کەناوەوەی بەتەپەدۆر رووکەش کرابوو. ژوورێکی تایبەت بوو بەو کاهینانەی کەدەچوونە خەڵوەتەوە. دەرگای لەدار ساج دروستکراوەکەیم کردەوەو چوومە ژووریٚ، دەمویست لەوێدا کەمێك لاسایی دەنگی باڵندەکانی شارۆچکەکە بکەمەوەو گەر بۆ ساتێکیش بێت، وەك ئەوان ئاوازی حەیرانە دێرینەکە بچڕم. بەڵام ئەو دەنگەی

لەقوڕقوڕاگەمەوە هاتەدەرو بیستم زارەتەرەك و پەشۆكاوی كردم، چونكە نەك هەر بەدەنگی خۆم نەدەچوو، بەڵكو زۆر گەورەو گڕو بگرە ترسناك و ناقۆڵا بوو. دیار بوو گەورە كاهین هەرچەندە ژوورەكەشی زۆر دوور بوو، لەو گچكە ژوورەی كەچوو بوومە ناوی گوێی لەدەنگم ببوو. هەربۆیە زۆر بەخێرایی گەیشتە لام و بەسەرسامییەوە گوتی(ناشێت ئەو دەنگە گەورەو قەوی و عەجایبە، لەقوڕقوڕاگەی تۆوە هاتبێتە دەر). لەوەدابوو كەوەڵامی بدەمەوە، كاتێك بۆخۆی دەمی هەڵهێناو گوتی(ئەگەر دەتوانیت كەمێك بخەوە!).

كەڕۆژ بۆوە، گەورەكاهین بەڕاڕەوە نهێنییەكەدا، منی لەگەڵ خۆیدا بردە نێو كۆشكەكەی (كڕاڵ) كەزۆر جوداو جیاوازبوو لەو ڕاڕەوە نهێنییەی كەپێموابوو پێشتر لەخەونێكمدا پێیدا ڕۆشتبێتم و لەوێوە خۆم گەیاندبێتە نێو كۆشكەكە. بێجگە لەوەی كەنێو كۆشكەكەش زۆر لەوە جوداو جیاوازتر بوو كەپێشتر لەخەونەكەمدا بیندبووم.

پاش ئەوەی لەگەڵ گەورە كاهیندا بەپەیژەیەكی لەدار دروستكراودا چووینە نێو چاڵێكی زۆر قووڵ، كەدەكەوتە بەشی دواوەی پەرستگاكەو هێندەی پانتایی دە كاشییەك سەرەكەی واڵا بوو، لەوێوە بەپێپلیكانەیەكی هەزار خانەییدا چووینە نێو گەورەترین هۆڵێكی كۆشكەكە، كە لەجێی باخچە داخراوەكە

حەوزێكی گەورەی تێدابوو، كەژمارەیەك لەكچۆڵە سەماكەرو كەنیزەكەكانی كڕاڵ لەنێویدا گەمەیان دەكردو تریقەیان دەهات. لەوێشەوە چووینە نێو ژووری ئاژەڵە مۆمیاكراوەكان، بێجگە لەنموونەی دەیان چەشن و جۆری خەنجەرو شمشێرو مەتاڵ و گورز، هیچ شتێكی دیكەی تێدانەبوو. لەهەمووشی سەیرتر، كتێبخانەكە بوو كە لەجێی پێنج كتێبەكەو ئەو وێنانەی (كڕاڵ) كەرەفەكانی پێ پڕكرابۆوە، سەدان دەرپێ و ژێركراس و گۆرەوی و مەمكدان و پێڵاوی ژنانە لەڕەفەكاندا دانرابوون. گەورە كاهین كە زانی زۆر بەوردی و ئەوپەڕی سەرسامییەوە دەڕوانمە هەموو ئەو شتانەی لەنێو ڕەفەكانی كتێبخانەكەدا دانراوە. بەدەنگێكی نەوی و نەرم گوتی(دارۆ، ئێمە كاتی ئەوەمان نییە، لەهەموو شتێك خووردبببینەوە! جگە لەوەی كە ڕەنگە نەزانیت بۆ كارێكی زۆر گرنگ تۆم هێناوەتەوە ئێرە. هەرئەوەندەی لەو دەرگایەی دەستە ڕاستەوە چووینە دەرێ، خۆمان لەنێو گرنگترین ژوورێكی كۆشكەكەدا دەبینینەوە، كەئەویش ژووری تایبەت بەخەوتن و حەوانەوەی (كڕاڵ)ـە). هێندەی نەبرد، چووینە نێو ژووری تایبەتی (كڕاڵ)، سەرەتا پزیشكێكی كەمێك بەتەمەنم بینی، كە بەئامێرێكی تایبەت فەحسی نێو زارو قوڕقووڕاگەی كەسێكی دەكرد، كە بەبێ هۆشی لەسەر سیسەمێكی گەورەی لەدار دروستكراوی بەزێڕو زیوو نەخشێنراو ڕاكشابوو.

یەکەمجار دەموچاوی کەسە راکشاوەکەم بەتەڵخی هاتە بەرچاو، بەڵام پاش ئەوەی لێی نزیک بوومەوە پارچەیەک بەزو دووگی پەنماوو هەڵئاوساوم بینی، کەسیٚ قات غەبغەبە لەژێر چەناگەیەوە تاوەکو سەرسنگی داهاتبووە خوار. بەئەستەم دووچاوو خاڵێکی گچکەم لەنێو بەزو دووگەکەدا بۆ جوداکرایەوە، بەڵام چەند لێی وردبوومەوەو گەڕام کەپوو و گوێچکەکانیم بۆ نەدۆزرایەوە، تەنها شتێکی دیار لەدەموچاویدا دەمە زلەکەی بوو. بەپزیشکەکەم گوت(ئەمە کێیە؟!).

هەروەک ئەوەی گوێی لێم نەبووبێت، چووە لای ئەو مێزە رەشەی دەکەوتە لای تاکە پەنجەرەیەکی ژوورەکەوەو ئەو جانتایەی کردەوە کە لەسەر مێزە رەشەکە دانرابوو. پاش ئەوەی چەند ئامێرێکی پزیشکی لەجانتاکە هێنایە دەر، گەورە کاهینی بانگ کردە لای خۆی و چەند شتێکی بەگوێدا چرپاند. گەورە کاهین دوای ئەوەی چەند جارێک سەری بۆ پزیشکەکە لەقاندو دەستێکی خستە سەرشانی. زۆر بەهێمنی بەرەو لای من هات، نازانم بۆچی، بۆ تاوێک هیچی نەگوت و وەک من کەوتە تەماشاکردنی پزیشکەکە، کە تادەهات ئامێرێکی تری لەنێو جانتاکە دەهێنایە دەرو ئامێرەکەی کەپێشتر دەریهێنابوو دەیخستەوە نێو جانتاکە. لەوەدابوو، بۆ جارێکی تر بڕوانمە دەموچاوی کەسە راکشاوەکە. کە بەدوو قامکی موویەکی سپی

نێو سمێڵمی هەڵکێشاو پاشان هەر وەک ئەوەی شتێکی زۆر گرنگم پیشان بدات، چەند جارێک بەبەرچاومدا هێنای و بردی. دواتر گوتی(ئەگەر نەختێک بەوردی تەماشای کەسە راکشاوەکەی سەر سیسەمەکەت کردبا، هەر بەهەیبەتیدا دەتزانی کەخودی کڕاڵ خۆیەتی!). لەبەر خۆمەوە گوتم(تۆ بڵێی هەر لەزگماکەوە دەموچاوی وابووبێت؟!).

پزیشکەکە دوای ئەوەی بەیەکێک لەو ئامێرانەی لەجانتاکەی دەریهێنابوو، بۆ جارێکی تر قوڕگی (کڕاڵ)ی فەحس کرد. رووی کردە گەورەکاهین و گوتی(باش بوو هەر بۆ خۆی لەهۆش خۆی چوو، ئەگینا نەیدەهێشت ماسکەکەی لابدەم و فەحسی نێو قوڕگی بکەم). گەورەکاهین، هەروەک ئەوەی یەکێک پێی گوتبێت، بەپەلە دەستی دایە ماسکەکەی (کڕاڵ) کە لەسەر مێزەکە دانرابوو. پاشان زۆر بە لەسەرەخۆیی کردییە دەمووچاوی (کڕاڵ). دوای ئەوەی پزیشکەکە سەری(کڕاڵ)ی بەرزکردەوە، گەورەکاهین، لاستیکی ماسکەکەی لەپشتە سەری(کڕاڵ) قایمکرد. ئینجا گەورەکاهین، بەچرپە بەپزیشکەکەی گوت(نازانم بۆ دەنگی، بەیەکجاری وای لێهات و گەیشتە ئەم حاڵەی ئێستا. تۆ بڵێی چاک نەبێتەوەو دەرمانێک بۆ دەردەکەی پەیدا نەکرێت!؟). پزیشکەکە، پاش ئەوەی بەدەستەڕاستی کەمێک سەر لووتی خوراند. لەوەڵامدا گوتی(حەز دەکەم ئەو راستییەت پیٚ

بڵێم، کە تێکچوون و شێوانی دەنگی(کڕاڵ) پەیوەندیی بەتێکچوونی ناسروشتییانەی هۆرمۆنەکانی لەشییەوە هەیە. دیارە سەرەتا وەك دەبینن، دەنگی دەگۆڕێت، بەڵام پاش ماوەیەك، زۆر ئۆرگانی تریشی گۆڕانی بەسەردا دێت).

گەورەکاهین، بەشپرزەییەوە گوتی(مەبەستت چییە؟!).

پزیشکەکە، کەمێك زیاتر لەگەورەکاهین، چووە پێشێ و گوتی(مەبەستم ئەوەیە، ئەو گۆڕانکارییەی دووچاری بووە: تەنها لەم قۆناغ و دۆخەی ئێستایدا راناوەستێت). گەورەکاهین، پاش ئەوەی مووچووڕکێك لەکەڵەموستی پێیەوە تا تەپڵەسەری مێرووڵەی کرد، گوتی(باشە لەمە خراپتر چی تر ماوە؟!).

پزیشکەکە بەبێزارییەکەوە گوتی(نازانم بۆ تێناگەیت، گوتنی ئەوەی کەپێویستە پێت بڵێم، رەنگە ئاسان نەبێت! هەر باشیشە وەك ئێوە خەڵکی ئەم دوورگەیە نیم و هەر پاش ئەوەی کە(کڕاڵ) هاتەوە هۆش خۆی، دەگەڕێمەوە). گەورەکاهین، بەتووڕەییەوە گوتی(راشکاوانە، ئەوەی دەیزانیت، بیڵێ).

پزیشکەکە پاش کەمێك بێدەنگ بوون، دەمی هەڵهێناو گوتی(ئەو لەئێستادا، هەر بەتەواوی بۆتە نێرەمووك. خۆزیا هەر ئەوەندەش بایە، هێندە نابات هەموو خاسیەت و سیفاتێکی مێینەی بەزەقی تێدا دەردەکەوێت و بەماوەیەکی کەم، دەبێتە ژنێکی تەواو). گەورەکاهین، پاش ئەوەی ئەو دووسێ دێڕەی

لەپزیشکەکەوە بیست. بەواق وڕماوی ماوەیەك تێڕوانیم و پاشان بەخەم و کەسەرێکی زۆرەوە گوتی(باشە چی بکەین؟! خۆمن وامدەزانی دەردو نەخۆشییەکی کاتییە و دوای ماوەیەك(کڕاڵ) وەك جارانی لێ دێتەوە. گەرچی پێشتریش لەسەرەتاوە تانیوەڕاستی وتارەکەی، دەنگی گڕی بڕی دەکرد! بەڵام هەرچۆنێك بایە لەئێستا باشتربوو. بەڵام وەك تۆ دەیڵێیت، مەسەلەکە لەدەنگدا نامێنێت و دەبێتە شتێکی تر. بەڕاستی شتێکی ترسناکە! رەنگە نەزانن، ئەم دوورگەیە پاش وتار خوێندنەوەیەکی(شەهموز)ی مەزن، ئاوەدان کراوەتەوە).

پزیشکەکە بەکاوەخۆ زاری بەش کردو گوتی(ئەی ناکرێت لەجێی ئەو کەسێکی تر، ببێتە...). گەورەکاهین، نەیهێشت قسەکەی تەواو بکات و گوتی(بەپێی دەستووری دوورگەکەمان، کە لەلایەن (شەهموز)ی مەزنەوە دانراوە. ئەو کەسەی کەبۆی هەیە ببێتە (کڕاڵ)، یان دەبێت نەوەی خۆی بێت، یان ئەگەر رێگرێك هەبێت لەبەردەم بە (کڕاڵ) بوونی یەکێك لەنەوەکانیدا وەك تەمەن، یان حاڵەتێکی دەروونی، ئەوە لەو کاتەدا تەنها نەوەی خزمەکانی دەتوانن ئەو جێگەیە پڕ بکەنەوە. جا گرفتەکەی ئێمەش لەوەدایە،–دارۆ– تەنها نەوەیەکی(شەهموز)ە، کە ئێستا لەژیاندا مابێت! تاکە کەسێکیش بەخزمایەتی و پشتاوپشت دەچێتەوە سەر(شەهموز)ی مەزن، (کڕاڵ)ی

ئێستامانە، کەهیچ منداڵێکی نییە. ڕەنگە تاکە چارەسەرێکیش ئەوەبێت، کەتاسەر نەهێڵین کەس بەم وەزعەی(کڕاڵ) بزانێت. جگەلەوەی هەروەك پێشتر وام دانابوو تاچاك دەبێتەوە (دارۆ) لەجێی ئەو وتارەکانی بخوێنێتەوە. دیارە کەماسکەکەی (کڕاڵ)یشی کردە دەموچاوی پێموانییە کەس پێی وابێت کە(کڕاڵ)..). پزیشکەکە بەتەوسێکەوە گوتی(بەڵام ئیدی (کڕاڵ) تا دوا هەناسەی ژیانی هەر بەو چەشنە دەمێنێتەوەو بەتەمای چاکبوونەوەی مەبە).

گەورە کاهین نەڕاندی بەسەریداو گوتی(دەزانم چاك نابێتەوە، مەبەستم ئەوەیە پێش ئەوەی گوێم لەقسەکانی تۆ بێت من خۆم ئەوە هاتبوو بەخەیاڵمدا کەتا چاك دەبێتەوە کەسێك لەجێی ئەو وتارەکان بخوێنێتەوە، بەڵام پێش ئەوەی گوێم لەدەنگی (دارۆ) بێت، دەمویست کەسێکی دەنگ قەوی لەجێگەیەکی تری دنیاوە بهێنمە دوورگەکەو لەجێی (کڕاڵ) وتارەکان بخوێنێتەوە). پزیشکەکە بەسەرسوورمانێکەوە گوتی(جگە لە(دارۆ)، لەدوورگەکەدا کەسێکی تر نەبوو؟! مەبەستم ئەوەیە، کە بۆ پێش ئەوەی گوێت لەدەنگی بێت، بیرت لەکەسێکی دەرەوەی دوورگەکە دەکردەوە، باشە هەر هیچ نەبێت لەناو خۆتاندا، مەبەستم لەکاهینەکانە، کەسێکی وات چنگ نەدەکەوت، کەڕۆژانە وتارەکانی پێ بخوێنیتەوە. جگەلەوەی گەر دارۆ تەنها نەوەیەکی

(شەهمون) بێت، وەك پێشتر گوتتان ئەی بۆ لەسەرەتاوە ئەوتان نەکردۆتە (کڕاڵ)، گەرچی ئێستاش نەچووە بچێ).

گەورەکاهین گوتی(سەبارەت بەوەی کەبۆچی (دارۆ)مان نەکردە (کڕاڵ)، حەکایەتێکی دوورو درێژەو ڕەنگە ئێستا کاتی گێڕانەوەیم نەبێت. دەرحەق بەوەش کە بۆ نەکرا، هیچ کاهینێك لەجێی (کڕاڵ) دابنێم، تا وتارەکانی بخوێنێتەوە، ڕەنگە نەزانن کەهیچ کاهینێك بێجگە لەخۆم باڵای هێندەی باڵای(کڕاڵ) نییە، ئەگەر ماسکیش لەدەموچاو بکەن زوو فەرقیان پێ دەکرێت و دەزانرێت. دیارە زلبوونی لەپڕی دەنگی (دارۆ) زۆر کاری تێکردم، بەڵام لەڕوویەکی دیشەوە بەباڵاش هێندەی (کڕاڵ)ـە، بگرە پان و پۆڕی شان و قەڵافەتیشیان لەیەك دەچێت. گەرچی منیش لەڕووی پان و پۆڕی شان و قەڵافەتمەوە شتێکی ئەوتۆم لەگەڵ (دارۆ) فەرق نییە، بەڵام بەوپێیەی کە لەزۆربەی بۆنەو مەراسیمەکاندا جگە لەوەی کەدەبێت لەشوێنێکی دیارو نزیك بە(کڕاڵ) رابوەستم و ببینرێم، دەبێت وتارێك یان چەند دێڕێك بۆ پشتگیری کردنی وتارو بڕیارەکانی ئەو بڵێم، بۆیە ناکرێت من ماسکەکە لەدەموچاو بکەم و ڕۆڵی ئەو ببینم، مەگەر..).

پزیشکەکە بەعاجبایەتییەکەوە گوتی(باشە ناکرێت وەك ئەو وڵاتەی کەمن تێیدا دەژیم کەس وتار نەخوێنێتەوەو زۆر بەڕۆتینی کاروبارەکانی ڕۆژانە بەڕێوەبچێت؟ لای ئێمە زۆربەی

خەڵکە رەشۆکییەکە هەر ناوی پاشای وڵات نازانێت و پێویستی بەزانینیشی نییە، ئیدی چ پێویست دەکات لەکات و ساتێکی دیاریکراودا کۆیلەکان لەئیشوکار بکەن و سەرقاڵی گوێگرتنیان بکەن، من تێناگەم، ئەمەچ سوودێکی هەیە؟!). گەورەکاهین پاش هەڵوێستەیەکی کەم خایەن، کەپێدەچوو مەبەستی بێت، شیرازەیەکی گونجاو بۆ چەشن و جۆری قسەکانی بدۆزێتەوە، زاری بەش کردو گوتی(خزم و برادەرەکانی (شەهموز) پاش ئەوەی کە زارەترەك دەبن و ترس و خۆف دایاندەگرێت، ئەو دەمەی بەڕۆخی رووبارەکەدا سەربەرەو ژوور دەکەونەڕێ، بەتایبەت ئەو دەمەی کەبیناییان لێڵ دەبێت، ئیدی کەپاشەو پاش بەفەرمانی (شەهموز) دەگەڕێنەوە دواوە، یەکێکیان بێ ورەیی و ترس و خۆف ناشارێتەوە. پێی وادەبێت کەدەبێت هەر لەگەڵ شەفەق کەوتنی رۆژی دوایی، دوورگەکە جێبهێڵن. بێگومان ئەگەر توانای وتاربێژی و سەلیقەی (شەهموز) لەوکاتەدا فریای نەکەوتباو وتارێکی زۆر گرنگی نەگوتبا، ئەوا بێشك هەموو خزم و برادەرەکانی بەرەبەیان بەهەر شێوەیەك بایە دوورگەکەیان جێدەهێشت و ئەویان بەتەنیا جێدەهێشت.

ئیدی پاش مەرگی شەهموزو هاتنە سەرحوکمی کوڕە تاقانەکەی بەڕەسمی وتار خوێندنەوە بووە سونەتێکی

هەمیشەیی و بەردەوامی ئەو کاتەو لەوەو بەدوای گشت (کڕاڵ)ەکانی دوورگەکەمان، باوەڕت هەبێت کەوتارە بەردەوام و یەك لەدوای یەکەکان هێندە کاریگەریی لەسەر کۆیلەکان هەیە کەپێم وانییە هیچ لێدان و ئەشکەنجەو تف و جوێن و تێهەڵدانێك ئەو کاریگەرییەی لەسەریان هەبێت. بەتایبەتی رەنگە ئێوە نەزانن ئەم کۆیلانەی نێو دوورگەکەمان لەشوێنێکی دیکەی دنیاوە هێنراونەتە ئێرەو لەتوخمێکی زۆر پیس و نەگریسی مرۆڤن. مەڕوانە بێدەنگی و گوێڕایەڵییان، ئەگەر وتارە دووروودرێژو بەردەوام و یەك لەدوای یەکەکان نەبووایە، ئەوە دەمێك بوو رەنگە هەر لەسەردەمی هاوردنیانەوە بۆ ئێرە دەستیان دابایەتە یاخی بوون و هەڵگەڕانەوە.

دەبێت ئێمەی کاهین هەموو هەوڵ و تەقەلایەکمان وەگەڕبخەین بۆ پارێزگاریکردن لەپیرۆزترین رووبارێکی ئەم دنیایە، کەبێگومان لەودیو ئاست و شوێنێکی رۆخی رووبارەکەوە کەبینایمانی تێدا لێڵ و تەڵخ دەبێت و شتێك دەبێتە رێگری بینین و تەماشامان، بەهەشتێکی ئەزەلی و ئەبەدی هەیە، کەتەنها رێگەی چوونە ناوەوەی رۆحە بەهەشتییەکان دەدات. کاری هەمیشەیی و بەردەوامی ئێمەش پاراستنی پاکی و بێگەردیی ئەم خاکەیە کەپیرۆزترین

رووبارێك بەنێوەڕاستیدا ڕەت دەبێت. دیارە دۆزینەوەی ئەم دوورگەیەش لەلایەن (شەهموز)ەوە گەرچی بەڕێکەوت دۆزراوەتەوە، بەڵام دیارە بێ حیکمەت و بێ مەڵامەت نییە، ئەوەی کە لەتۆشم دەوێت گەر وەك دەیڵێم جێبەجێی بکەیت، چیت بووێت لەگەوهەرو بەردی بەنرخ و شتومەك و کەلوپەلی عەجایب، ئەوە بەخۆشحاڵییەوە پێت دەبەخشم. گەرچی ئەوەی کە لەتۆم دەوێت، کارێکی زۆر ئاسانە، بەڵام گرنگییەکەی لەوەدایە کەتەنها بەتۆ رایی دەکرێت.

هەر کە(کڕاڵ) هاتەوە هۆش خۆی وای تێبگەیەنە گەر بۆ ماوەی چەند مانگێك لەجێگەدا بمێنێتەوە ئەوە بەتەواویی چاك دەبێتەوە. کەقەناعەتی کرد ئەو دەمە تەگبیری ئەوەی بۆبکە، تا چاك دەبێتەوە دەبێت کەسێکی دی بەبێ ئەوەی کەس بیزانێت لەجێی ئەو وتار بخوێنێتەوە. هەر کە هێندەت پێ گوت، ئیدی جڵەوی قسەکردن بۆ من جێبهێڵە). پاش ئەوەی (کڕاڵ) کەمێك دەستی بزواند، گەورە کاهین ڕووی تێکردم و گوتی(نازانم بۆچی تۆم لەگەڵ خۆم هێنایە ئێرە! بەهەر حاڵ ئێستا بەپەلە بچۆرە دەرێ و لەپشت دەرگاکەوە چاوەڕێ بە).

*　　*　*

کەچوومە پشت دەرگاکە، هەستم بەماندووبوونێکی نائاسایی دەکرد، هەر دەتگوت سەرپاکی بیابانێکم حەوت شەوو حەوت ڕۆژ بەپێیان بڕیوە. ئەژنۆکانم بەچەشنێك ئازاریان دەهات کەزۆر خۆم بەپێوە بۆ ڕانەگیرا، لەپاڵ دەرگاکەدا دانیشتم و لاقەکانم لێ درێژ کرد. هەر کە لەژوورەکەی (کڕاڵ) هاتمە دەرێ و چوومە پشت دەرگاکە هەستم بەوەکرد، هەمان ئەو دەرگایە نییە کەپێشتر لەگەڵ گەورە کاهیندا لێوەی چووینە ژوور. بەرامبەر دەرگاکە، ڕاڕەوێکی تا بڵێی دوورو درێژو پان هەبوو، کە لەزۆر شوێنیدا حەوزی تایبەت بەماسی عەجایب و شووشەی سەرداخراوی پڕ لەدووپشك و مارو قرژاڵ و مشکی سپی و ڕۆبیان و کرمی ڕەنگاوڕەنگ و لوولپێچ دانرابوو. بێجگە لەشووشەیەکی زۆر گەورەی پڕ لەسەرەمێکوتە، کەخرابووە سەر مێزێکی بەرز.

هەموو ئەوەی لەڕاڕەوەکەدا کەوتە بەرچاوم، تاقیگەی پۆلی شەشەمی ئامادەیی بیرخستمەوە، کەدەکەوتە بەشی پشتەوەی قوتابخانەکەمان. پاش ئەوەی بەڕاڕەوێکی شێدارو تاریکدا دەڕۆیشتیت، دەگەیشتیتە بەردەم دەرگا زۆر بچکۆلەو نەوییەکەی کەدەبوو سەرو پشتی بۆ دانەوێنیتەوە تا بتوانیت بچیتە ژوور. مامۆستای بەرپرسی تاقیگەکە، هەردەم ڕیش و سمێڵی دەتاشی و بەردەوامیش سەدرییەکی سپی لەبەر دەکرد،

هەر لەگەڵ دەستپێکردنی دەوامی ڕۆژانەو تا لێدانی دوا زەنگی قوتابخانەکەمان، لەتاقیگەکەدا نەدەهاتە دەرێ. لەپشووەکاندا بەبێدەنگی دەچوومە نێو تاقیگەکەو تێم دەڕوانی، زۆربەی ئەو خشۆکانەی کەلێی داوا دەکردم و بۆم دەهێنا، لەمەنجەڵێکی گچکەدا دەیکوڵاندن، پاش ریشاڵ ریشاڵ بوون و داوەشانی گۆشتەکەیان سەرەتا ئێسکەکانی جیادەکردنەوەو دواتر هەریەکەیان بەجیا ئێسکەکانی پێکەوە دەنووساندن و پەیکەرە ئێسکی هەریەك لەخشۆکەکانی بەو چەشنە سەرلەنوێ دروست دەکردەوە. ئەو ڕۆژانەی کەدەبوو وانەی زیندەوەرزانی لەتاقیگەکەدا بخوێنین، زۆر بەپەلە خۆم دەگەیاندە ئەوێ و لەسەر یەکێك لەکورسییەکانی پێشەوەدا دادەنیشتم. هەر کەدەستی دەکرد بەقسەکردن زۆر بەسەرنجەوە تێم دەڕوانی و گوێم لێدەگرت، کەمێك باسی وانەی تایبەت بەخۆمانی دەکردو هێندەی نەدەبرد، وەك هەموو جارێك باسی زیندەوەرێکی سەیرو سەمەرەی بۆ دەکردین.

لەیەکێك لەئێوارە ساردەکاندا پاش ئەوەی وێنەی چۆلەکەیەکی لەسەر تەختە رەشەکە بۆ کردین، کەسەری بەسەرە مار دەچوو، بەکاوەخۆ دەمی هەڵهێناو گوتی(ئەگەر سەرنجی لەشی بدەن، بەتەواوی لەچۆلەکە دەچێت، بەڵام وەك دەبینن سەری بەسەرە مار دەچێت، دیارە هەر وەك ماریش دەگەزێت و ژەهرەکەشی لەژەهری ژەهراویترین چەشنی مار کوشندەترە.

گەرچی پێم وانییە لەئێستادا مابێت، بەڵام لەڕۆژگارێکدا لەهەموو شوێنێکدا هەبووەو کەوتۆتە بەرچاو. تەنانەت وەك دەگێڕنەوە، ژمارەیەکی بێ شووماریان لەپڕوپێکەوە بەچەشنی باران دابارینەتە سەر خەڵکی یەکێك لەوشارانەی کە چ خووڕەوشت و داب و نەریت و جلوبەرگیان وەك ئێمەیە، چ شێوەزاری ئاخافتنیان زۆر لەشێوە زاری ئاخافتنمانەوە نزیکە. ئیدی پێش ئەوەی رەشەبایەکی توند هەڵبکات، نیو بەنیوی خەڵکەکە دەکوژن، کەدیارە بەحوکمی لاوازیی باڵەکانیان ناتوانن لەکاتی هەڵکردنی رەشەبادا هەڵبفڕن. ناشزانم چۆن پێش وەخت هەر لەخۆیانەوە هەستی پێدەکەن و خۆیان لەپەناو پاسار دەنێن. هەر کەڕەشەباکە هەڵدەکات، لەبەدبەختی خەڵکی شارەکەدا، سوپای زرتە زەلامە رەش ئەسمەرەکان هێرش دەکاتە سەریان و بەماوەیەکی کەم هەموو نێرینەکانی شارەکە بەمنداڵی سەر بێشکەشەوە سەردەبڕن، پیرەژنەکان لەشارەکەدا جێدەهێڵن و کچ و ژنەکانیش لەگەڵ خۆیاندا دەبەنە پایتەختی وڵاتەکەیان.

پاش ئەوەی جوانەکانیان دەدەنە سوڵتانی وڵاتەکەیان ئەوانەی دیکە لەبازاڕی کەنیزەك فرۆشتندا دەفرۆشن. مێچکەی چۆلەکەمارە، هێلکەکانی لەهەموو شوێن و جێگەو پەناو پاسارێکدا جێ دەهێڵێت، بەبێ ئەوەی لەسەری بخەوێت، بۆخۆی پاش دوو هەفتە دەترووکێت و بەچکەکەی بەماوەیەکی کەم وەك باوانی گەورە دەبێت. کیسەیەکی ژەهر، لەژێر

کەللەسەری هەر چۆلەکە مارەیەکدا هەیەو ئەگەر بۆماوەی یەك مانگ بەهیچ گیانداریێکەوە نەدات و ژەهرەکەی بەتاڵ نەکاتەوە، مردار دەبێتەوە. تەنها خۆراکێك کەهەفتەی یەکجار پێویستی بەخواردنێتی، دڕك و داڵ و گژوگیاو روەکی ژەهراوییە، کەدەبێت لەپێناو دۆزینەوەو چنگ هێنانی، دەیان کەژو کێوو ناوچەی دوورە دەست بگەڕێت. کەدیارە ژمارەیەکی زۆریان هەر لەڕێگادا مردار دەبنەوە.

لەناوچوونی چۆلەکە مارەش هاوکاتە لەگەڵ چاخی دۆزینەوەی لاستیك و بەکارهێنانی لەدروستکردنی دارلاستیکدا کەهەموو خەڵکی دنیا لەو سەردەمەدا بەهۆی ئەو چەکە زۆر گرنگەوە بۆ ماوەی پێنج ساڵ لەهەموو جێگەو شوێنێکدا سەرقاڵی لەناوبردنیان بوون. جگەلەوەی هەر لەو سەردەمەدا چۆلەکەیەکی زۆر بچکۆلەی سەیری پەیدابووە، کەئیش و کاری گەڕان بەشوێن هێلکەی چۆلەکە مارەو دۆزینەوەی بووە. هەر پاش دۆزینەوەشی بەدەندووکە دەرزیلەییە زۆر باریکەکەی شیلەیەکی سەوزباوی رۆکردۆتە نێو و درەحاڵ گەشەکردنی سروشتی نێو هێلکەکەی راوەستاندووە. بێجگە لەوەی کەئەگەر بەچکەکەی نێوی هێندەی نەمابێت سەر لەهێلکە بهێنێتەدەر، یان لەیەکێك لەسووڕەکانی کامڵبوونیدا بووبێت، هێلکەکەی هەردوولاقی بەرز کردۆتەوەو لەبەرزی چەند مەترێکەوە فڕێی داوەتەوە خوار). لەناخەوە ئەو مامۆستایەم خۆشدەویست و هەردەم هەستم بەوە دەکرد، زۆر لەوە زیاتر دەزانێت کە

لەوانەکاندا بۆی باس دەکردین. بۆ یەکەمجار کەئەوم لەدەرەوەی تاقیگەکەدا بینی، لەو رۆژەدا بوو کەکۆمەڵێك کەسی سەرو ردێن درێژ لەدەرگای سەرەکی قوتابخانەکەمانەوە بەپرتاو خۆیان کرد بەژووردا. نەشمدەزانی کەئەوە دواجارێکە ئەوی تێدا دەبینم!

کەسە سەرو ردێن درێژەکان، بەسەر زۆربەی پۆلەکاندا دابەش بوون، ئەوەی هاتە نێو پۆلەکەی ئێمە لووتی بەچەشنێ گەورەو درێژ بوو، کەپێم وانەبوو تائەو کاتە لووتی ئاوام لەهیچ وێنەیەکی کاریکاتۆریشدا بەرچاو کەوتبێت. هەر یەکسەر وێنەی هەڵواسراوی کابرا رەشتاڵەکەی هێنایە خوارو پاش ئەوەی بەپێیان چووە سەری و شووشەی سەر وێنەکەی وردو خاش کرد، وێنەکی بەخێرایی هەڵگرتەوەو شێتگیرانە پارچە پارچەی کرد. وێنەی کابرا رەشتاڵەکە لەهەموو سووچ و کەلێن و ژوورو هۆڵ و ڕاڕەوو دالان و گەرماوو دوکان و سەر فولکەو بەردەمی بیناکان و سەرپردو ژێر پردی شارەکەدا دەکەوتە بەرچاو.

لەتەنها دوو شوێندا ئەو وێنەیەت نەدەکەوتە بەرچاو، یەکەمیان هەموو ئاودەستە گشتی و تایبەتییەکانی شاربوو، دووەمیشیان مەلهاخانە نهێنییەکانی زۆر شوێنی شارەکە بوو، کەخاوەنەکەی کابرایەکی زۆر قەڵەو بوو، پێش تەواوبوونی یەکێك لەجەنگەکانی ئەو وڵاتەی کەشارەکە دەکەوتە نێو سنوورەکانی، لەشوێنێکی نادیارەوە هاتبووە نێو شارەکەو تێیدا نیشتەجێ ببوو. سەرەتا وەك کەسێکی دیندار لەخەڵکەکە

نزیك ببۆوەو بەماوەیەکی کەم توانیبووی تێکەڵیان ببێت، بەحوکمی تواناو قودرەتی لەهیپتۆنیزمە کردن و خەواندنی بەرامبەرەکەیدا بەماوەیەك ژمارەیەکی زۆری گەنجەکانی کۆنترۆڵ کردبوو، جگەلەوەی کەفێری بەکارهێنانی حەشیشەو هیرۆین و تلیاکی کردبوون. ئیدی لەپیرۆزترین رۆژێکی شارەکەدا یەکەمین مەلهاخانەیەکی نهێنی لەشوێنێکی شارەکەدا دەکاتەوە، بەپێی زۆربوونی ژمارەی ئەو کەسانەی کە روویان تێکردووە، مەلهاخانەی دیکەی کردۆتەوەو بەو چەشنە بەردەوام بووە.

هەرکەسێك بەبەردەم هەر یەکێك لەمەلهاخانەکانی کابرا قەڵەوەکەدا تێپەڕیبایە، ئەگەر پێشتر ئاگادار نەباو نەیزانیبایە ئەوە هەرگیز نەیدەزانی ئەو جێگەو شوێنەی کە بەبەردەمیدا تێپەڕدەبێت لەنێویدا چی دەکرێت. چونکە جگە لەوەی کە بەبەردەوام شوێنجێگەی مەلهاخانەکانی دەگۆڕی، بەشی پێشەوەشی دەکرایە مەغازەو دوکانی هەمەجۆر، کە زۆر بەئاسایی کەسانێکی سەر بەکابرا قەڵەوەکە کاریان تێدا دەکردو تەنها ئەو کەسانەی دەیانناسی یان ئەوانەی لەلایەن دەڵاڵە تایبەتییەکانیانەوە بۆیان رەوانە دەکران، دەبرانە بەشی پشتەوەی مەغازەو دوکانەکان. ئەگەر بەڕێکەوتیش کەسێك هەستی پێ کردباو زانیبای و بەڕاستیش دژ بەو جۆرە کارانە بایە، نەیدەوێرا باسی بکات و هیچ بڵێت، چونکە پیاوە قەڵەوەکەو پیاوەکانی لەلایەن بەشێکی پسپۆڕی سەر

بەئاسایشی شارەکەوە پارێزگارییان لێدەکرا. هەرکەسێك لەوانەی کەئاگاداربوون و بەمەبەستی رابواردن چووبوونە نێو مەلهاخانەکانییەوە ئەگەر وشەیەکیان لەدەم هاتبایەتە دەرو تەنها شتێکیان سەبارەتی درکاندبا، نیوەشەو لەلایەن چەکدارەکانی بەشە پسپۆڕەکەوە خەتف دەکران و دەبرانە دەشتێکی کاکی بەکاکی و تاگیانیان دەداو دەمردن، لەهەر چوارلاوە بەردەباران دەکران. دواتر جەستەکانیان بەچەشنێك دەسووتاندن کەئەگەر رەژووە پارچەیەکی جەستەشیان جێ ماباو کەسێك بەڕێکەوت بەرچاوی کەوتبا، ئەستەم بوو پێی وابێت پارچە جەستەی سووتاوی مرۆڤن. چونکە چ هێندە بەباشی دەیان سووتاندن کەهیچی ئەوتۆیان لەپاش جێ نەدەما، چ لەهەمان شوێنی دەشتەکەدا بەردەوام گاو گۆتاڵ و ئاژەڵە نەخۆشەکانیان تێدا دەسووتاند!. رەنگە هەموو ئەو زانیارییانەم بۆ هەتاهەتایە نەزانیبا، کەئەگەر جوانترین بێوەژنێکی شارەکە لەتۆڵەی بەزۆر بێ بنکردنی کچە تاقانەکەیدا کابرا قەڵەوەکەی لەشەوێکدا ژەهرخوارد نەکردبایە!

دوای ئەوەی زەلامە سەرو ردێن درێژەکە، هەموومانی لەگەڵ خۆی بردە بەردەم ژووری یەکێتی خوێندکارانی سەر بەکابرا رەشتاڵەکە، کە لەوکاتەدا هەموو قوتابییەکانی دیکەش لەوێدا بوون، سێ چوارێك لەزەلامە سەروڕدێن درێژەکان، یەك لەدوای یەك بەلەقە بەربوونە دەرگای ژوورەکەو هێندەی نەبرد شکاندیان، پاشان هەموو فایل و کاغەزو کتێبەکانی نێویان

گرتێبەردا. ئیدی پاش ئەوە قوتابییەکان لەهەموو لایەکەوە کەوتنە بەردباران کردنی گشت دەرگاو پەنجەرەکانی قوتابخانەکەو ئەوەندەی نەبرد شووشەیان بەهیچ پەنجەرەیەکەوە نەهێشت. دوای ئەوەی زەلامە سەرو ڕدێن درێژەکان بەدیوارە بەرزەکەی بەشی پشتەوەی قوتابخانەکەدا هەڵگەڕان و لەوێوە خۆیان هەڵدایە نێو کۆڵانە پێچاوپێچ و تەسك و تروسکەکەی پشتەوەی قوتابخانەکە.

هێزەکانی ئاسایش و تەواری و پۆلیسی سەر بەکابرا ڕەشتاڵەکە گەیشتنە نێو قوتابخانەکەو بۆ ماوەی سەعاتێك هەموو قوتابییەکانیان دایە بەر کێبڵ و شەق و زللە. دواتر بەدەنگی بەرز چەند جارێك بەڕێوەبەری قوتابخانەکەمان هاواری لێکردین و گوتی(بەپەلە هەرهەمووتان لەگۆڕەپانەکەدا ریزبن).

دوای ئەوەی بەخێرایی خۆمان گەیاندە گۆڕەپانەکەو یەك لەدوای یەك ریزبووین. بەڕێوەبەرو بەرپرسێکی سەر بەکابرا ڕەشتاڵەکەو ژمارەیەك چەکدار هاتنە نێو گۆڕەپانەکە. بەڕێوەبەر پاش ئەوەی کەفە سپییەکەی لالغاوەی بەدەستەسڕێك سڕی، گوتی(بەفەرمانی جەنابی بەرپرس، کە بۆخۆی لەپاڵمەوە راوەستاوە دەبێت هەرهەمووتان بگیرێن، بەڵام لەبەرئەوەی بەزەییم پێتاندا دێتەوەو دەزانم ئەوەی کەکردووتانە لەنەزانی و گەوجیتانەوەیەو زۆربەتان بێتاوانن، زۆرتان بۆ پاڕامەوە. پێم ناڵێن بەردبارانکردنی دەرگاو پەنجەرە چ مانایەکی هەیە؟! کوانێ ئەو سەرو ردێن درێژانەی کەوێنەی گەورەترین زاتێکی

ئەم دنیایەیان هێنایەخوار؟! پاش ئەوەی ئێوەیان فریودا، بۆ کوێ هەڵهاتن و چوونە کوێ؟ دڵنیابن لەوەی کەئەگەر کەمێك غیرەتیان هەبا، وەك بەرزەکی بانان بۆی دەرنەدەچوون و هەڵنەدەهاتن. دیارە باش ئەو کەسانەش دەناسین، کە بەنهێنی پەیوەندییان لەگەڵ کەسە سەرو ردێن درێژەکاندا هەیە، هەر پاش تەواوبوونتان، لەو گەمەیەی کەکەمێکی تر دەزانن چییە؟! هەرهەموویان دەستگیر دەکرێن). هەر پاش ئەم قسانە، بەڕێوەبەرو بەرپرسەکەو چەکدارەکان، گۆڕەپانەکەیان جێهێشت. دوای ماوەیەك چوار چەکدار، لەچەکدارەکانی بەرپرسەکە، سەرو فەردەیەك خڕەکە بەردیان هێنایە نێوگۆڕەپانەکەو لەبەردەممانندا رۆیان کرد. بەڕێوەبەر لەیەکێك لەپەنجەرە بێ شووشەکانەوە، سەری هێنایەدەرو گوتی(هەرچۆن پەنجەرەکانتان بەردباران کرد، ئاوا بەردبارانی یەکتر بکەن، هەر یەکێکتان بەسەرو گوێلاك شکاوی نەبینمەوە، بەدەستی خۆم سەری دەشکێنم). ئیدی پاش ئەوەی سەرو گوێلاکی یەکدیمان هێنایە خوارەوەو سەرپاکی عەردی گۆڕەپانەکەمان بەخوێنی خۆمان سوورکرد. گوێمان لەدوا هاواری بەڕێوەبەر بوو لەو رۆژەدا کە گوتی(هەرکاتێك حەزتان لەم گەمەیە بوو ئاگادارم بکەن، تاخڕکە بەردی پێویستان بۆ حازر بکەم).

* * *

هەستامە سەرپێ و بەرەو لای گەورەترین حەوزێکی پڕ لەماسییە عەجایبەکان کەوتمەڕێ. هەر کە لەحەوزەکە نزیک بوومەوە، کەڵبەی ماسییەکان سەرنجیان راکێشام، کەیەک دوانێکیان لەوکاتەدا خەرکی پارچەپارچەکردنی بەچکە پشیلەیەکی تۆپیوبوون. ماسییەکان لەجێی پووڵەکە پێستێکی دڕکاویی پەڵەپەڵە جەستەی داپۆشیبوون. تەنها یەک چاوی زۆر گەورە دەکەوتە دەستەڕاستی لاسەریان و دیوەکەی تری لاسەریشیان لەجێی چاو چەپکێ لینجەمووی بۆری لێ هاتبوونەدەر. کلکێکی دڕکاویی درێژ، لەکۆتایی لەشە تەشیلەییەکەیاندا بۆسەرەوە هەڵگەڕابۆوەو هەروەک کلکە دووپشک، لەکۆتاییەکەیدا چزوویەکی پێوەبوو. کە روانیمە مشکە سپییەکانی نێو یەکێک لەشووشەکان، زۆر پەشۆکام و پێم سەیر بوو، وەک باڵندە پەڕوباڵ و دەندووکیان هەبوو. مارو دووپشک و لوول پێچ و رۆبیان و قرژاڵ و کرمی نێو شووشەکانی تریش سەیرو سەمەرەو عەجایب بوون. دواشتێک کەلێی چوومە پێش و تێمڕوانی، ئەو شووشە زۆر گەورەیە بوو، کە لەسەر مێزێکی بەرز دانرابوو. گەرچی لەسەرەتادا سەرەمێکووتەکانی نێو

شووشە زۆر گەورەکەی سەرمێزە بەرزەکەم زۆر بەئاسانی هاتە پێش چاو، بەڵام پاش تاوێک تێڕوانین و تەماشاکردن، هەستم بەگۆڕانی رەنگ و هەڵئاوسانیان کرد، بەچەشنێک کەپاش هەڵئاوسانی تەواویان کێشیان کەمی دەکردو وەک میزەڵدانێکی پڕ لەگاز، بەرزدەبوونەوە.

دواسەرەمێکووتەیەکی نێو شووشەکە، گەرچی هێندەی قەبارەی ناوەوەی شووشەکە هەڵئاوسا، بەڵام بەرزنەبۆوە! پاش کەمێک گەڕایەوە بۆ دۆخی جارانی خۆی و بەتەنیایی لەنێو شووشەکەدا مایەوە. گەڕامەوە بۆ شوێنی خۆم و لەپاڵ دەرگاکەدا دانیشتم. هێندەم بیر لەدوا سەرەمێکووتەیەکی تەنیای نێو شووشەکە کردەوەو لەهۆکاری بەرزنەبوونەوەو گەڕانەوەی بۆ دۆخی جارانی خۆی کۆڵیمەوە، پێڵوەکانم قورس بوون، هێدی هێدی چاوەکانم لێکناو خەوتم. لەخەونمدا، خەنجەرێکم داهێشتە نێو مەنجەڵێک ئاوی کوڵاوو هاوارم کرد(کوشتم). هەروەک ئەوەی بەڕاستی کەسێکم کوشتبێت، کەخەنجەرەکەم دەرهێنایەوە، خوێناوی بوو. هێشتاکە دڵۆپە خوێنەکانی سەر خەنجەرەکەم نەسڕیبۆوە، کەکۆمەڵێک زەلامی سمێڵ سوورو چاو کەسکم، لەچوار دەوری خۆمدا بینی. پاش ئەوەی بردیانمە بەردەم پیاوێکی هاوشێوەی خۆیان، کە لەسەر کورسییەکی زۆر گەورە

دانیشتبوو، سەری هەڵبڕی و گوتی: (بۆ کوشتت؟). لەوەڵامدا گوتم(من کەسم نەکوشتووە). دوای ئەوەی هەستایە سەر پێو بۆ تاوێك لەپاڵمدا راوەستا. لەناکاو هەروەك ئەوەی هستریا گرتبێتی، هاواری کرد(کوانێ کەلەپچەکان لەکوێن؟ بەپەلە هەڵیبواسن). بەڵام هەریەکسەر پەشیمان بۆوەو گوتی: (هەڵواسینی چی؟ بۆ لەبنمیچەکەدا شیش و قولاپ هەیە تا هەڵیبواسین؟! خێرا راست و چەپی بکەن تاددان بەتاوانەکەشیدا نەنێت، کەلەپچەکانی مەکەنەوە، ئەگەر ئەوەش سوودی نەبوو، پرێمزەکەی بخەنەژێر). پاش گەڕانێکی زۆر یەکێکیان کەلەپچەکانی لەنێو چەکمەجەیەکی یەکێك لەدۆڵابەکاندا دۆزییەوە، لەوەدابوو کەلێم بێتەپێش، کاتێك هەردوو گڵۆپی نێو ژوورەکە کوژانەوە. هەر پاش کوژانەوەی هەردوو گڵۆپەکە، هەستم کرد کەهیچ پەنجەرەو دەلاقەو کون و کەلەبەرێك لەژوورەکەدا نییە، بەچەشنێك تاریك بوو کەهیچ شەوەزەنگێکی نووتەك و تاریکی وەك تاریکایی نێو چوار دیواری ئەو ژوورەم بەدرێژایی ژیانم نەبیندبوو. ماوەیەك هەست و خوستم راگرت، هەروەك ئەوەی کەس لەژوورەکەدا نەبێت، ئاوا بێدەنگ و بێ سرتەو بێ خشپە بوو.

دوای ئەوەی ماوەیەکی تریش چاوەڕێم کردو دوورو نزیك هەستم بەبوونی هیچ کامێکیان نەکرد، بەڕاست و چەپدا کەوتمە دەست هاویشتن، هەرچۆنێك بێت خۆم گەیاندە بەردەم ئەو دەرگایەی کەپێشتر منیان لەوێوە هێنابووە ژوور، کەپێدەچوو کوونی کلیلەکەی بەمادەیەك پڕکرابێتەوە. پاش ئەوەی چەند جارێك دەسکی دەرگاکەم بۆ خوارەوە جووڵانداو توند بەرەو لای خۆم رامکێشا، ئەوجار دەرگاکە کرایەوە. هەرکەچوومە دەرێ، خۆم لەبەردەم گۆڕستانێکدا بینییەوە کەمردووەکانی لەسەر گۆڕەکان بەڕووتی راکشابوون. پاش ئەوەی تەماشای یەکە بەیەکەیانم کردو لێیان وردبوومەوە، هەمان شوێن زامم لەسەر نێوچەوانی هەر یەکێکیاندا بینییەوە، بەچەشنێك کەچواردەوری زامەکە، بەگڕی ئەو فیشەکەی کەهەموو نێوچەوانەکانی لەهەمان نزیکییەوە بڕیبوو رەش داگەڕاو سووتاو بوو. لەگۆڕستانەکەوە چوومە نێو هۆڵێکی گەورە، کەکۆمەڵێك پیرەژنی رەشپۆش، پەیتا پەیتا قژی خۆیان دەڕنی و جارجارەش پڕبەدەم دەیانزریکاند. هەر کەیەکێکیان منی بینی، پڕ بەدەم هاواری کردو گوتی(ئا ئەمەیە بکوژەکە). بەهەر هەموویان شالاویان بۆ هێنام و پێکەوە زریکاندیان(بۆهەر هەموویانت، لەیەك رۆژدا، بەهەمان

دەمانچە کوشت؟). هەر کەگوتم(مردووە راکشاوەکانی سەر گۆڕەکانی گۆڕستانەکە، من نەمکوشتوون). هێندەی تر هارو شێتگیربوون، یەك دوویەکیان نینۆکە زۆر درێژەکانیان لەلامل و دەمووچاوم گیرکرد. پاشان دەموچاویان بەچەشنێك گۆڕدرا، کەنەدەکرا ترس و خۆف لەناخمەوە مووچڕکە نەکات. دەموچاوی هەریەکێکیانم لێبووەوە، دەموچاوی ئەو پیرەژنە جادووگەرانەی کەتەنها بەخەیاڵ تەسەوری دەموچاوی لەو چەشنەم کردبوو.

چەند هەوڵمدا، خۆم بۆ رانەپسکاو نەمتوانی هەڵبێم، دەشمزانی چەند نکوڵی بکەم هێندەی تر پەلامارم دەدەن، پیرەژنێکیان ئەوەندەی نەمابوو، بەنینۆکەکانی هەردووچاوم لەبنڕا هەڵقەنێت، هەربۆیە بەناچاری گوتم(ئێوە راست دەکەن).

کەوام گوت کەمێك هاتنە سەرخۆیان و پیرترین پیرەژنیان کەتا ئەوکاتە لەدوای هەموویانەوە راوەستابوو، لێم هاتە پێش. بەدەنگێکی پڕ لەنازو مەکرکردن و بەخۆبادانێکی عەیارانەوە گوتی(ئێوە راست دەکەن، دادی ئێمە نادات، راست و دروست دەبێت وەڵامی پرسیارەکەمان بدەیتەوە، بۆچی هەر هەموویانت لەیەك رۆژدا بەهەمان دەمانچە کوشت؟ ئێمە عەودالی وەڵامی ئەم پرسیارەین و هەتا

بەتەواویی لەنووکەوە بۆ مان نەگێڕیتەوە دەستبەردارت نابین). نەمدەزانی چ وەڵامێکیان بۆ دابتاشم و چییان پێ بڵێم. پاش کەمێك بێدەنگی و روانینە چاوەکانی پیرترین پیرەژنێك، کە لەبەردەممدا راوەستابوو، گوتم(رەنگە ئێوە نەزانن، هەر هەموویان بۆنی ئەسیدو ترشەڵۆك و بۆگەنی سەگی تۆپیو لەزاریانەوە دەهات، هەربۆیە پاش ئەوەی چل شەوو چل رۆژ لەیەك ژووردا لەگەڵیاندا مامەوە. لەڕۆژێکدا کەئێوە بۆ خۆتان بەروارەکەی دەزانن هەر هەموویانم بانگ کردە گۆڕستانەکەو یەکی فیشەکێکم نا بەسەریانەوە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا من کەسیانم نەکوشتووەو تەنها شتێك کەکردبێتم داهێشتینی خەنجەرەکە بوو بۆ نێو مەنجەڵێك ئاوی کوڵاو). پاش ئەوەی قسەکانم تەواوکرد پێڵووەکانم لێکنا. بەدەنگی شکانی شتێك کە لەنێو ژوورەکەی (کڕاڵ)ەوە هاتە گوێم بێداربوومەوە. کەڕوانیمە پێش خۆم و پاشان سەیرێکی چوار دەوری خۆم کرد، لەڕاڕەوێکی چۆڵ و هۆڵ بەولاوە هیچی دیکەم نەدیت.

* * *

٧

تا تاوێکیش جگە لەڕاڕەوە چۆڵ و هۆڵەکە هیچی دیکەم نەبینی. بەڵام پاش ماوەیەك دەنگی پێی کەسێکم لەبەشی سەرەوەی ڕاڕەوەکەوە هاتە بەرگوێ، هێدی هێدی دەنگی پێی کەسەکە، لێم نزیك بۆوەو بەبەردەممدا ڕەت بوو. گەرچی دەنگی پێیەکانم زۆر بەجوانی گوێ لێ بوو، بەڵام شکڵ و شێوەی کەسەکەم نەهاتە پێش چاو. هەرئەوەندەی دەنگی پێیەکان بەتەواویی نەمان، ڕاڕەوەکەم لەبەرچاودا لێ بووە دەشتێکی کاکی بەکاکی. هەستامە سەرپێ و پاش قەدەرێك لەڕۆیشتن، گەیشتمە نێو ئەو بنکە تووتنانەی کەپانتاییەکی بەرفراوانیان داگیرکردبوو. هەر لەخۆمەوە یەك دوو گەڵای نێو پەلی بنکە تووتنێکم لێکردەوەو لەگیرفانم نا. ئیدی پاش ماوەیەك گەیشتمە بەردەم چیایەکی عاسی کەهەڵزنان و سەرکەوتن بەسەریدا ئەستەم بوو. بەڵام هەروەك ئەوەی پێیان گوتبێتم(بەسەریدا سەربکەوە) کەوتمە خۆ تاقیکردنەوەو هەوڵدان، بەڵام چەندم کردو کۆشام بەچنگەکڕێ، جگە لەچەند مەترێك زیاتر نەمتوانی پێیدا هەڵگەڕێم. کەئەویش

دەرئەنجامەکەی هەڵخلیسکان و هەڵخزانە خوارم بوو. لەوەدابوو بگەڕێمەوە نێو دەشتەکە، کاتێك باڵندەیەکی یەکجار گەورە منی لەنێو دەندووکی خۆی ناو بردمییە سەر دوندی چیاکەو لەوێدا جێی هێشتم. سەرەتا سەرم هەڵبڕی و ڕوانیمە تاقی ئاسمان کەڕەنگی خوێنی لەخۆگرتبوو، دواتر ڕوانیمە ئەو ڕووبارە ڕەش داگەڕاوەی کە بەشێوێکدا ڕەت دەبوو. هێندەی هەوای سەر دوندی چیاکە ساردبوو، کەجگە لەوەی بەچەشنی گوێزان ڕووکاری توێکاری دەکردم، ئاویشی دەزاندە چاوەکانم. دوای ئەوەی بەناچاری پێڵووەکانم لێك نا، هەروەك ئەوەی لەڕاڕەوەکەدا بم، بۆ جارێکی تریش گوێم لەدەنگی پێیەکان بوو، کەهێدی هێدی لێم نزیك بوونەوەو لەپاڵمدا ڕاوەستان. یەکێك دەستی گرتم و بەچاونووقاوی وەدووی کەوتم، پاش ئەوەی بەسەر پێپلیکانەیەکی دوورو درێژدا سەرکەوتین و ماوەیەك ڕێك و ڕاست بەشوێنێکدا گوزەرمان کرد، دەرگایەکی کردەوەو دوای ئەوەی لێوەی چووینە ژوور، دەرگاکەی زۆر بەباشی داخست و کلۆمی دا، پاش ئەوەی چواردەرگای تریشی کردەوەو بەهەمان شێوە دایخستن و کلۆمی دا، گوتی(ئیدی چاوەکانت بکەرەوە). کەچاوەکانم کردەوە خۆم لەبەردەم مێزێکی گەورەی لەشووشە دروستکراودا بینییەوە، کەحەوت مایکرۆفۆنی شکڵ و قەبارەی جیای لەسەردانرابوو. لەدەستە ڕاست و دەستە چەپیشیدا دوو

کامێرای گەورە، لەسەر ستاندەکانیان راگیرکرابوون. کە ئاوڕم لەو کەسە دایەوە کەتا ئەوێی هێنابووم، تەماشام کرد خودی گەورەکاهین خۆیەتی، پاش ئەوەی کۆمەڵێك کاغەزی نووسراوی لەبەردەممدا دانا، ماسکێکی وەك ماسکەکەی(کڕاڵ)ی لەدەموچاو کردم و گوتی(ئیدی دەبێت زۆر بەباشی رۆڵی (کڕاڵ) ببینیت و بەچاکی وتارەکانی بخوێنیتەوە، چونکە(کڕاڵ)م تەنها بەو مەرجە پێ قایل کراوە! ئاگاداربە تەنها یەك هەڵەش مایەی قبووڵ نییەو سزاکەشی رەنگە شتێك بێت، کە بەئەقڵی هیچ کامێکماندا نەیەت. دەبێت لەخوێندنەوەدا زۆر وریاو لەسەرەخۆبێت. تا یەك هەفتە بەم چەشنە هەموو رۆژێك بەردەوام دەبیت پاشان گەر (کڕاڵ) تۆی بەدڵ بوو لەیادکردنەوەی رۆژی یەکەمین سەفەرێکی (کڕاڵ)دا، لەجێی ئەو وتار دەخوێنیتەوە. حەزدەکەم ئەوەشت پێ رابگەیەنم کە بەدرێژایی ئەم هەفتەیە لەم ژوورە ناچیتەدەرو لەگەڵ هیچ کەسێکیشدا نادوێیت).

پاش ئەوەی گەورەکاهین قسەکانی تەواوکرد، دەرگاکەی کردەوەو گازی دوو زەلامی سەرڕووتاوەی کرد، کەبەترس و لەرزێکی زۆرەوە خۆیان کرد بەژوورداو هەریەکێکیان پڕیدایە کامێرایەك و بەستاندەکەیەوە چەند مەترێك دوور لەبەردەممدا قووتیان کردەوە. پێش ئەوەی بکەومە خوێندنەوەی ئەو کۆمەڵە کاغەزە نووسراوەی کە لەبەردەممدا دانرابوو، گەورەکاهین دەمی

لەیەکێك لەمایکرۆفۆنەکان بردەپێش و گوتی(بۆ هەموو ئەوانەی کە لەمەودوا گوێیان لەدەنگی (کڕاڵ) دەبێت، حەزدەکەم لەوە خەبەرداربن، کەدەنگی (کڕاڵ)ی مەزنمان لەپڕو بەموعجیزە گۆڕانی بەسەرداهات، ئیدی لەمەودوا دەنگێکی دیکە دەبیستن، کەهەرخودی دەنگی (کڕاڵ)ی پێشوومانە). گەرچی هەروەك جاران هیچ لەوتارەکەی (کڕاڵ) تێنەگەیشتم، بەڵام بەبێ هەڵە ئەوەی کە لەسەر کاغەزەکان نووسرابوو، وەك خۆی خوێندمەوە. پاش ماوەیەکیش لەتەواوبوونم لەخوێندنەوەی وتارەکە، پەشۆکاوی و حەپەساویم لەدەمووچاوی گەورەکاهیندا دەبینییەوە هەروەك ئەوەی دەنگم لەئێستادا زۆر لەوە گەورەتر بێت کەپێشتر بیستبووی. ئیدی هەفتەیەك بەو چەشنە بەردەوام بووم. لەچێشتەنگاوی دوای رۆژی هەفتەکەدا گەورەکاهین خۆی کرد بەژووورداو بەبێدەنگی منی لەگەڵ خۆیدا بردە ژوورێکی زۆر گەورەی تایبەت بەجلوبەرگ و پێڵاوەکانی (کڕاڵ). جلوبەرگەکانی لەنێو بیست و پێنج کەنترۆی دوانزە تاکیدا هەڵواسرابوون، پێڵاوەکانیشی لەنێو حەفتاو پێنج رەفەی داکوتراو بەلایەکی دیوارەکەدا دانرابوون. بۆماوەی سەعاتێك زیاتر گەورەکاهین سەیری قات و کراس و پانتۆڵ و بۆیمباغە هەڵواسراوەکانی کرد، پاشان چاکەتێکی رەشی بێ قۆپچەو پانتۆڵێکی فشی قاوەیی و کراسێکی پەمەیی و بۆیمباغێکی مۆری جیاکردەوە، دوای سەیرکردن و لێووردبوونەوەی دایە دەستم. بەخێرایی لەبەرمکردو چوومە بەردەم یەکێك لەئاوێنە

هەڵواسراوەکانی نێوژوورەکە. هێشتاکە بەتەواوی لەخۆم نەڕوانیبوو، کەجووتێ پێڵاوی نفت و نوێی بۆ هێنام، پاش ئەوەی لەپێمکردن، گەورە کاهین کۆمەڵێك کاغەزی نووسراوی دایە دەستم و گوتی(تادەگەینە گۆڕەپانەکە دەبێت هەرهەمووی لەبەربکەیت و وەك خۆی بێ هەڵە، لەسەر سەکۆکە بیڵێیتەوە، حەزدەکەم بۆ جارێکی تریش لەوە ئاگادارت بکەم، کەتاکە هەڵەیەك چییە نابێت بیکەیت. گەرچی لەوکاتەدا کەس لاقەت ناکات و هیچت پێ ناڵێت، بەڵام هەر ئەوەندەت خۆشە کەلەسەر سەکۆکە دێیتە خوار). هەر کە گەیشتینە گۆڕەپانەکە، بەپێپلیکانەکاندا چوومە سەر سەکۆکەو کەوتمە گوتنەوەی ئەوەی کە لەبەرم کردبوو، بەبێ ئەوەی کە هیچی لێ تێگەیشتبێتم، وشە وشە وەك خۆی دەمگوتەوە.

تا نێوەڕاستی وتارەکە، بێ هیچ هەڵەیەك درێژەم دایە، بەڵام هەر کەگەورەکاهین هاتە تەنیشتم و بەچرپە گوتی(دەنگت تادێت بەرزتر دەبێتەوە، ئەگەر ئاوا بەردەوام بیت، بێگومان دەبێت کوونە گوێمان بئاخنین، ئەگینا بێ شك پەردەی گوێچکەی هەرهەموومان دەدڕێت و کەڕدەبین). هەموو ئەوەی کەدەبوو، پاش نێوەڕاستی وتارەکە بیڵێم، لەبیرمچۆوە. گەرچی زۆرم هەوڵدا وەبیری خۆمی بهێنمەوە، بەڵام تاکە وشەیەکیم وەبیرنەهاتەوە. بێدەنگییەکەم، هێندەی خایاند، کە بۆ خۆشم بێزاربووم و ئەوەندەی نەمابوو، کە لەسەکۆکە بێمەخوار، کاتێك

گەورە کاهین بەتووڕەیی چرپاندی بەگوێمدا و گوتی(مەعز بۆ خوا، شتێك بڵێ). نەدەکرا لێی بپرسم و بڵێم(چی بڵێم، ئەوەی کەپێویست بوو. لەدوای نێوەڕاست وتارەکەوە بیڵێم، بەتەواویی لەیادم چۆتەوە، ئەگەر دەتەوێت شتێکی تر دەڵێم). هەروەك ئەوەی پێی گوتبێتم(چی ئەڵێیت بیڵێ!).

دەمم هەڵهێناو گوتم(ئەی کۆیلە بێدەنگەکانی دوورگەی (سین)، تاکەی بەملکەچی ژیان دەبەنەسەر، تاکەی هیچ ناڵێن و دەنگێك لەزارتانەوە نایەتەدەر). هەر پاش ئەوەی کەهێندەم گوت، تەماشای دەموچاوی ژەنگگرتووی یەکەیەکەی کۆیلەکانم کرد، سەیر لەوەدابوو هەرهەموویان بەپێوە خەوتبوون. ئاوڕێکم لەکاهینەکان دایەوە کە لەوکاتەدا هیچ کامێکیان لەوێدا نەمابوون، گەرچی گەورە کاهین پێش ئەوەی ئەو یەك دوو دێڕە بڵێم، لەتەنیشتمدا راوەستابوو، بەڵام پێدەچوو پاش بیستنی ئەوەی کەگوتم لەگەڵ کاهینەکانی تردا گەڕابێتەوە بۆ نێو پەرستگاکە. دەست و پێوەندو پاسەوانەکانی دەوروبەرم هەروەك ئەوەی کە گوێیان لەوەنەبووبێت، کە گووتوومە هەروەك جاران و بەهەمان شێوە لەشوێنی خۆیاندا راوەستابوون. دەمزانی هەروەك گەورەکاهین ئاگاداری کردبووم، گەر هەڵەیەك بکەم، هەرئەوەندەم خۆشە کە لەسەکۆکە دێمەخوار، بۆیە دەمویست درێژترین ماوە لەوێدا بمێنمەوە.

* * *

که لەنزیك ڕۆخی ڕووبارەکەدا ڕاوەستابووم، نەمدەزانی کەی و چۆن، لەسەر سەکۆکە هاتبوومەخوار، هەروەك ئەوەی زەینم کوێر بووبێتەوە، بەهیچ ئەو ساتەوەختەم وەبیرنەدەهاتەوە. نەمدەزانی بۆ دەبێت لەگەرمترین ئێوارەیەکی تەممووزدا هاتبێتمە نزیك ڕۆخی ڕووبارەکەو چاوەڕێی چی بم؟! هێندەی نەمابوو بیر لەو ئێوارە بارانائوییە بکەمەوە کە بەناکامی و بەبێ دیتنی ئەو ڕووبارەی کەعەزیاکەی تێدا دەژیا، گەڕامەوە بۆ نێو ئەو گەڕەکەی خانووەکەی باپیرمی تێدابوو. کاتێك گەورەکاهینم بینی، کەهێدی هێدی لێم نزیك بۆوەو لەپاڵمدا ڕاوەستا، بەڵام هەروەك ئەوەی نەیبینیبێتم بەبێدەنگی لەڕووبارەکە ڕاما. چەند جارێك ڕەنگی ڕووبارەکە لەبەرچاومدا گۆڕاو پاشان وەك خۆی لێ هاتەوە. ئەوەندەی پێنەچوو چوار پاسەوانی تێکسمڕاو تابووتێکیان هێنایە نزیك ڕۆخی ڕووبارەکەو پاش ئەوەی گەورەکاهین ئامارژەیەکی بۆکردن بردیانە لێواری ڕۆخی ڕووبارەکە. دوای ئەوەی بۆ ماوەیەك لەڕووبارەکەیان ڕوانی، چوار دەستەکی فڕێیاندایە نێو ڕووبارەکە. هەر پاش ئەوەی چوار پاسەوانەکەو گەورەکاهین ئەو ناوەیان جێهێشت، شەو داهات. لەسەعاتێکی دیاریکراودا ڕەوێك ئاسکی چاوزەرد هاتنە قەراغ ڕووبارەکەو پاش ئەوەی بەتەواویی لەڕووبارەکە نزیك

بوونەوە بێباکانە دەمیان لەئاوی ڕووبارەکە وەردا، بەڵام وەك جاران بریق و باقی ماسییە ڕەنگاوڕەنگەکانی ژێر تریفەی مانگەشەو لەچاویاندا نەدەبریسکایەوە، بەڵکو بەپێچەوانەوە تابلێی چاوەکانیان مات و خامۆش بوو، بەچەشنێك کەهیچ شتێك لەچاوەکانیاندا ڕەنگی نەدەدایەوە. سێبەری پۆلێك باڵندە بۆ تاوێك لەسەر ڕووی ڕووبارەکە وەدیارکەوت لەوەدابوو کەبەمەبەستی دیتنیان، سەرهەڵبڕم، کاتێك دەنگێکی نائاسایم، کەوتە بەرگوێ، پاشان شەپۆلەکانی ڕووبارەکە بەتەواویی لەشوێن خۆیاندا ڕاوەستان. سەیرێکی تابووتەکەم کرد کەمێك لەخوار ئەو شوێنەی لێوەی فڕێدرایە نێو ڕووبارەکە ڕاوەستابوو. پاش ئەوەی کەمێك تێمڕوانی، هێور هێور هەرچوار لای تابووتەکە وەك شووشەیەکی ڕوونیان لێ هات، کە بەئاسانی کەسە ڕاکشاوەکەی نێو تابووتەکەم دەبینی، بەڵام بەو پێیەی کە ڕووی لەو دیوی ڕۆخی ڕووبارەکە بوو، دەموچاویم نەدەبینی. لەبەرخۆمەوە گوتم(بۆ دەبێت شەپۆلەکانی ڕووبارەکە تابووتەکەیان لەمبەری ڕۆخی ڕووبارەکەوە نەبردبێتە ئەوبەری؟).

هەرپاش ئەوەی کەمێك لەجێی خۆم جووڵام، ئەو گوتەیەی شەهموزم بیرکەوتەوە، کەپاش گەڕانەوەی لەبەشی ڕۆژهەڵاتی دوورگەکە، بەسی و حەوت کەسەکەی گوتبوو(با بەڕۆخی ڕووبارەکەدا سەر بەرەو ژوور بکەوینەڕێ، دەبێت سەرچاوەکەی

بدۆزینەوە، ئەگینا هیچ لەلوغزی رووبارەکە تێناگەین). سەر بەرەوژوور کەوتمە هەنگاونان و گۆڕانی ناوبەناوی رەنگ و شێوەی رووبارەکە، وەك پێشتر لەسەردەمی شەهموزدا روویدابوو، نەمبینی و بەهیچ شێوەیەك نەکەوتە بەرچاوم. جگەلەوەی ئاوی رووبارە وەستاوەکە هەر بەڕوونی دەهاتە پێش چاوم و هیچ لیخن و لێڵ نەدەبوو. گەرچی هەر سی و حەوت کەسەکەو شەهموز، کەسەر بەرەو ژوور هەنگاویان ناوە، یەك هەنگاو لەشوێن خۆیاندا نەچوونەتە پێش، بەلاّم من وام نەدەهاتە پێش چاوم و پێدەچوو هەنگاو هەنگاو بچمە پێش، گەرچی بەهیچ نەگەیشتمە ئەو ئاستەی کەئەوان بینایییانی تێدا لێڵ ببوو.

لەوەدابوو کەبگەڕێمەوە بۆ ئەو شوێنەی پێشتر تێیدا راوەستابووم، کاتێك تابووتەکەم بەڕاوەستاوی لەنێو رووبارەکەدا بینی، دووری مابەینی تابووتەکەو ئەو شوێنەی کەلێی راوەستابووم، وەك دووری نێوان شوێنی پێشووی راوەستانم و تابووتەکەم وابوو.

لەبەرخۆمەوە گوتم(ناکرێت پێم وابووبێت کە بەرەو سەرووی رۆخی رووبارەکە کەوتوومەڕێ، لەکاتێکدا هەر لەشوێنی پێشووی خۆمدا راوەستاوم! باشە ئەگەر هیچ لەشوێن خۆمدا نەجوولاّبام، چۆن بەم شێوەیەی ئێستا شەکەت و ماندوو دەبووم؟!).

*   *   *

هەر کە بۆ یەکەمجار بەدرێژایی ئەو ماوەیەی لەدوورگەکەدا مابوومەوە، کۆمەڵێك پەپوولەی باڵ سووری چاو گەورەم، بەسەر رووبارەکەوە بینی. کەمێك لەجێی خۆم راچەنیم و بەسەرسامییەوە کەوتمە تەماشاکردنیان. پەپوولەی هێندە گەورەم بەدرێژایی ژیانم نەدیتبوو، قەبارەی لەشیان هێندەی قەبارەی لەشی کۆترێك دەبوو. باڵەکانیان وەك باڵی نەورەس درێژو، تادەهاتیش چاوە فسفۆرییە گەورەکانیان گەورەتر دەبوو. پاش چەند جارێك فڕین، بەسەر مەودایەکی کورتی رووبارەکەدا بەشێوەیەکی بازنەیی چواردەوری تابووتەکەیان داو هێدی هێدی و یەك لەدووی یەك لەسەری نیشتنەوە، بەچەشنێك کەنەدەکرا ئیدی ناوەوەی تابووتەکە ببینم. ئەوەندە هەستم بەماندووبوون و شەکەتی دەکرد، کەنەدەکرا لەوە زیاتر بەپێوە رابوەستم، هەربۆیە لەشوێن خۆمدا لێی راکشام. پاش ئەوەی هێور هێور هەستم بەقوورس بوونی پێڵووەکانم کرد، هەربۆخۆیان پێکەوە نووسان. دوای ماوەیەك هەروەك ئەوەی خەوتبێتم و خەون ببینم، وێنەی هەموو ساڵانێکی تەمەنم تێدا بردبووەسەر، دواتر خۆم لەنێو یەکێك لەکۆڵانەکانیدا بینییەوە، کەپێش ئەوەی خۆم بگەیەنمە سەری کۆڵانەکە وام هەست دەکرد هەموو ئەو کەسانەی لەوێدا رۆژانێك ناسیبوومن،

لەسەری کۆڵانەکەوە تێم دەڕوانن. کەگەیشتمە سەری کۆڵانەکە کەسیانم نەبینی.

هێدی هێدی لەوێوە چوومە سەر ئەو شەقامەی بەبەردەم گەورەترین مزگەوتێکی شارەکەدا تێپەڕدەبوو، لەپەنایەکی دیواری دەرەوەی مزگەوتەکەدا کابرایەکی ردێن سپیم بینی، کەمێژووی خانووە نەوی و داتەپیوەکان و حەکایەتی دڵۆپەکردنی ساپیتەو شکانی کاریتەو داکەوتنی دارەڕاو خلبوونەوەی باگردێنەکانی بۆ تەزبیحە قەزوانییەکەی نێو دووقامکی دەستەڕاستی خۆی دەگێڕایەوە. لەوەدابوو لەکابرا ردێن سپییەکە نزیك ببمەوەو پرسیارێکی لێبکەم، کاتێك لوورەو گڤەی ئەو رەشەبایەی کە لەو کاتەدا هەڵیکرد پرسیارەکەی لەبیربردمەوە. هەردەم رەشەبای ئەو شارەی کەپێشتر تێیدا ژیابووم، لەکاتی هێوربوونەوەیدا سامێکی وەك سامی ساتەوەختی مەرگی لادروست دەکردم. هەر کەتووڕەش دەبوو، گاڵەی بەدارو بەرد دەکرد. کام درەختەی گەورەبوو، دەیچەماندەوەو گشت تانکی و بەرمیل و تەنەکە بەتاڵەکانی پێش خۆی دەنا. هەر دوای ئەوەی بەلای خومخانەکان و گوزەری ئاسنگەران و کۆپان درووەکانی شاردا رەت بووم و گەیشتمە سەر شەقامە سەرەکییەکە، گوێم لەدەنگی پێی ئەسپێکی شەکەت بوو، کەعەرەبانەیەکی شەق و شڕی بەدووی خۆیدا رادەکێشا. چەندم چاو بۆ عەرەبانچییەکە گێڕا نە لەسەر عەرەبانەکەو نە لەپشت و ئەملاوئەولای عەرەبانەکەدا نەبوو. دە

مەترێکیش لەپێش ئەسپەکەوە کەسم نەبینی. پاش ئەوەی ئەسپەکە بۆ ماوەیەك لەشوێن خۆیدا راوەستاو بەلای دەستەڕاستدا وەرچەرخاو هەریەکسەر خۆی کرد بەکۆڵانێکدا. هەرچەندە حەزم دەکرد وەدووی بکەوم و بزانم بۆ کوێ دەچێت، بەڵام دەنگێك کە لەپشت یەکێك لەدیوارەکانی نزیك شەقامەکەوە دەهات، رایان پێ گۆڕیم و بەرەو لای دەنگەکە هەنگاوم نا. هەر کەگەیشتمە پەنا دیوارەکەو گوێم هەڵخست، کەسێکی پشت دیوارەکە، کەدیاربوو قسەی بۆ کەسێکی تر دەکرد، گوتی(هەرچەندە هیچ کاتێك بەتەمانەبووم تەنها شتێك کە بەدرێژایی ژیانم شارەزای بووم و دەیزانم بۆ کەسی بگێڕمەوە، بەڵام بەحوکمی ئەوەی کەدوێنێ شەو بۆ دووەمین جار عزرائیل لەسووچێکی ژوورەکەی رەحمەتییەوە خۆی پیشاندام، ئیدی ئەوە لام بووە یەقین، کەسەری سێیەم جار مەحاڵە لێم بگەڕێت و بەهەر شکڵ و شێوەیەك بێت، گیانم دەکێشێت. هەربۆیە بڕیارمدا هەرچییەك بزانم سەبارەت بەمێژووی دروستکردنی تەزبیح و حەکایەت و بەسەرهاتی تەزبیح فرۆشەکانی شار، هەر ئێستا لەنووکەوە بۆت بگێڕمەوە. تەنها داوایەکشم لەتۆ ئەوەیە کەتا دووجار عزرائیل خۆیت پیشان نەدا ئەوەی کەئێسا بۆت دەگێڕمەوە نەکەی بۆ هیچ کەسێکی بگێڕیتەوە). گەرچی پاش بیستنی ئەو قسانە هەر یەکسەر پەنا دیوارەکەم جێهێشت، بەڵام تابیست هەنگاوێکیش بەرەو لای سەرووی شەقامە سەرەکییەکە، هەر لەبەرخۆمەوە پێدەکەنیم بەجۆرێك کەهێندەی

نەمابوو کپی و خامۆشی ئەو ساتەوەختەی شەقامەکە بشێوێنم. باش بوو بەدیتنی ئەو چوارکەسەی کەدارە مەیتەکەیان هەڵگرتبوو هاتمەوە سەرخۆم و هەر لەخۆمەوە دوورو نزیك وەدوویان کەوتم.

پاش ئەوەی وەك ئەوان لەدەرگایەکی لەدارگوێز دروستکراوەوە چوومە نێوەڕاستی ئەو ڕێچکەیەی بەنێو کۆمەڵێك نەمامی ڕەنگ ئەرخەوانیدا تێپەڕدەبوو، هێندەی نەبرد خۆم لەبەردەم حەوزێکی لاکێشەیی گچکەدا بینییەوە. هێشتاکە بەتەواویی لەحەوزەکە ورد نەبووبوومەوە، کەچوار دەستەکی مردووەکەیان لەدارە مەیتەکە هێنایە دەرو خستیانە سەر ئەو تاتەشۆرەی کە لەلای چەپی حەوزەکەدا دانرابوو. هەر کەتەماشای مردووەکەم کرد بۆ تاوێك لەشوێنی خۆمدا سڕبووم. کتومت لەخۆم دەچوو، تەنانەت هەمان شوێن زامی سەرلاقی ڕاستم، لەسەر لاقی ڕاستی ئەویش هەبوو. بەهۆی گیزەگیزی مێشێك کە بەبەرچاومدا دەهات و دەچوو، ئاگام لەشوشتن و کفنکردنی مردووەکە نەما. هێندەم زانی کەهەر چوار کەسەکە، لەهەمان دەرگای پێشووەوە دارەمەیتەکەیان بردەدەر. گەرچی زۆر بەخێرایی وەدوویان کەوتم، بەڵام هەروەك ئەوەی کەغەیب بووبێتن لەبەرچاومدا دیار نەمان. ئیدی پاش ئەوەی چوومە سەر شەقامەکە، ڕێك و ڕاست ماوەیەك ڕۆیشتم. تاگەیشتمە لای ئەو ستوونە بەردە بەرزی دەکەوتە لای ڕاستی ئەو فولکەیەی کە بەدرێژایی ئەو چەند ساڵەی لەو شارەدا ژیابووم. هەموو مانگێك

دەڕووخێندراو بەبێ ئەوەی هیچ گۆڕانکارییەکی تێدابکرێت، هەر کتومت وەك فولکەکەی پێشوو دروست دەکرایەوە. وەك هەموو جارێك بەسەرسامییەوە لەستوونە بەردە بەرزەکەم ڕوانی، کەهەر لەگەڵ کوژرانی هەرکەسێکی شارەکە، دڵۆپە خوێنێك لەشوێنێکییەوە دادەچۆڕایە خوار. ئیدی بەپێی سەرنجدان لەدڵۆپە خوێنە داچۆڕاوەکانی سەر ئەملاو ئەولای ستوونە بەردەکە، دەزانرا لەو ڕۆژەدا چەند کەسی شارەکە کوژراوە.

تەنانەت لەیەکێك لەو ڕۆژانەی کەژمارەیەکی زۆری خەڵکی شارەکە، لەلایەن پیاوەکانی کابرا ڕەشتاڵەکەوە گوللەباران کران، بەچەشنێك دڵۆپە خوێنداچۆڕاوەکان سەرتاپای ستوونە بەردەکەیان تەنیبوو، کەگەر لەو ڕۆژەدا تەنها یەك کەسی تر کوژرابا مەحاڵ بوو لەبری ئەویش دڵۆپە خوێنێك لەشوێنێکی ستوونەکەوە دابچۆڕێتە خوار. چونکە هێندەی نووکە دەرزییەك شوێن لەستوونەکەدا نەمابوو، کەخوێنی لێ دانەچۆڕێت. هەر کە لەشەقامەکەی سەروو فولکەکەوە بەرەو سەر هەڵکشام، لەهەردوو بەری موحەجەرەی قەراغ شۆستەکانەوە چەند لافیتەیەکی ڕەشم بینی، کە بەباشی بەموحەجەرەکانەوە قایم کرابوون.

ئەو چەند دێڕەی کە لەسەر لافیتەکان نوسرابوون، هێندە بەخەتێکی ورد نوسرابوون، تالێیان نزیك نەبومەوە، بۆم نەخوێندرایەوە. لەسەر هەر هەموو لافیتەکانیش، هەمان شت

نووسرابوو(موسای کوڕەزای پیرۆت سیاوڵە، لەگەرمترین ئێوارەیەکی تەمووزدا، بەمەبەستی دیتنی عەزیای نێو یەکێك لەڕووبارەکان، خەو دەیباتەوەو لەخەونیدا دەگاتە رۆخی ئەو رووبارەی کەعەزیاکەی تێدا دەژی، پاش ماوەیەك، لەچاوەڕێکردنی سەر هێنانەدەری عەزیاکە لەڕووبارەکە، لاقەکانی تێکەڵ دەبن و دەکەوێتە نێو رووبارەکەو دەخنکێت).
ئەو رەشەبایەی کەپاش ئەوەی هەموو لافیتەکانم خوێندەوە، لەناکاو هەڵیکرد، هیندەی نەمابوو بەپشتا بمخات. باش بوو هەر زوو دەستم بەقەویترین شیشێکی ئەو موحەجەرەیەوە گرت، کە لەبەردەممدا بوو. هێدی هێدی خۆم گەیاندە ئەو کۆڵانەی لەبەتەنیشت رووی سەرەوەی تاکە باخچەیەکی شاردا تێپەڕدەبوو، سەردەمانێك پێکەوە لەگەڵ (نەوا) بست بەبستی ئەو باخچەیە گەڕابووین. گەرچی لەئێستادا زۆری فەرق هەبوو، لەگەڵ ئەو باخچەیەی کە پێشتر بیندبووم. سەرجەم درەختە بەرزەکانی باخچەکە، لەبنڕا هەڵقەندرابوون و لەجێی ئەوان، درەختی نەوی و نەمام و دەوەن روێندرابوون. گشت چواردەورو سەرەوەی باخچەکە، بەتەلی هێڵەك گیرابوون. بەچەشنێك کەڕێی چوونە ژوورەوەی نەك هەر باڵندە، بەڵکو هیچ جۆرە مێروویەکیشی نەدەدا. کەگەیشتمە بەردەم دەرگای تەلبەندکراوی باخچەکە، نووسراوێکی سەر دەرگاکە سەرنجی راکێشام، کەلەسەری نوسرابوو(وێنەگرتن، لەنێو باخچەکەو چواردەوریدا قەدەغەیەو هەرکەسێك سەرپێچی لیٚ بکات، بەپێی

بڕیاری دووسەدو شەست و شەشی ماددەی حەوتی یاسای دوانزەی سەر بەپارێزگاری شارەکەمان، بەتوندی سزا دەدرێت). چەندم بیر لێکردەوە، لەوە حاڵی نەبووم، کە بۆ دەبێت وێنەگرتنیان لەباخچەکەو چوار دەوریدا قەدەغە کردبێت.
لەبەرخۆمەوە گوتم(تۆ بڵێی بیناو خاونوویەکی زۆر تایبەت و گرنگ، لەچواردەوری باخچەکەدا هەبێت و لەوە بترسن، کە کەسێك بەناوی وێنەگرتنەوە، وێنەی ئەو شوێنانە بگرێت). بەڵام کە بەوردی تەماشای چواردەوری باخچەکەم کرد، گۆڕانکارییەکی ئەوتۆم نەهاتە پێش چاو، جگە لەگۆڕانی رەنگی بۆیەی دەرگاو پەنجەرەو دیوارەکانی بیناو خانووەکان و زیادبوونی ژمارەی دەرگاو پەنجەرەکانیان. کە نەدەکرا، ئەوە بووبێتە هۆکاری قەدەغەکردنی وێنەگرتن، لەنێو باخچەکەو چوار دەوریدا. هەر پاش نەختێك راوێستان و تێڕامان، سەربەرەو ژوور ئەو کۆڵانەم گرتەبەر، کە بە بەردەم دێرینترین حەمامێکی شارەکەدا تێپەڕ دەبوو. هەر کەگەیشتمە بەردەمی حەمامەکە، بوونی پەیکەرێکی گەورە سەرنجی راکێشام، کەکەمێك لەسەرووی دەرگاکەیەوە دانرابوو.
پێشتر گەرچی دەیان جار، خۆم لەنێو حەمامەکەدا شوشتبوو، سەدان جاریش بەبەردەمیدا تێپەڕ ببووم، بەڵام نەك هەر ئەم پەیکەرە، بەڵکو هیچ پەیکەرێکی تریشم لەبەردەمی حەمامەکەدا نەدیتبوو. کە بەوردی کەوتمە سەیرکردنی پەیکەرەکە، جگە لەو تێکەڵە و پێکەڵییەی کە بێمانا دەهاتە

پێش چاوم، لچ و لێوێکی بەدەرزی و دەزوو دادووراو لەشوێنێکی پەیکەرەکەدا جێی کرابۆوە، کە هەر بەتەواویی لەلچ و لێوی تەنها شاعیرێکی بەرهەڵستکارو زۆر بلێی دەمێك ساڵ لەوەو پێشی شارەکە دەچوو، کە لەساردترین ڕۆژێکی یەکێك لەزستانەکاندا، لەپیسترین کەلاوەیەکی شاردا گوللەباران کرا. لەدەرگای حەمامەکەوە چوومە ژوورو وەك جاران لەدالانەکەیدا دوعا هەڵواسراوەکان و دێڕە شیعرییەکانم نەبینییەوە، کەتادەگەیشتیتە بەردەم دەرگای ناوەوەی حەمامەکە، لەهەردوو لای دیوارەی دالانەکەدا، بەخەتێکی جوان نوسرابوون. هەر کەدەرگای ناوەوەی حەمامەکەم کردەوەو چوومە نێوی، پەشۆکام. لەشوێن حەوزەکەی نێوەڕاستی حەمامەکەدا، پەیکەرێکی هاوشێوەی ئەو پەیکەرە دانرابوو، کە لەتەنیشت هەردوو سەکۆ بەرزەکەی نێو هەردوو گۆڕەپانی دوورگەکەدا، بیندبووم. لەپشت پەیکەرەکەشدا، حەوت کەسی مۆمیاکراو بەپێوە ڕاگیرکرابوون. لێیان نزیك بوومەوە و لەدەستە ڕاستەوە کەوتمە سەیرکردنیان. یەکەمین کەسێکی مۆمیاکراو، گەرچی هەمان جل و بەرگی پیاوە ئایینیەکانی خەڵکی شارەکەی لەبەرکرابوو، بەڵام بەشێوە زۆر لەگەورەکاهین دەچوو. دووەمین کەسێکی مۆمیاکراو، جگە لەوەی کە ڕووت و قووت بوو، شێوەشی بەهیچ کەسێك لەو کەسانە نەدەچوو، کە بەدرێژایی ژیانم بینیبوومن. سێیەمین کەسێکی مۆمیاکراو، بەقەڵافەت و

باڵایدا، هەر کتومت لە(کڕاڵ)ی دوورگەی (سین) دەچوو. جل و بەرگەکەی بەریشی، هەر لەوجل و بەرگانە دەچوو کە لەبۆنە و مەراسیمە جیاجیاکاندا (کڕاڵ) لەبەری دەکرد. تەنها جیاوازییەك لەنێوانیاندا، کەپاش ماوەیەك لەتێڕوانین و لێوردبوونەوە فەرقم پێکرد، ئەوە بوو کە ماسکی دەموچاوی کەسە مۆمیاکراوەکە کەمێك لەو ماسکە گەورەتربوو کە(کڕاڵ) لەدەموچاوی دەکرد. چوارکەسە مۆمیاکراوەکەی دیکەش، چ بەجل و بەرگ و چ بەشێوەش، هەر بەتەواویی لەو چوار پاسەوانە دەچوون. کە تابووتەکەیان فڕێ دایە نێو ڕووبارەکەوە. بەیەکێك لەدیوارەکانەوە وێنەیەکی فۆتۆگرافی دوورگەیەك هەڵواسرابوو، کە زۆر بەدوورگەی (سین) دەچوو. دوای ئەوەی بۆ ماوەیەکی دوورودرێژ، لەوێنە فۆتۆگرافییەکەم ڕوانی، گەڕامەوە بۆ بەردەم ئەو کەسە مۆمیاکراوەی کە لە(کڕاڵ) دەچوو. لەبەرخۆمەوە گوتم(تۆ بڵێی ئێستاکێ لەجێی من، وتارەکانی (کڕاڵ) بخوێنێتەوە؟). هەر بۆخۆشم وەڵامی خۆمم دایەوە و گوتم(ئەگەر بوونم لەدوورگەی(سین)دا، تەنها خەون و خەیاڵ نەبوبێت و بەڕاستی لەوێدا ژیابێتم و هەموو ئەو شتانەم بینیبێت، کەپێم وایە بینیبێتم، ئەوە بێگومان لەدوای من، هەر دەبێت کەسێکیان وەچنگ کەوتبێت، تاوەکو لەجێی (کڕاڵ) ئیدامە بەخوێندنەوەی ئەو وتارانە بدات، کە جگە لەژمارەی بڕیارەکان، هیچی تری لێ تێ نەدەگەیشتم). هەر دوای ئەوەی

که هێندەم گوت، هەستم بەهاتنە پێشی هەر حەوت کەسە مۆمیاکراوەکە کرد. ئیدی چاوەڕێی ئەوەم نەکرد، کە بزانم چەندی تر دێنە پێش و بەچەند هەنگاو دەگەنە لای من. بەپەلە خۆم گەیاندە لای دەرگاکە و چوومە دەرێ. پاش ئەوەی گەیشتمە سێ کۆڵان ئەولاتری ئەو کۆڵانەی حەمامەکەی تێدا بوو، ڕێک و ڕاست خۆم کرد بەنێو یەکێك لەو کوچە تەنگەبەرانەی کە دەرنەدەچوو. لەوەدا بوو پاشەوپاش بگەڕێمەوە دواوە، کاتێك هەموو شتێك لەبەرچاومدا ڕەش داگەڕا. ئیدی نازانم بۆ هەر دوای ئەوە، گیزە گیزی کۆمەڵێك مێشم هاتە گوێ، کە پێدەچوو لەنێو سەرمدا جێی خۆیان کردبێتەوە.

دوای دووبارە بوونەوەی چەند جارێکی گیزە گیزیان، شتێك لەناوەوە و بەدەر لەویستی خۆم، ناچاری دەکردم کە مێشکی خۆمم وەك کەلاکێکی گەنیو و بۆگەن بێتە پێش چاو. پاش ماوەیەك لەبەردەوام بوونی گیزەگیزی مێشەکان، تابووتەکەی نێو شەپۆلە ڕاوەستاوەکانی رووبارکەم بیرکەوتەوە. لەوەدا بوولەشوێن خۆم ببزوێم و هەنگاو بنێم، کاتێك دەیان هێڵە تیشکی بەشەوق، لەچاوە فسفۆڕییە گەورەکانی پەپوولە باڵ سوورەکانەوە دابارییە نێو ئەو پانتاییە تەسك و تروسکە تاریکەی، کە لەوکاتەدا تێیدا ڕاکشابووم. لەبەر خۆمەوە

گوتم(دەبێت کەی و چۆن، نێو کوچە ڕەش داگەڕاوەکەم جێ هێشتبێت و بەچی گەیشتبێتمە ئێرە؟).

ئیدی هێدی هێدی، شەوقی هێڵە تیشکی چاوە فسفۆڕییەکانی پەپولەکان، یەك لەدوای یەك، هەروەك فوو لەمۆم بکەیت، کوژانەوە. پێش ئەوەی بۆ دواجار پێڵوەکانم لێك بنێم، گوێم لەدەنگی باپیرم بوو، کە گوتی(گەرچی نامبینیت و مەحاڵیشە جارێکی تر کەس ببینیت! بەڵام وابزانە هەروەك ساڵانێکی زۆر لەمەوپێش، پێکەوەین و لەپڕ دەستە سڕەکەی گیرفانی شەڕواڵەکەم دەردەهێنم و بەبەرچاوتدا دەیهێنم و دەیبەم، پاشان پێت دەڵێم، دەئێستا سەیر بکە). هەر دوای ئەوەی کە باپیرم دەنگی نەما. وێنەیەکی ڕەش و سپی، کاتی منداڵی خۆم هاتە بەرچاو، کە لەنێوەڕاستی دەشتێکی کاکی بەکاکیدا، دانیشتبووم و قامکەکانی هەردوو دەستم لەخۆڵی عەردەکەی گیر کردبوو.

ئەوەندەی نەمابوو کە وێنەکە بەتەواویی لەبەرچاومدا کاڵ ببێتەوە، کە بۆ دواجار گوێم لەچریکەی ئەو باڵندە دەنگ خۆشەبوو، کە زیاتر دەنگی چریکەی لەئاوازێکی خەمناك، یان وشە بەسوێیەکانی گۆرانییەکی دێرین دەچوو.